

Σχολή Κοινωνικών Σπουδών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων»

Διπλωματική Εργασία
«Προοπτική Ανάπτυξης Επιχειρηματικού Μοντέλου Προπονητικού
Τουρισμού στη Ρόδο: Ευκαιρίες και Προκλήσεις»

Νικόλαος Κωνσταντίνου

Επιβλέπων καθηγητής: Κωνσταντίνος Αλεξανδρής

Ρόδος, Μάιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Προοπτική Ανάπτυξης Επιχειρηματικού Μοντέλου Προπονητικού
Τουρισμού στη Ρόδο: Ευκαιρίες και Προκλήσεις»

Νικόλαος Κωνσταντίνου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Κωνσταντίνος Αλεξανδρής

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
Κωνσταντίνος Μαρινάκος

Ρόδος, Μάιος 2026

*«Αφιερώνεται στην οικογένεια μου, που μου έμαθε να κοιτάζω πάντα ψηλά,
και σε όσους δεν έπαψαν ποτέ να πιστεύουν στις δυνάμεις μου.»*

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την προοπτική ανάπτυξης ενός επιχειρηματικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, αναδεικνύοντας τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τη δυνατότητα μετατροπής του νησιού σε διεθνή προορισμό αθλητικής προετοιμασίας και ευεξίας. Η έρευνα βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, με τη συμμετοχή δέκα (10) ατόμων που δραστηριοποιούνται ή σχετίζονται άμεσα με τον χώρο του τουρισμού και του αθλητισμού, ενώ η επιλογή του δείγματος πραγματοποιήθηκε μέσω σκόπιμης δειγματοληψίας. Στο θεωρητικό πλαίσιο αναλύονται οι έννοιες του αθλητικού και προπονητικού τουρισμού, η σύνδεσή τους με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), καθώς και η περίπτωση της Ρόδου ως αναδυόμενου προορισμού. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και η ανάλυσή τους ανέδειξε ότι η Ρόδος διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως το ευνοϊκό κλίμα, οι υπάρχουσες τουριστικές υποδομές και η διεθνής αναγνωρισιμότητα. Ωστόσο, αντιμετωπίζει κρίσιμες προκλήσεις που σχετίζονται με την έλλειψη εξειδικευμένων αθλητικών εγκαταστάσεων, την περιορισμένη διεθνή προβολή και την ανεπαρκή συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού μπορεί να συμβάλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, υπό την προϋπόθεση της εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου και βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου που θα συνδυάζει επενδύσεις σε υποδομές, ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών και στρατηγικές διεθνούς προβολής.

Λέξεις – Κλειδιά

Προπονητικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, Ρόδος, επιχειρηματικό μοντέλο, βιώσιμη ανάπτυξη

«Exploring the Prospective Development of a Business Model for Training Tourism in Rhodes: Opportunities and Challenges»

Nikolaos Konstantinou

Abstract

This thesis examines the prospect of developing a business model for training tourism in Rhodes, highlighting the opportunities and challenges arising from the possibility of transforming the island into an international destination for sports training and wellness. The research is based on a qualitative methodological approach, with the participation of ten (10) individuals who are active in or directly related to the field of tourism and sports, while the selection of the sample was carried out through purposive sampling. The theoretical framework analyzes the concepts of sports and training tourism, their connection with sustainable development and the Sustainable Development Goals (SDGs), as well as the case of Rhodes as an emerging destination. Data collection was carried out through semi-structured interviews and their analysis revealed that Rhodes has significant comparative advantages, such as the favorable climate, existing tourist infrastructure and international recognition. However, it faces critical challenges related to the lack of specialized sports facilities, limited international visibility and insufficient cooperation between the stakeholders involved. The results demonstrate that the development of training tourism can contribute to the extension of the tourist season and the strengthening of the local economy, provided that an integrated and sustainable business model is implemented that combines investments in infrastructure, the development of specialized services and international visibility strategies

Keywords

Coaching tourism, sports tourism, Rhodes, business model, sustainable development

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια.....	x
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1 ^ο : Θεωρητικό πλαίσιο	2
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του αθλητικού τουρισμού	2
1.1.1 Διαστάσεις του αθλητικού τουρισμού	5
1.1.2 Αθλητικός τουρισμός και κοινωνικός μετασχηματισμός.....	6
1.1.3 Αθλητικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη	10
1.1.4. Αθλητικός τουρισμός και SDGs	13
1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός του προπονητικού τουρισμού	14
1.2.1 Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις του προπονητικού τουρισμού	16
1.3 Η περίπτωση της Ρόδου	17
1.3.1 Προπονητικός τουρισμός και αθλητικές υποδομές Ρόδου.....	17
1.3.2 Προοπτική ανάπτυξης επιχειρηματικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	19
Κεφάλαιο 2 ^ο : Μέθοδος.....	22
2.1 Μέθοδος	22
2.2 Σκοπός.....	22
2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα	23
2.4 Συμμετέχοντες.....	23
2.5 Εργαλείο.....	26
2.6. Συλλογή δεδομένων	29
2.7 Ανάλυση δεδομένων	30
2.8 Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα	31
2.9 Περιορισμοί.....	31
Κεφάλαιο 3 ^ο : Αποτελέσματα	33
3.1 Υφιστάμενη κατάσταση στη Ρόδο	33

3.1.1 Ανάπτυξη προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	38
3.1.2 Υποδομές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	40
3.1.3 Αθλητικές αποστολές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	42
3.1.4 Εμπόδια ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	45
3.2 Παράγοντες ανάπτυξης και προοπτικές	47
3.2.1 Παράγοντες ενίσχυσης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	51
3.2.2 Κύριοι παράγοντες προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	53
3.2.3 Ρόδος ως διεθνής προορισμός προπονητικού τουρισμού	56
3.3 Ανάγκες και προσδοκίες εμπλεκόμενων φορέων	58
3.3.1 Ανάγκες αθλητικών ομάδων σε προπονητικούς προορισμούς	61
3.3.2 Απαραίτητες υπηρεσίες προπονητικού τουρισμού	63
3.3.3 Συνεργασία φορέων στον προπονητικό τουρισμό	66
3.3.4 Επίπεδο συνεργασίας για προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο.....	68
3.4 Επιχειρηματικό μοντέλο (Business Model Canvas – BMC)	70
3.4.1 Ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού.....	73
3.4.2 Βασικοί συνεργάτες προπονητικού τουρισμού.....	75
3.5 Στρατηγική ανάπτυξης και βιωσιμότητα	77
3.5.1 Στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	81
3.5.2 Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου μέσω προπονητικού τουρισμού	83
3.5.3 Περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις προπονητικού τουρισμού	85
3.6 Κλείσιμο – συνολική αξιολόγηση.....	87
3.6.1 Βασικό πλεονέκτημα της Ρόδου στον προπονητικό τουρισμό	89
3.6.2 Πρόταση ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	91
3.6.3 Συμπληρωματικός παράγοντας στον προπονητικό τουρισμό	93
Κεφάλαιο 4° : Συζήτηση	96
4.1 Συζήτηση.....	96
Κεφάλαιο 5° : Συμπεράσματα και Προτεινόμενο Επιχειρηματικό Μοντέλο	113
5.1 Συμπεράσματα	113
5.2 Προτάσεις.....	114
5.3 Για Μελλοντική έρευνα	121
Βιβλιογραφία.....	122
Παράρτημα Α: Οδηγός Συνέντευξης(Ημιδομημένη).....	129

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 : Δημογραφικό προφίλ συμμετεχόντων.....	25
Πίνακας 2 : Προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο.....	34
Πίνακας 3 : Παράγοντες ανάπτυξης και προοπτικές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	48
Πίνακας 4 : Ανάγκες και προσδοκίες εμπλεκόμενων φορέων στον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο.....	59
Πίνακας 5 : Επιχειρηματικό μοντέλο προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο (BMC).....	70
Πίνακας 6 : Στρατηγική ανάπτυξης και βιωσιμότητα προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο.....	78
Πίνακας 7 : Συνολική αξιολόγηση και προοπτικές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο ...	88
Πίνακας 8 : Επιχειρηματικός καμβάς	117

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
MBA	Master of Business Administration (Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων)
ΤΕΦΑΑ	Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
BMC	Business Model Canvas (Καμβάς Επιχειρηματικού Μοντέλου)
CO ₂	Διοξείδιο του Άνθρακα
DMO	Destination Management Organization (Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμού)
SDGs	Sustainable Development Goals (Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης)

Εισαγωγή

Ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί μία από τις πλέον δυναμικά αναπτυσσόμενες μορφές ειδικού τουρισμού σε διεθνές επίπεδο, συνδυάζοντας την ταξιδιωτική εμπειρία με την άσκηση, την προπόνηση και τη συμμετοχή ή παρακολούθηση αθλητικών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο του θεωρητικού υποβάθρου της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξετάζονται οι βασικές εννοιολογικές προσεγγίσεις του αθλητικού τουρισμού, οι επιμέρους διαστάσεις του, καθώς και η σύνδεσή του με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον προπονητικό τουρισμό, ως εξειδικευμένη μορφή αθλητικού τουρισμού, ο οποίος συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών, τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και τη δημιουργία ανταγωνιστικών τουριστικών προορισμών με διεθνή απήχηση. Παράλληλα, αναλύεται η συμβολή του στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. (Ritchie, 2004).

Η αναγκαιότητα της παρούσας έρευνας προκύπτει από την αυξανόμενη διεθνή ζήτηση για οργανωμένους προπονητικούς προορισμούς, καθώς και από τη στρατηγική σημασία της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος σε περιοχές που εξαρτώνται έντονα από τον εποχικό τουρισμό. Η Ρόδος, ως ένας από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας, διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως το ήπιο κλίμα, τις υπάρχουσες αθλητικές εγκαταστάσεις και τη γεωγραφική της θέση, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη προπονητικού τουρισμού. Ωστόσο, η αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων δεν έχει ακόμη φτάσει στο επιθυμητό επίπεδο, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση ενός ολοκληρωμένου επιχειρηματικού μοντέλου, καθώς και την καταγραφή των ευκαιριών και των προκλήσεων που προκύπτουν. Η έρευνα στοχεύει να συμβάλει τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, προτείνοντας κατευθύνσεις για βιώσιμη και οργανωμένη ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα.

Η δομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας οργανώνεται σε πέντε βασικά κεφάλαια, με σκοπό τη συστηματική προσέγγιση του θέματος. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο του αθλητικού και προπονητικού τουρισμού, καθώς και η ανάλυση της περίπτωσης της Ρόδου, με έμφαση στις υποδομές και τις προοπτικές ανάπτυξης. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία της έρευνας, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού, των ερευνητικών ερωτημάτων, του δείγματος, του

εργαλείου και της διαδικασίας συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η συζήτηση των ευρημάτων σε σχέση με τη σχετική βιβλιογραφία και θεωρία. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της μελέτης, το προτεινόμενο επιχειρηματικό μοντέλο για τον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο, καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα και περαιτέρω ανάπτυξη του πεδίου.

Κεφάλαιο 1^ο : Θεωρητικό πλαίσιο

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του αθλητικού τουρισμού

Η συζήτηση γύρω από την ουσία και την ιδιαιτερότητα του αθλητικού τουρισμού προϋποθέτει την ανάλυση των δύο βασικών εννοιών που συγκροτούν τον όρο αυτό, δηλαδή του αθλητισμού και του τουρισμού, καθώς και άλλων συγγενών ή συναφών εννοιών που συνδέονται λειτουργικά και θεωρητικά με αυτούς. Η ευρύτερη έννοια μέσα στην οποία εντάσσονται οι παραπάνω δραστηριότητες είναι η φυσική αγωγή ή, ευρύτερα, η φυσική κουλτούρα. Η φυσική κουλτούρα ορίζεται ως «η έκφραση μιας συγκεκριμένης στάσης απέναντι στο ίδιο το σώμα, της συνειδητής και ενεργητικής φροντίδας για τη σωματική ανάπτυξη, τη φυσική κατάσταση και την υγεία, καθώς και της ικανότητας οργάνωσης και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου με τρόπο που να μεγιστοποιεί τη σωματική και ψυχική ευεξία» (Demel & Sklad 1976, όπως αναφέρεται στο Lobożewicz 2001, σ. 18). Παρότι στο παρελθόν υπήρξαν θεωρητικές αντιπαραθέσεις σχετικά με το κατά πόσο ο τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί αναπόσπαστο στοιχείο της φυσικής κουλτούρας, σήμερα επικρατεί η άποψη ότι ο τουρισμός, μαζί με τον αθλητισμό, τη φυσική αγωγή, τη φυσική αναψυχή και την αποκατάσταση, συνιστά έναν από τους βασικούς πυλώνες της, παρόλο που κάθε τομέας διατηρεί έναν σχετικό βαθμό αυτονομίας ως ιδιαίτερη κοινωνική και πολιτισμική δραστηριότητα.

Ιδιαίτερη σημασία για τη διαμόρφωση της τουριστικής δραστηριότητας και, κατ' επέκταση, για την κατανόηση του αθλητικού τουρισμού, έχει η φυσική αγωγή. Η φυσική αγωγή ορίζεται ως «μια παιδαγωγικά διαμορφωμένη μορφή συμμετοχής των νεότερων γενεών στη φυσική κουλτούρα, με στόχο τη βελτίωση της σωματικής ανάπτυξης και της

υγείας, καθώς και τη διατήρηση και ενίσχυση αυτών των χαρακτηριστικών κατά τη μετέπειτα ζωή» (Grabowski 1984, σ. 24). Η συμβολή της είναι καθοριστική, καθώς επιτελεί τόσο προπαρασκευαστική όσο και προοπτική λειτουργία σε σχέση με τον τουρισμό. Μέσα από τη φυσική αγωγή καλλιεργείται η συνήθεια της ενεργητικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, η ανάγκη για φροντίδα της υγείας και της φυσικής κατάστασης, αλλά και η ανάπτυξη στάσεων που ευνοούν τη συμμετοχή σε τουριστικές και αθλητικές δραστηριότητες. Με τον τρόπο αυτό, η φυσική αγωγή λειτουργεί ως κοινωνικός μηχανισμός που διαμορφώνει τις βάσεις για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στη σύγχρονη κοινωνία.

Στενά συνδεδεμένη με τον τουρισμό είναι και η έννοια της αναψυχής, η οποία ορίζεται ως «η δραστηριότητα που πραγματοποιείται εκτός επαγγελματικών, οικιακών και κοινωνικών υποχρεώσεων με σκοπό την ξεκούραση, την ψυχαγωγία ή την ανάπτυξη της προσωπικότητας» (Winiarski 1989, σ. 9). Η αναψυχή αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της σύγχρονης κοινωνίας του ελεύθερου χρόνου και συνδέεται άμεσα με την ανάγκη του ατόμου να αποδρά από τις πιέσεις της καθημερινότητας και να επιτύχει ψυχική και σωματική αναζωογόνηση. Στο πλαίσιο αυτό, ο τουρισμός δεν λειτουργεί μόνο ως μέσο μετακίνησης ή κατανάλωσης υπηρεσιών, αλλά και ως διαδικασία προσωπικής εμπειρίας, αυτοέκφρασης και κοινωνικής ολοκλήρωσης. Ο αθλητικός τουρισμός, ειδικότερα, συνδυάζει την αναψυχή με τη φυσική δραστηριότητα, προσφέροντας στον σύγχρονο άνθρωπο τη δυνατότητα να βιώσει εμπειρίες που συνδέονται τόσο με την ευχαρίστηση όσο και με την προσωπική βελτίωση.

Καθοριστικής σημασίας για την εννοιολογική προσέγγιση του αθλητικού τουρισμού είναι και ο τρόπος με τον οποίο ορίζεται ο αθλητισμός. Όπως και ο τουρισμός, έτσι και ο αθλητισμός αποτελεί μια πολυσήμαντη έννοια που επιδέχεται διαφορετικές θεωρητικές ερμηνείες. Μία από τις πιο διαδεδομένες προσεγγίσεις ορίζει τον αθλητισμό ως «μια οργανωμένη μορφή ανθρώπινης δραστηριότητας, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων και χαρακτηρίζεται από ανταγωνισμό, επιλογή και αυξανόμενη εμπορευματοποίηση» (Diweckert 1978, όπως αναφέρεται στο Winiarski 1989, σ. 12). Ο ορισμός αυτός αντανακλά την παραδοσιακή αντίληψη του αθλητισμού, σύμφωνα με την οποία κυριαρχούν η επίδοση, η ανταγωνιστικότητα και η οργανωμένη συμμετοχή. Ωστόσο, στο πλαίσιο του αθλητικού τουρισμού, η έννοια του αθλητισμού αποκτά ευρύτερο

περιεχόμενο, καθώς περιλαμβάνει όχι μόνο τον αγωνιστικό αθλητισμό αλλά και τις μορφές αθλητικής δραστηριότητας που συνδέονται με την αναψυχή, την ευεξία και την προσωπική ανάπτυξη.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτούν οι λεγόμενες δραστηριότητες «αθλητικής αναψυχής» ή recreational sports, οι οποίες περιλαμβάνουν μορφές φυσικής δραστηριότητας που πραγματοποιούνται κατά τον ελεύθερο χρόνο, με σκοπό την ευχαρίστηση, την αυτοβελτίωση και τη διατήρηση της υγείας. Σε αντίθεση με τον παραδοσιακό αγωνιστικό αθλητισμό, οι δραστηριότητες αυτές χαρακτηρίζονται από μικρότερο βαθμό ανταγωνισμού, μεγαλύτερη προσβασιμότητα και δυνατότητα συμμετοχής καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Επιπλέον, θεωρούνται ασφαλέστερες και περισσότερο προσαρμοσμένες στις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου, λειτουργώντας ως αντιστάθμισμα στις πιέσεις, τις στερήσεις και τις δυσκολίες της σύγχρονης καθημερινότητας. Ακόμη και οι λεγόμενες ακραίες ή εναλλακτικές αθλητικές δραστηριότητες, οι οποίες συνδέονται συχνά με τον αθλητικό τουρισμό, εκφράζουν την επιθυμία του ατόμου για έντονες εμπειρίες, αυθεντικότητα και προσωπική υπέρβαση (Size, 2020).

Ο αθλητικός τουρισμός δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια απλή σύνθεση του τουρισμού και του αθλητισμού, αλλά αποτελεί ένα πολυδιάστατο κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο, το οποίο συνδέεται με τη φυσική κουλτούρα, την αναψυχή, την υγεία, την προσωπική ανάπτυξη και τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου. Η πολυπλοκότητα των εννοιών που τον συγκροτούν εξηγεί και τη δυσκολία διατύπωσης ενός ενιαίου και καθολικά αποδεκτού ορισμού. Παράλληλα, αναδεικνύει τη δυναμική του αθλητικού τουρισμού ως πεδίου που αντανάκλα τις ευρύτερες κοινωνικές μεταβολές, τις αλλαγές στον τρόπο ζωής και τη διαρκώς αυξανόμενη σημασία της εμπειρίας, της υγείας και της ενεργητικής αναψυχής στη σύγχρονη κοινωνία (Size, 2020).

Σήμερα, ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους κλάδους της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας. Σύμφωνα με πρόσφατες διεθνείς μελέτες αγοράς, η παγκόσμια αγορά αθλητικού τουρισμού εκτιμήθηκε το 2025 σε περίπου 700–800 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ προβλέπεται να ξεπεράσει τα 2 τρισεκατομμύρια δολάρια μέσα στην επόμενη δεκαετία, παρουσιάζοντας ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η ανάπτυξη αυτή συνδέεται με την αυξανόμενη ζήτηση για βιωματικά ταξίδια, τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων, την ενίσχυση των δραστηριοτήτων ευεξίας

και περιπέτειας, καθώς και τη γενικότερη στροφή προς έναν πιο ενεργό τρόπο ζωής. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, τα Παγκόσμια Κύπελλα και οι μαραθώνιοι, οι οποίες προσελκύουν εκατομμύρια ταξιδιώτες κάθε χρόνο και δημιουργούν σημαντικά οικονομικά οφέλη για τους προορισμούς υποδοχής. Επιπλέον, η άνοδος των ψηφιακών μέσων και της «οικονομίας της εμπειρίας» έχει ενισχύσει περαιτέρω τη δημοτικότητα του αθλητικού τουρισμού, καθώς οι ταξιδιώτες αναζητούν ολοένα και περισσότερο αυθεντικές και συμμετοχικές εμπειρίες (Size, 2020).

1.1.1 Διαστάσεις του αθλητικού τουρισμού

Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ειδική μορφή τουρισμού, εφόσον ο τουρισμός ορίζεται ως «το σύνολο των φαινομένων που σχετίζονται με την προσωρινή και εθελοντική μετακίνηση και παραμονή των ανθρώπων εκτός του καθημερινού τους περιβάλλοντος, η οποία συνεπάγεται οικονομικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διοργανωτών τουρισμού, των παρόχων υπηρεσιών, του τοπικού πληθυσμού και των ίδιων των τουριστών, υπό την προϋπόθεση ότι ο κύριος σκοπός του ταξιδιού δεν είναι η αμειβόμενη εργασία στον τόπο προορισμού» (Alejziak, 2000, σ. 29). Μέσα σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, ο αθλητικός τουρισμός διαφοροποιείται από άλλες μορφές τουρισμού λόγω της άμεσης σύνδεσής του με τον αθλητισμό, είτε μέσω της ενεργητικής συμμετοχής των ταξιδιωτών σε αθλητικές δραστηριότητες για λόγους αναψυχής, ενδιαφέροντος και υγείας, είτε μέσω της παθητικής συμμετοχής τους ως θεατών σε αθλητικά γεγονότα και διοργανώσεις. Στον αθλητικό τουρισμό μπορούν να ενταχθούν διαφορετικές μορφές μετακίνησης, όπως τα ταξίδια υπαίθριας αναψυχής, οι μετακινήσεις που σχετίζονται με την ερασιτεχνική άσκηση αθλημάτων, αλλά και τα ταξίδια που πραγματοποιούνται με σκοπό την παρακολούθηση αθλητικών αγώνων και την υποστήριξη αγαπημένων αθλητών ή ομάδων. Επομένως, ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί ένα πολυδιάστατο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο, το οποίο περιλαμβάνει τόσο τη δραστηριότητα των ίδιων των ταξιδιωτών όσο και τη λειτουργία θεσμών, οργανισμών και επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών προς αυτούς τους ταξιδιώτες (Alejziak, 2000, σ. 29).

Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η διάκριση ανάμεσα στις έννοιες του «αθλητικού τουρισμού» και του «αθλητισμού στον τουρισμό». Ο όρος «αθλητισμός στον τουρισμό» αναφέρεται κυρίως στη φυσική ή αθλητική δραστηριότητα που αποτελεί μέρος της τουριστικής εμπειρίας των ατόμων, είτε ως βασικό είτε ως συμπληρωματικό στοιχείο των διακοπών τους. Αντίθετα, ο όρος «αθλητικός τουρισμός» διαθέτει ευρύτερο περιεχόμενο, καθώς περιλαμβάνει όχι μόνο τη συμμετοχή των τουριστών σε αθλητικές δραστηριότητες αλλά και το σύνολο των οργανωτικών, οικονομικών και θεσμικών διαδικασιών που συνδέονται με τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η χρήση του όρου «ενεργητικός τουρισμός» για να περιγραφεί εκείνο το τμήμα του αθλητικού τουρισμού που αφορά αποκλειστικά τη φυσική δραστηριότητα και την ενεργό συμμετοχή των ταξιδιωτών. Αντίθετα, ο όρος «αθλητικός τουρισμός» θα πρέπει να χρησιμοποιείται με ευρύτερη έννοια, ώστε να αποδίδει συνολικά τη σχέση και την αλληλεπίδραση ανάμεσα στον τουρισμό και τον αθλητισμό. Επιπλέον, από την εννοιολογική αυτή προσέγγιση αποκλείονται οι μετακινήσεις που αφορούν αποκλειστικά την επίσκεψη αθλητικών εγκαταστάσεων χωρίς τη διεξαγωγή αθλητικών δραστηριοτήτων ή γεγονότων, καθώς αυτές θεωρούνται περισσότερο μορφές γνωστικού ή πολιτιστικού τουρισμού και όχι αυθεντικές εκφράσεις αθλητικού τουρισμού (Alejziak, 2000, σ. 29).

1.1.2 Αθλητικός τουρισμός και κοινωνικός μετασχηματισμός

Η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού συνδέεται άμεσα με τις βαθύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές μεταβολές που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη κοινωνία. Η εξέλιξη της τουριστικής βιομηχανίας δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκομμένα από τη μεταβολή των κοινωνικών αξιών, των τρόπων ζωής και των αναγκών των ανθρώπων. Σύμφωνα με τον Opaschowski (2004), η κοινωνική αλλαγή αποτελεί ένα διαρκές και καθολικό φαινόμενο, καθώς κάθε κοινωνικό σύστημα βρίσκεται σε συνεχή κίνηση και μετασχηματισμό. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά και οι ψυχολογικές και κοινωνικές τους επιδράσεις, λειτουργούν ως βασικοί μηχανισμοί παραγωγής κοινωνικής δυναμικής. Ο ίδιος περιγράφει τη σύγχρονη μεταβολή αξιών ως τη «Δεύτερη Αλλαγή», επισημαίνοντας ότι δεν πρόκειται για μια απότομη μετάβαση από μία μορφή κοινωνίας σε μια άλλη, αλλά για μια

μακροχρόνια διαδικασία με ασαφή όρια, η οποία διαμορφώνεται από εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα και εξελίξεις (Opaschowski, 2004).

Κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, η εργασία και η εργασιακή ηθική κατείχαν κεντρική θέση στο αξιακό σύστημα των κοινωνιών. Ο ελεύθερος χρόνος αντιμετωπιζόταν κυρίως ως μέσο ανασυγκρότησης των σωματικών και ψυχικών δυνάμεων, ώστε το άτομο να επιστρέφει αποτελεσματικότερο στην εργασία του. Στη σύγχρονη κοινωνία, ωστόσο, παρατηρείται αντιστροφή αυτής της λογικής. Η εργασία λειτουργεί πλέον ως μέσο χρηματοδότησης του ελεύθερου χρόνου και διασφάλισης της οικονομικής σταθερότητας, ενώ η προσωπική ολοκλήρωση, η κοινωνική αναγνώριση και η αναζήτηση εμπειριών μετατοπίζονται ολοένα περισσότερο στον χώρο της αναψυχής. Οι άνθρωποι δεν αυτοπροσδιορίζονται αποκλειστικά μέσω του επαγγέλματός τους, αλλά επιδιώκουν κοινωνική επιβεβαίωση μέσα από τις εμπειρίες που αποκτούν κατά τον ελεύθερο χρόνο τους και ιδιαίτερα μέσω των ταξιδιών και των δραστηριοτήτων αναψυχής. Ως αποτέλεσμα αυτής της μετατόπισης από την «κοινωνία της εργασίας» προς την «κοινωνία της αναψυχής», οι απαιτήσεις των ταξιδιωτών απέναντι στις τουριστικές υπηρεσίες έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά. Στο παρελθόν, οι βασικές υπηρεσίες μεταφοράς, διαμονής και διατροφής θεωρούνταν επαρκείς· σήμερα όμως οι τουρίστες απαιτούν πολυδιάστατες εμπειρίες που να συνδυάζουν ψυχαγωγία, πολιτισμό, άθληση, χαλάρωση και περιβαλλοντική ευαισθησία και ήπιες μορφές τουρισμού (Opaschowski et al., 2006).

Σημαντική συμβολή στην κατανόηση των τουριστικών αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας προσφέρει και ο Freyer (2011), ο οποίος προσεγγίζει τον τουρισμό μέσα από την ιεράρχηση αναγκών του Abraham Maslow (1943). Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, τα ταξίδια μπορούν να συνδεθούν με διαφορετικά επίπεδα ανθρώπινων αναγκών. Στη βάση της πυραμίδας εντάσσονται τα ταξίδια που σχετίζονται με την κάλυψη βασικών αναγκών, όπως οι καθημερινές μετακινήσεις για εργασία. Στη συνέχεια ακολουθούν ταξίδια που εξυπηρετούν τη διατήρηση της υγείας και της ευεξίας, όπως οι θεραπευτικές ή λουτροθεραπευτικές μετακινήσεις. Σε ανώτερο επίπεδο βρίσκονται τα ταξίδια κοινωνικής επαφής και ανταλλαγής εμπειριών, τα οποία ικανοποιούν την ανάγκη του ατόμου για κοινωνική ένταξη. Ακολουθούν τα ταξίδια κύρους και κοινωνικής αναγνώρισης, όπου το ταξίδι λειτουργεί ως σύμβολο κοινωνικής θέσης και επιτυχίας. Στην κορυφή της πυραμίδας τοποθετείται το ταξίδι ως αυτοσκοπός, δηλαδή το ταξίδι που πραγματοποιείται

αποκλειστικά για προσωπική ευχαρίστηση και αυτοπραγμάτωση. Παρότι η κατηγοριοποίηση αυτή δεν μπορεί πάντα να εφαρμοστεί με απόλυτη σαφήνεια, αποδεικνύει τη σημαντική θέση που κατέχει το ταξίδι στη σύγχρονη κοινωνία. Οι βασικές ανάγκες για ξεκούραση, αναψυχή και φυγή από την καθημερινότητα παραμένουν διαχρονικές, ωστόσο μεταβάλλονται οι τρόποι με τους οποίους αυτές ικανοποιούνται, καθώς και ο χρόνος και οι πόροι που αφιερώνουν οι άνθρωποι στην ταξιδιωτική εμπειρία.

Μέσα σε αυτό το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο αναπτύσσεται δυναμικά ο αθλητικός τουρισμός, ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης δύο ιδιαίτερα σημαντικών τομέων της σύγχρονης οικονομίας και κοινωνίας: του αθλητισμού και του τουρισμού. Αν και ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί μικρότερο τμήμα της συνολικής τουριστικής αγοράς, η σημασία του αυξάνεται συνεχώς. Η ακριβής οικονομική αποτύπωσή του παραμένει δύσκολη, καθώς συχνά αντιμετωπίζεται ως υποκατηγορία του γενικού τουρισμού και όχι ως αυτόνομος τομέας έρευνας (Weed & Bull, 2009). Παρά τις δυσκολίες αυτές, η κοινωνική και πολιτισμική του σημασία είναι αδιαμφισβήτητη. Ο αθλητικός τουρισμός συνδέεται άμεσα με την προώθηση της υγείας, της φυσικής δραστηριότητας και της ψυχοσωματικής ευεξίας. Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διακοπών βελτιώνει τη φυσική κατάσταση, μειώνει το άγχος, ενισχύει το ανοσοποιητικό σύστημα και συμβάλλει στη βιώσιμη αποκατάσταση της ψυχικής και σωματικής ισορροπίας (Froboese, 2012).

Ο αθλητικός τουρισμός ανταποκρίνεται στην αυξανόμενη ανάγκη των ανθρώπων για αυθεντικές εμπειρίες, έντονα συναισθήματα και προσωπική υπέρβαση. Η αθλητική δραστηριότητα σε ένα διαφορετικό περιβάλλον δημιουργεί αισθήματα ελευθερίας, αυθεντικότητας και αυτοπραγμάτωσης, στοιχεία που ενισχύουν την τουριστική εμπειρία και προσδίδουν ιδιαίτερη αξία στο ταξίδι. Ταυτόχρονα, ο αθλητικός τουρισμός συνδέεται στενά με τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων, τα οποία λειτουργούν ως ισχυροί πόλοι έλξης επισκεπτών και συγκεντρώνουν τεράστιο ενδιαφέρον από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Διεθνείς διοργανώσεις όπως το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου και οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της σύγχρονης «κοινωνίας του θεάματος», όπου οι εμπειρίες οργανώνονται, προβάλλονται και καταναλώνονται μαζικά (Preuss et al., 2009).

Η έννοια του αθλητικού τουρισμού παραμένει θεωρητικά σύνθετη και πολυδιάστατη. Σύμφωνα με τον Freyer (2011), ο αθλητικός τουρισμός αφορά αφενός τα άτομα που ταξιδεύουν για να συμμετάσχουν ενεργά σε αθλητικές δραστηριότητες και αφετέρου εκείνους που μετακινούνται για να παρακολουθήσουν αθλητικά γεγονότα ως θεατές ή υποστηρικτές. Επομένως, ο αθλητικός τουρίστας δεν είναι μόνο ο ενεργός αθλητής αλλά και ο παθητικός συμμετέχων που βιώνει την αθλητική εμπειρία μέσω της παρακολούθησης. Η έλλειψη σαφούς και καθολικά αποδεκτού ορισμού έχει οδηγήσει σε διαφορετικές προσεγγίσεις σχετικά με το αν ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί αυτόνομο επιστημονικό πεδίο ή απλώς ειδική μορφή τουρισμού ή αθλητισμού (Schwark, 2016). Οι Weed και Bull (2009) υποστηρίζουν ότι η ιδιαιτερότητα του αθλητικού τουρισμού δεν βρίσκεται μόνο στην άθληση, αλλά κυρίως στη σχέση του ατόμου με τον χώρο, τη φύση και το τοπίο. Η αναζήτηση διαφορετικών φυσικών συνθηκών και η «κατάκτηση» νέων φυσικών χώρων αποτελούν βασικά στοιχεία της εμπειρίας του αθλητικού τουρίστα.

Οι φυσικές και γεωγραφικές ιδιαιτερότητες ενός προορισμού παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Η ύπαρξη βουνών, θαλάσσιων περιοχών, κατάλληλων κλιματικών συνθηκών ή φυσικών μονοπατιών καθορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων όπως η ορεινή ποδηλασία, η πεζοπορία, η κατάδυση ή τα χειμερινά αθλήματα. Ωστόσο, πέρα από το φυσικό περιβάλλον, εξίσου σημαντική είναι η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και η αποτελεσματική διαχείριση του προορισμού. Οι φορείς τουρισμού, αθλητισμού, πολιτικής και περιβαλλοντικής προστασίας οφείλουν να συνεργάζονται στενά, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία ανάμεσα στην τουριστική ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων (Froboese, 2012). Η αυξανόμενη εξειδίκευση των αναγκών των αθλητικών τουριστών απαιτεί εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ικανό να προσαρμόζεται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες μορφές αθλητικής δραστηριότητας και στις νέες απαιτήσεις της αγοράς.

Παρά τη συνεχή ανάπτυξη του κλάδου, ο αθλητικός τουρισμός εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Οι Wenzel και Kirig (2006) επισημαίνουν ότι η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού οδηγεί συχνά στην τεχνητή διαμόρφωση και εκμετάλλευση των φυσικών χώρων. Η δημιουργία χιονοδρομικών εγκαταστάσεων, τεχνητών πιστών και άλλων παρεμβάσεων μετασχηματίζει το φυσικό περιβάλλον σε καταναλωτικό προϊόν, με αποτέλεσμα να ανακύπτουν ζητήματα περιβαλλοντικής

υποβάθμισης και αλλοίωσης του τοπίου. Παράλληλα, ο Freyer (2011) τονίζει ότι η έλλειψη διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ τουρισμού και αθλητισμού περιορίζει την αποτελεσματικότητα της αγοράς αθλητικού τουρισμού. Πολλοί τουριστικοί οργανισμοί δεν διαθέτουν επαρκή γνώση σχετικά με τις απαιτήσεις των αθλητών ή των εξειδικευμένων αθλητικών δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα να προσφέρουν γενικευμένα και «ήπια» αθλητικά προγράμματα, προσανατολισμένα κυρίως στην ψυχαγωγία και όχι στην ουσιαστική αθλητική εμπειρία.

Παρά τις δυσκολίες αυτές, η αγορά αθλητικού τουρισμού παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον Preuss (2012), τα ταξίδια που σχετίζονται με το σκι αποτελούν την πιο διαδεδομένη μορφή αθλητικού τουρισμού, ενώ ιδιαίτερα δημοφιλείς είναι η κατάδυση, η πεζοπορία, η ορειβασία και η ποδηλασία. Ο αθλητικός τουρισμός δημιουργεί σημαντικά οικονομικά οφέλη, με τις συνολικές δαπάνες να υπολογίζονται περίπου στα 6,8 δισεκατομμύρια ευρώ (Preuss, 2012). Η ανάπτυξή του, ωστόσο, δεν είναι ομοιόμορφη σε όλες τις ευρωπαϊκές περιοχές. Ορισμένοι προορισμοί, όπως το Τιρόλο για το σκι, η Βόρεια Θάλασσα για την ιστιοπλοΐα ή η Μαγιόρκα για την ποδηλασία, έχουν καθιερωθεί ως διεθνή κέντρα αθλητικού τουρισμού, ενώ άλλες περιοχές, παρότι διαθέτουν ευνοϊκές φυσικές συνθήκες, παραμένουν ερευνητικά και αναπτυξιακά υποβαθμισμένες.

Ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί ένα πολυσύνθετο κοινωνικό, πολιτισμικό και οικονομικό φαινόμενο, το οποίο αντανακλά τις βαθύτερες αλλαγές της σύγχρονης κοινωνίας. Η αυξανόμενη αξία του ελεύθερου χρόνου, η αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών, η ανάγκη για υγεία και ευεξία και η επιθυμία φυγής από την καθημερινότητα καθιστούν τον αθλητικό τουρισμό ολοένα και σημαντικότερο για τη σύγχρονη τουριστική βιομηχανία. Παρά τις θεωρητικές ασάφειες και τις οργανωτικές δυσκολίες, ο αθλητικός τουρισμός διαθέτει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης και μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά τόσο στην οικονομική ενίσχυση των προορισμών όσο και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων.

1.1.3 Αθλητικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη

Ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της σύγχρονης τουριστικής βιομηχανίας, προσελκύοντας εκατομμύρια ταξιδιώτες

παγκοσμίως οι οποίοι ενσωματώνουν αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στο ταξιδιωτικό τους πρόγραμμα, ανεξάρτητα από το αν ο αθλητισμός αποτελεί τον κύριο σκοπό του ταξιδιού ή όχι (Alexandris et al., 2023). Πρόκειται για ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που λειτουργεί στο σημείο τομής μεταξύ τουρισμού και αθλητισμού, συγκροτώντας ένα σύνθετο πεδίο οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας (Pigeassou, 2004). Η διττή αυτή ταυτότητα καθιστά τον αθλητικό τουρισμό ιδιαίτερα πολύπλοκο ως προς τη διαχείριση και τον σχεδιασμό του, καθώς εμπλέκει δύο δυναμικούς τομείς που αντιμετωπίζουν κοινές αλλά και διαφοροποιημένες προκλήσεις, με κυρίαρχη την ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη (Singh, 2015; Taks, 2013). Στο πλαίσιο αυτό, η αλληλεπίδραση μεταξύ ενεργού τρόπου ζωής και ενεργού ταξιδιού παράγει σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές επιδράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει ουσιαστικά στη βιωσιμότητα των τουριστικών προορισμών (Gibson et al., 2012).

Η βιβλιογραφία έχει αναδείξει ότι ο αθλητικός τουρισμός συνδέεται στενά με το πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, ιδιαίτερα μέσα από την εφαρμογή της προσέγγισης της τριπλής βασικής γραμμής (triple bottom line), η οποία αξιολογεί τις επιπτώσεις του τουρισμού στις οικονομικές, κοινωνικο-πολιτισμικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις (Fyall & Jago, 2009; Andersson & Lundberg, 2013). Το συγκεκριμένο πλαίσιο έχει υιοθετηθεί ευρέως στην ανάλυση του τουρισμού και των ειδικών γεγονότων, συμβάλλοντας στην κατανόηση των επιπτώσεων και της βιωσιμότητας των προορισμών (Cernat & Gourdon, 2012; Fredline et al., 2005; Sherwood, 2008). Παράλληλα, σύγχρονες προσεγγίσεις επεκτείνουν τη βιωσιμότητα ενσωματώνοντας πρόσθετες διαστάσεις, όπως η τεχνολογία και η διακυβέρνηση μέσω συμμετοχικού σχεδιασμού, αναδεικνύοντας τη σημασία του αθλητικού τουρισμού στη μετάβαση προς ένα μοντέλο χαμηλών εκπομπών άνθρακα και στην ενίσχυση βιώσιμων συμπεριφορών (Buhalis & Law, 2008; Choi & Sirakaya, 2006; Ruiz-Molina et al., 2010). Υπό αυτή την οπτική, ο Higham (2007) υποστηρίζει ότι ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί μια πολιτισμική εμπειρία που συνδέει τη σωματική δραστηριότητα με τον τόπο διεξαγωγής, όπου η εμπειρία διαμορφώνεται τόσο από τον σχεδιασμό της δραστηριότητας όσο και από την ποιότητα του προορισμού, συμπεριλαμβανομένων της προσβασιμότητας, της διαμονής και των υποδομών (Shonk & Chelladurai, 2008).

Η πολυπλοκότητα του φαινομένου ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί ένα πλέγμα αλληλεξαρτώμενων παραγόντων και εμπλεκόμενων φορέων, γεγονός που καθιστά τον βιώσιμο σχεδιασμό ιδιαίτερα απαιτητικό (Dehnavi et al., 2012). Παρά τη δυσκολία αυτή, αναγνωρίζεται ευρέως η σημαντική συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη των προορισμών μέσω της δημιουργίας εσόδων, αλλά και στην περιβαλλοντική προστασία, γεγονός που έχει οδηγήσει στην αυξημένη ερευνητική και πρακτική του σημασία (Ritchie & Adair, 2002). Επιπλέον, το ενδιαφέρον δεν περιορίζεται στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά επεκτείνεται και σε φορείς της αγοράς, όπως διοργανωτές αθλητικών γεγονότων και πάροχοι υπηρεσιών, καθώς και σε δημόσιες αρχές και φορείς σχεδιασμού τουριστικών προορισμών (Hemmonsbeay & Tichaawa, 2019). Στο πλαίσιο αυτό, ο Higham & Hinch (2018) προσδιορίζουν τέσσερις βασικές διαστάσεις του αθλητικού τουρισμού—ταξίδι, διαμονή, κίνητρα και φύση του αθλητικού προϊόντος—οι οποίες συνδέονται άμεσα με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Το ταξίδι μπορεί να επηρεαστεί από τη μετάβαση σε πιο βιώσιμα μέσα μεταφοράς, η διαμονή σχετίζεται με την εφαρμογή πράσινων πρακτικών στον ξενοδοχειακό τομέα (Hobson & Essex, 2001), τα κίνητρα συνδέονται με την περιβαλλοντική συνείδηση και τη συμμετοχή, ενώ η φύση του αθλητικού προϊόντος αφορά τη δημιουργία εμπειριών που προάγουν τόσο την προσωπική ευεξία όσο και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση (McCullough & Trail, 2023).

Ο αθλητικός τουρισμός συγκροτείται από εμπειρίες που βασίζονται στη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού, είτε για επαγγελματικούς είτε για ψυχαγωγικούς λόγους. Η τυπολογία των αθλητικών τουριστών έχει αναλυθεί μέσα από τη διάκριση μεταξύ «σκληρών» και «ήπιων» τουριστών, όπου οι πρώτοι εμπλέκονται σε ανταγωνιστικό αθλητισμό, ενώ οι δεύτεροι εστιάζουν κυρίως στην αναψυχή και στην ταξιδιωτική εμπειρία (Gammon & Robinson, 1997). Παράλληλα, η συμμετοχή μπορεί να είναι ενεργητική ή παθητική, με τον παθητικό αθλητικό τουρισμό να αφορά την παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων και να καθορίζεται από κοινωνικά και ψυχαγωγικά κίνητρα, ενώ ο ενεργητικός περιλαμβάνει άμεση συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες από επαγγελματίες, ερασιτέχνες ή αθλητές αναψυχής. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση, η αίσθηση του ανήκειν σε συγκεκριμένες αθλητικές υποκοουλτούρες αποτελεί βασικό κινητήριο παράγοντα συμμετοχής (Schwarzenberger & Hyde, 2013). Τέλος, η τμηματοποίηση της αγοράς του αθλητικού τουρισμού θεωρείται κρίσιμη για την αποτελεσματική προώθηση, την κατανόηση της συμπεριφοράς των καταναλωτών και την

ανάπτυξη στοχευμένων στρατηγικών επικοινωνίας (Funk et al., 2008), ενισχύοντας τη δυνατότητα σχεδιασμού πιο βιώσιμων και ανταγωνιστικών τουριστικών προϊόντων.

1.1.4. Αθλητικός τουρισμός και SDGs

Ο τουρισμός αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals – SDGs), με ιδιαίτερη έμφαση στους στόχους 8, 12 και 14, οι οποίοι αφορούν αντίστοιχα την οικονομική ανάπτυξη και την αξιοπρεπή εργασία, τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, καθώς και τη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, ο αθλητικός τουρισμός, ως εξειδικευμένη μορφή τουριστικής δραστηριότητας, δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, ενισχύοντας τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις της ανάπτυξης. Σύμφωνα με τους Ramos et al. (2022), σε οικονομικό επίπεδο, ο αθλητικός τουρισμός συμβάλλει καθοριστικά στον SDG 8, καθώς δημιουργεί νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες, ενισχύει την τουριστική επιχειρηματικότητα και οδηγεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, υποστηρίζοντας έτσι την παραγωγική απασχόληση και την οικονομική μεγέθυνση με πιο βιώσιμο και συμπεριληπτικό τρόπο.

Ο αθλητικός τουρισμός συνδέεται άμεσα και με τον SDG 3, ο οποίος αφορά την προαγωγή της υγείας και της ευημερίας για όλους σε κάθε ηλικία. Πέρα από τις ευκαιρίες συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες που προσφέρει στους επισκέπτες, ο αθλητικός τουρισμός συμβάλλει και στην ενίσχυση της φυσικής δραστηριότητας των τοπικών πληθυσμών, προάγοντας έναν πιο ενεργό και υγιεινό τρόπο ζωής. Επιπλέον, η ανάπτυξη του τομέα μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός κοινωνικής ενεργοποίησης και συμμετοχής, ενισχύοντας την ενσωμάτωση των κατοίκων στις αθλητικές και τουριστικές δραστηριότητες των προορισμών. Όπως επισημαίνουν οι Chersulich et al. (2020), η επιτυχία μελλοντικών βιώσιμων αθλητικών διοργανώσεων προϋποθέτει την ουσιαστική εμπλοκή των κατοίκων τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση των εκδηλώσεων, γεγονός που ενισχύει τη λογική της «από τα κάτω προς τα πάνω» (bottom-up) ανάπτυξης και δημιουργεί προϋποθέσεις για πιο σταθερές και βιώσιμες μορφές επένδυσης,

συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας μόνιμων θέσεων εργασίας και της ενίσχυσης της τοπικής αποδοχής των διοργανώσεων.

Στο πλαίσιο της αυξανόμενης ανάγκης για αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει και στην επίτευξη περιβαλλοντικών και θεσμικών στόχων, όπως ο SDG 15 και ο SDG 16. Ο SDG 15 αφορά την προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, ενώ ο SDG 16 σχετίζεται με την προώθηση ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, την ενίσχυση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και την ανάπτυξη αποτελεσματικών και διαφανών θεσμών. Όπως υπογραμμίζουν οι Gibson & Fairley (2022), η ανάγκη για συντονισμένες πολιτικές μείωσης των εκπομπών CO₂ καθιστά τον αθλητικό τουρισμό ένα πεδίο στο οποίο μπορούν να ενσωματωθούν πρακτικές περιβαλλοντικής υπευθυνότητας, συμβάλλοντας στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των εμπλεκόμενων φορέων.

1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός του προπονητικού τουρισμού

Ο προπονητικός τουρισμός αποτελεί μία εξειδικευμένη και ιδιαίτερα οργανωμένη μορφή του αθλητικού τουρισμού, η οποία αφορά τη συστηματική μετακίνηση αθλητών, αθλητικών ομάδων και οργανισμών προς συγκεκριμένους προορισμούς με κύριο σκοπό την προπονητική προετοιμασία, τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και την αναβάθμιση της αγωνιστικής απόδοσης. Σε αντίθεση με τις μορφές τουρισμού που βασίζονται κυρίως στην αναψυχή και την εμπειρία, ο προπονητικός τουρισμός χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εξειδίκευσης, αυστηρό προγραμματισμό, επιστημονική υποστήριξη και σαφώς καθορισμένους στόχους απόδοσης, γεγονός που τον καθιστά αναπόσπαστο μέρος του σύγχρονου επαγγελματικού αθλητισμού. Η διεθνής βιβλιογραφία τον εντάσσει στο ευρύτερο πεδίο του sport tourism, υπογραμμίζοντας ότι πρόκειται για ένα πολυδιάστατο φαινόμενο το οποίο συνδέει τον τουρισμό με την οργανωμένη αθλητική δραστηριότητα, ενώ τονίζει τη σημασία της κινητικότητας αθλητών και ομάδων ως βασικού χαρακτηριστικού της συγκεκριμένης μορφής (Ritchie, 2004; Gibson, 2013; Gibson, 2013).

Ο προπονητικός τουρισμός δεν μπορεί να εξεταστεί αποκομμένα από τη συνολική θεωρητική εξέλιξη του αθλητικού τουρισμού, καθώς αποτελεί μία από τις πιο εξειδικευμένες και δομημένες εκφάνσεις του. Η επιστημονική προσέγγιση του φαινομένου αναδεικνύει ότι ο αθλητικός τουρισμός δεν είναι ένα μονοσήμαντο πεδίο, αλλά ένα δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο σύστημα δραστηριοτήτων, το οποίο επηρεάζεται από κοινωνικοοικονομικούς, πολιτισμικούς και οργανωσιακούς παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό, ο προπονητικός τουρισμός αντιπροσωπεύει μια ιδιαίτερη κατηγορία όπου η τουριστική μετακίνηση δεν έχει ψυχαγωγικό χαρακτήρα αλλά λειτουργεί ως μέσο επίτευξης αθλητικής προετοιμασίας υψηλών απαιτήσεων, ενσωματώνοντας επιστημονικές μεθόδους προπόνησης, εξειδικευμένες εγκαταστάσεις και επαγγελματική υποστήριξη (Van Rheenen, Cernaianu, & Sobry, 2017; Sobry, Liu, & Li, 2016; Vrontou, 2017).

Η διεθνής ερευνητική προσέγγιση επισημαίνει ότι ο προπονητικός τουρισμός δεν περιορίζεται απλώς στη φυσική μετακίνηση ομάδων για προπόνηση, αλλά συνιστά ένα ολοκληρωμένο σύστημα αθλητικής ανάπτυξης που περιλαμβάνει τη διαχείριση προπονητικών εγκαταστάσεων, την αξιοποίηση τεχνολογικών εργαλείων, την υποστήριξη από επιστημονικό προσωπικό (όπως προπονητές, φυσιοθεραπευτές και αθλητικούς επιστήμονες) και τη δημιουργία εξειδικευμένων προπονητικών προγραμμάτων. Με αυτόν τον τρόπο, ο προπονητικός τουρισμός αποκτά στρατηγική σημασία για τον επαγγελματικό αθλητισμό, καθώς συμβάλλει άμεσα στη βελτιστοποίηση της απόδοσης και στην προετοιμασία ομάδων και αθλητών για υψηλού επιπέδου διοργανώσεις, ενώ ταυτόχρονα συνδέεται με την ανάπτυξη οργανωμένων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών (Lebedeva, 2021; Singh, Dash, & Vashko, 2016).

Ο προπονητικός τουρισμός έχει και σημαντική οικονομική και αναπτυξιακή διάσταση, καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση των τουριστικών προορισμών που διαθέτουν κατάλληλες υποδομές και δυνατότητες φιλοξενίας αθλητικών ομάδων. Οι περιοχές που επενδύουν σε αθλητικές εγκαταστάσεις υψηλών προδιαγραφών και σε εξειδικευμένες υπηρεσίες προπόνησης μπορούν να προσελκύσουν διεθνείς ομάδες και αθλητές, δημιουργώντας έτσι σημαντικά οφέλη για την τοπική οικονομία και ενισχύοντας τη διαφοροποίηση του τουριστικού τους προϊόντος. Η βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι η διασύνδεση του τουρισμού με τον αθλητισμό μέσω του προπονητικού τουρισμού συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη των προορισμών, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας

και στη δημιουργία ενός εξειδικευμένου και υψηλής αξίας τουριστικού τομέα (Ritchie, 2004; Sobry, Liu, & Li, 2016; Singh, Dash, & Vashko, 2016).

1.2.1 Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις του προπονητικού τουρισμού

Ο προπονητικός τουρισμός έχει ιδιαίτερα σημαντικές και πολυεπίπεδες επιδράσεις τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνική δομή των προορισμών υποδοχής, καθώς αποτελεί μια μορφή τουριστικής δραστηριότητας που συνδέει άμεσα την αθλητική κινητικότητα με την τοπική αναπτυξιακή δυναμική. Σε οικονομικό επίπεδο, η παρουσία αθλητικών ομάδων και αθλητών για προπονητικούς σκοπούς συμβάλλει στην αύξηση των εσόδων των τοπικών οικονομιών μέσω της κατανάλωσης υπηρεσιών φιλοξενίας, εστίασης, μεταφορών και αθλητικών εγκαταστάσεων, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, μειώνοντας την εποχικότητα που χαρακτηρίζει πολλούς τουριστικούς προορισμούς. Επιπλέον, η ανάπτυξη υποδομών για την υποστήριξη του προπονητικού τουρισμού οδηγεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας τόσο στον τουριστικό όσο και στον αθλητικό τομέα, ενισχύοντας τη συνολική απασχόληση και συμβάλλοντας στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομικής βάσης. Παράλληλα, η επιστημονική βιβλιογραφία επισημαίνει ότι ο αθλητικός τουρισμός, στον οποίο εντάσσεται ο προπονητικός τουρισμός, αποτελεί σημαντικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης για τις τοπικές κοινωνίες, ιδίως όταν συνδυάζεται με στρατηγικό σχεδιασμό και βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης (Higham & Hinch, 2018; Rossini, Falese, Andrade, & Federici, 2024).

Ο προπονητικός τουρισμός λειτουργεί ως μέσο ενίσχυσης της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης, καθώς φέρνει σε επαφή αθλητές, προπονητές και τοπικές κοινωνίες από διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα, προάγοντας την ανταλλαγή εμπειριών και την κατανόηση διαφορετικών αθλητικών και κοινωνικών προσεγγίσεων. Παράλληλα, συμβάλλει στην ανάπτυξη αθλητικής κουλτούρας στις τοπικές κοινωνίες, καθώς η παρουσία οργανωμένων προπονητικών δραστηριοτήτων μπορεί να λειτουργήσει ως πρότυπο και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των κατοίκων, ιδιαίτερα των νέων, σε αθλητικές δραστηριότητες. Η ενίσχυση της τοπικής συμμετοχής στον αθλητισμό συνδέεται άμεσα με τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής, καθιστώντας τον

προπονητικό τουρισμό όχι μόνο οικονομικό αλλά και κοινωνικό εργαλείο ανάπτυξης (Mousavi, Najafabadi, Mirdamadi, & Hosseini, 2022; Higham & Hinch, 2018).

Παρά τα σημαντικά οφέλη, η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού μπορεί να συνοδεύεται και από ορισμένες προκλήσεις, οι οποίες απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό και αποτελεσματική διαχείριση. Συγκεκριμένα, η αυξημένη χρήση των αθλητικών και τουριστικών υποδομών μπορεί να δημιουργήσει πίεση στις τοπικές εγκαταστάσεις και στους φυσικούς πόρους, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να προκύψει ανισοκατανομή των οικονομικών και κοινωνικών οφελών μεταξύ διαφορετικών ομάδων της τοπικής κοινωνίας. Για τον λόγο αυτό, η διεθνής βιβλιογραφία τονίζει τη σημασία της βιώσιμης διαχείρισης και της εφαρμογής στρατηγικών που λαμβάνουν υπόψη τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές διαστάσεις του φαινομένου, με στόχο την εξισορρόπηση ανάπτυξης και βιωσιμότητας. Η ανάγκη για εκπαιδευμένες και υπεύθυνες πρακτικές στον τουρισμό και τον αθλητισμό καθίσταται κρίσιμη, καθώς η βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των τοπικών φορέων να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις επιπτώσεις του (Blackman & Bauld, 2015; Cooper & Alderman, 2021; Mousavi et al., 2022).

1.3 Η περίπτωση της Ρόδου

1.3.1 Προπονητικός τουρισμός και αθλητικές υποδομές Ρόδου

Ο προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο συγκροτεί ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό σύστημα αλληλεπίδρασης μεταξύ αθλητικής επιστήμης, τουριστικής ανάπτυξης και χωρικού σχεδιασμού υποδομών, το οποίο έχει εξελιχθεί σε στρατηγικό τομέα ενίσχυσης της τοπικής και περιφερειακής οικονομίας. Η Ρόδος λειτουργεί ως ένα ολοκληρωμένο πεδίο αθλητικής προετοιμασίας διεθνούς εμβέλειας, καθώς συνδυάζει υψηλής ποιότητας εγκαταστάσεις, ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες με αυξημένη ηλιοφάνεια και θερμοκρασιακή σταθερότητα, καθώς και γεωγραφική θέση που επιτρέπει τη φιλοξενία αθλητών και ομάδων από την Ευρώπη και άλλες περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η έννοια του προπονητικού τουρισμού εδώ δεν περιορίζεται σε μια απλή μετακίνηση για άσκηση, αλλά

συνιστά ένα ολοκληρωμένο επιστημονικό και οργανωτικό πλαίσιο που περιλαμβάνει συστηματική προπόνηση, βελτιστοποίηση φυσικής απόδοσης, αποκατάσταση, καθώς και προετοιμασία για αγωνιστικές υποχρεώσεις υψηλού επιπέδου (Ρόδος, 2026).

Σε επίπεδο αθλητικών υποδομών, η Ρόδος διαθέτει ένα εκτεταμένο και διαφοροποιημένο δίκτυο εγκαταστάσεων που καλύπτει σχεδόν το σύνολο των σύγχρονων αθλημάτων, δημιουργώντας ένα πολυλειτουργικό αθλητικό οικοσύστημα. Στον τομέα των υγρών στίβων, οι κολυμβητικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν ανοιχτές και κλειστές πισίνες 25 μέτρων, προδιαγραφών διεθνών ομοσπονδιών, καθώς και πρόσβαση σε θαλάσσιους χώρους με φυσικά χαρακτηριστικά κατάλληλα για προπονήσεις αντοχής και τριάθλου. Οι εγκαταστάσεις αυτές συνοδεύονται από εξειδικευμένο εξοπλισμό τεχνικής υποστήριξης, αποδυτήρια, χώρους αποκατάστασης και βοηθητικές υποδομές που εξασφαλίζουν τη συνεχή και απρόσκοπτη προπονητική διαδικασία. Παράλληλα, η ύπαρξη οργανωμένων ναυταθλητικών ομίλων ενισχύει την τεχνική καθοδήγηση και την επιστημονική προσέγγιση της προπόνησης στο υδάτινο περιβάλλον (Ρόδος, 2026).

Στον τομέα του στίβου και της φυσικής αγωγής, η Ρόδος παρουσιάζει ιδιαίτερα ανεπτυγμένη υποδομή υψηλών προδιαγραφών, με κύρια αναφορά στο αθλητικό συγκρότημα Καλλιπάτειρα και σε λοιπές εγκαταστάσεις του νησιού. Οι εγκαταστάσεις αυτές περιλαμβάνουν στάδια 400 μέτρων με πολλαπλές διαδρομές, σύγχρονα προπονητήρια ταχυτήτων, σκάμματα αλμάτων, κλωβούς ρίψεων και εξειδικευμένους χώρους προπόνησης για όλα τα αγωνίσματα του στίβου. Η ύπαρξη κλειστών προπονητικών αιθουσών με ελαστικό δάπεδο και ελεγχόμενες συνθήκες περιβάλλοντος επιτρέπει την εφαρμογή επιστημονικά τεκμηριωμένων πρωτοκόλλων προπόνησης ανεξαρτήτως εξωτερικών κλιματικών μεταβολών, γεγονός που ενισχύει τη σταθερότητα της αθλητικής απόδοσης και τη μείωση του κινδύνου τραυματισμών (Ρόδος, 2026).

Η πολυαθλητική φυσιογνωμία της Ρόδου επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα αθλημάτων όπως η ποδηλασία, η τοξοβολία, η σκοποβολή, η ιππασία, η αντισφαίριση και τα ομαδικά αθλήματα, τα οποία υποστηρίζονται από εξειδικευμένες και διεθνώς προσανατολισμένες εγκαταστάσεις. Οι διαδρομές ποδηλασίας δρόμου, οι φυσικές και ασφάλτινες προπονητικές διαδρομές, τα σκοπευτήρια διεθνών προδιαγραφών, καθώς και τα ιππικά κέντρα με πλήρη αγωνιστική και προπονητική υποδομή, συνθέτουν ένα πολυδιάστατο περιβάλλον αθλητικής εξειδίκευσης. Η ύπαρξη κλειστών και ανοικτών γηπέδων για αθλήματα όπως το μπάσκετ, το βόλεϊ και το τένις, με ξύλινα ή συνθετικά

δάπεδα και πλήρη υποστηρικτικό εξοπλισμό, ενισχύει περαιτέρω την ικανότητα του νησιού να φιλοξενεί προπονητικά camps υψηλού επιπέδου (Ρόδος, 2026).

Ο προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο μπορεί να αναλυθεί ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα αθλητικής ανάπτυξης που συνδυάζει τη βιομηχανία του τουρισμού με την εφαρμοσμένη αθλητική επιστήμη, τη φυσιολογία της άσκησης και τη διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων. Η συνύπαρξη υποδομών, εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, φυσικών πλεονεκτημάτων και οργανωτικών δομών δημιουργεί ένα περιβάλλον υψηλής απόδοσης, το οποίο επιτρέπει τη μεγιστοποίηση της αγωνιστικής ετοιμότητας των αθλητών. Παράλληλα, συμβάλλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για την τοπική οικονομία μέσω της προσέλκυσης διεθνών αθλητικών αποστολών (Ρόδος, 2026)

Η Ρόδος αναδεικνύεται ως ένα πρότυπο ολοκληρωμένου αθλητικού και τουριστικού προορισμού, όπου ο προπονητικός τουρισμός δεν αποτελεί απλώς μια συμπληρωματική δραστηριότητα, αλλά έναν δομικό πυλώνα βιώσιμης ανάπτυξης. Η στρατηγική αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών, σε συνδυασμό με τη συνεχή αναβάθμιση και επιστημονική τεκμηρίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, δύναται να καταστήσει το νησί διεθνές κέντρο αθλητικής προετοιμασίας, ενισχύοντας περαιτέρω τη σύνδεση μεταξύ αθλητισμού, τουρισμού και οικονομικής ανάπτυξης σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα (Ρόδος, 2026).

1.3.2 Προοπτική ανάπτυξης επιχειρηματικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Ο προπονητικός τουρισμός συνιστά μία ιδιαίτερα δυναμική και ταχέως εξελισσόμενη μορφή αθλητικού τουρισμού, η οποία αφορά τη μετακίνηση επαγγελματικών ή ερασιτεχνικών αθλητικών ομάδων και συλλόγων προς συγκεκριμένους προορισμούς με στόχο την υλοποίηση προπονητικών καμπ, περιόδων προετοιμασίας, καθώς και διαδικασιών αποθεραπείας και αποκατάστασης σε περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται από κατάλληλες κλιματικές συνθήκες και αναβαθμισμένες υποδομές. Στο πλαίσιο αυτό, η Ρόδος αναδεικνύεται σταδιακά ως ένας ανταγωνιστικός προορισμός προπονητικού τουρισμού, εντασσόμενη σε μια ευρύτερη στρατηγική διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος, επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και ενίσχυσης της τοπικής οικονομικής

δραστηριότητας, με την ανάπτυξη της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού να έχει ήδη ξεκινήσει μέσω οργανωμένων δράσεων και πρωτοβουλιών (Κουσουνής, 2022).

Σε επίπεδο αναπτυξιακών ευκαιριών, η Ρόδος διαθέτει ένα σύνολο συγκριτικών πλεονεκτημάτων που ενισχύουν τη δυνατότητα δημιουργίας ενός βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού. Καταρχάς, το ήπιο μεσογειακό κλίμα του νησιού, με υψηλά ποσοστά ηλιοφάνειας και σχετικά σταθερές θερμοκρασίες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για προπονητική δραστηριότητα, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες, όταν πολλές ευρωπαϊκές χώρες αντιμετωπίζουν δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Αυτό το στοιχείο καθιστά τη Ρόδο ιδιαίτερα ελκυστική για αθλητικές ομάδες που επιδιώκουν συνεχή αγωνιστική και προπονητική ετοιμότητα. Παράλληλα, το νησί διαθέτει ένα σχετικά ανεπτυγμένο δίκτυο αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως γήπεδα ποδοσφαίρου, κλειστά γυμναστήρια και βοηθητικούς χώρους προπόνησης, οι οποίοι μπορούν να υποστηρίξουν τη φιλοξενία ομάδων από διάφορα αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο και το βόλεϊ. Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί οργανωμένες δράσεις προπονητικού τουρισμού, όπως αθλητικά camps και προετοιμασίες ομάδων, γεγονός που επιβεβαιώνει την υπαρκτή λειτουργική βάση ανάπτυξης του τομέα (Κουσουνής, 2022).

Ο προπονητικός τουρισμός δύναται να λειτουργήσει ως καθοριστικός μηχανισμός απο-εποχικοποίησης της τουριστικής ζήτησης, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ενίσχυση των αφίξεων κατά τις περιόδους χαμηλής τουριστικής κίνησης. Η διάσταση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, καθώς επιτρέπει την πιο ισόρροπη κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας μέσα στο έτος και τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησης των υφιστάμενων υποδομών (Gkarane, et al., 2025). Ταυτόχρονα, η διεθνής τάση προς τον αθλητικό και ευεξιακό τουρισμό ενισχύει περαιτέρω τη δυναμική του κλάδου, καθώς ολοένα και περισσότερες αγορές αναζητούν εμπειρίες που συνδυάζουν φυσική δραστηριότητα, αποκατάσταση και υψηλής ποιότητας φιλοξενία. Στο πλαίσιο αυτό, η Ρόδος έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει ένα ισχυρό τουριστικό brand που συνδέει τον προπονητικό τουρισμό με τον βιώσιμο και ενεργητικό τουρισμό, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία για τον προορισμό.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, αναδύονται σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών που σχετίζονται άμεσα με τον προπονητικό τουρισμό. Ενδεικτικά, ξενοδοχειακές μονάδες μπορούν να εξελιχθούν σε εξειδικευμένα sports resorts με παροχές προσαρμοσμένες στις ανάγκες αθλητών, όπως διατροφικά προγράμματα,

φυσιοθεραπευτικές υπηρεσίες και προπονητικές εγκαταστάσεις. Παράλληλα, ταξιδιωτικά γραφεία μπορούν να εξειδικευτούν στη διοργάνωση αθλητικών πακέτων και συνεργασιών με συλλόγους του εξωτερικού, ενώ μπορούν να αναπτυχθούν οργανωμένα προπονητικά camps και διεθνή τουρνουά που θα ενισχύουν τη διεθνή προβολή του προορισμού. Επιπρόσθετα, σημαντικό πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας αποτελεί και ο τομέας της αποκατάστασης και ευεξίας, με υπηρεσίες όπως φυσικοθεραπεία, αθλητική αποκατάσταση και wellness προγράμματα να ενσωματώνονται στο συνολικό τουριστικό προϊόν.

Η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο προϋποθέτει στρατηγικό σχεδιασμό και πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Κεντρικοί άξονες του μοντέλου αποτελούν η ανάπτυξη ολοκληρωμένων αθλητικών πακέτων που συνδυάζουν διαμονή, προπόνηση και αποκατάσταση, η στενή συνεργασία ξενοδοχειακών μονάδων με αθλητικές εγκαταστάσεις, καθώς και η σύνταξη διεθνών συνεργασιών με αθλητικούς συλλόγους και ομοσπονδίες. Παράλληλα, η ψηφιακή προβολή και το στοχευμένο marketing σε διεθνείς αθλητικές αγορές αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας, όπως και η διοργάνωση προπονητικών καμπ και προετοιμασιών ομάδων υψηλού επιπέδου. Ιδιαίτερη σημασία έχει, τέλος, η ενσωμάτωση αρχών βιωσιμότητας και η σύνδεση του τουριστικού προϊόντος με την τοπική οικονομία, ώστε να διασφαλίζεται η μακροχρόνια ανθεκτικότητα και η κοινωνικοοικονομική απόδοση του αναπτυξιακού αυτού μοντέλου.

Κεφάλαιο 2^ο : Μέθοδος

2.1 Μέθοδος

Η ποιοτική μεθοδολογία συνιστά μια ερμηνευτική επιστημολογική προσέγγιση, προσανατολισμένη στην εμβριθή διερεύνηση των κοινωνικών φαινομένων μέσω της ανάλυσης των εμπειριών και των νοηματοδοτήσεων των δρώντων υποκειμένων. Διαφοροποιούμενη από την ποσοτική παράδοση, η οποία εστιάζει στην αριθμητική μέτρηση και τη στατιστική επαγωγή, η ποιοτική έρευνα αποσκοπεί στην αποδόμηση της πολυπλοκότητας και της υποκειμενικής διάστασης των ανθρώπινων δράσεων, παράγοντας δεδομένα υψηλής περιγραφικής πυκνότητας. Η υιοθέτηση εργαλείων, όπως οι ημιδομημένες συνεντεύξεις και η θεματική ανάλυση, επιτρέπει στον ερευνητή να χαρτογραφήσει αφανείς συσχετίσεις και δυναμικές διεργασίες που διαφεύγουν των ποσοτικών μετρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η συγκεκριμένη μεθοδολογική επιλογή κρίνεται ως η πλέον ενδεδειγμένη για τη μελέτη πολυδιάστατων πεδίων, όπως ο προπονητικός τουρισμός, καθώς διευκολύνει την ολιστική πλαισίωση του φαινομένου μέσα από τη σύνθεση των διαφορετικών οπτικών των εμπλεκόμενων μερών (Gerring, 2017).

2.2 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο και η διαμόρφωση ενός βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου, το οποίο θα αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του προορισμού. Μέσω της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης, των απόψεων των εμπλεκόμενων φορέων και των διεθνών καλών πρακτικών, η εργασία επιδιώκει να αναδείξει τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις του συγκεκριμένου τομέα και να προτείνει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάπτυξης βασισμένο στο εργαλείο Business Model Canvas (BMC).

2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Με βάση τον σκοπό της έρευνας, διαμορφώνονται τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο και ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την ανάπτυξή του;
2. Ποιες είναι οι αντιλήψεις, οι ανάγκες και οι προσδοκίες των βασικών εμπλεκόμενων φορέων (ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών οργανισμών, προπονητών, τοπικής αυτοδιοίκησης) σχετικά με τον προπονητικό τουρισμό;
3. Ποιες είναι οι κυριότερες ευκαιρίες και προκλήσεις για την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού προορισμού προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο;
4. Ποιο επιχειρηματικό μοντέλο, βασισμένο στο Business Model Canvas, μπορεί να υποστηρίξει τη βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο;
5. Ποιες στρατηγικές συνεργασίες και δράσεις απαιτούνται για την ενίσχυση και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω του προπονητικού τουρισμού;

2.4 Συμμετέχοντες

Το δείγμα των συμμετεχόντων επιλέχθηκε με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας, καθώς κρίθηκε ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι η πλέον κατάλληλη για τη διερεύνηση ενός εξειδικευμένου και πολυπαραγοντικού φαινομένου, όπως ο προπονητικός τουρισμός. Η σκόπιμη δειγματοληψία επέτρεψε την επιλογή ατόμων με άμεση ή έμμεση εμπλοκή στο υπό μελέτη πεδίο, διασφαλίζοντας ότι οι συμμετέχοντες διαθέτουν επαρκή εμπειρία, γνώση και επαγγελματική ενασχόληση με τον τουρισμό, τον αθλητισμό ή συναφείς τομείς. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η εγκυρότητα των ποιοτικών δεδομένων, καθώς το δείγμα δεν είναι τυχαίο, αλλά στοχευμένα διαμορφωμένο ώστε να αντανακλά τις διαφορετικές οπτικές των βασικών εμπλεκόμενων φορέων του οικοσυστήματος του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο (Suri, 2011).

Το δείγμα αποτελείται από δέκα (10) συμμετέχοντες, οι οποίοι καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικών ιδιοτήτων και θεσμικών ρόλων, συμπεριλαμβανομένων στελεχών

τουριστικών επιχειρήσεων, προπονητών, επαγγελματιών υγείας και αποκατάστασης, στελεχών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και εκπροσώπων αθλητικών οργανισμών. Η συγκεκριμένη σύνθεση του δείγματος επιτρέπει την ολιστική προσέγγιση του υπό μελέτη φαινομένου, καθώς συνδυάζει τόσο την οπτική της τουριστικής βιομηχανίας όσο και εκείνη του αθλητικού τομέα, καθώς και των υποστηρικτικών υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τον προπονητικό τουρισμό. Η πολυπρισματική αυτή σύνθεση συμβάλλει ουσιαστικά στην εις βάθος κατανόηση των δυναμικών που διαμορφώνουν την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τουριστικού προϊόντος. Αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι άνδρες (60%), ενώ οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 40% του συνολικού δείγματος. Η ηλικιακή κατανομή κυμαίνεται από 35 έως 52 έτη, με μέσο επίπεδο ηλικίας που υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες βρίσκονται σε επαγγελματικά ώριμη φάση, γεγονός που ενισχύει την αξιοπιστία των παρεχόμενων πληροφοριών. Παράλληλα, τα έτη επαγγελματικής εμπειρίας κυμαίνονται από 9 έως 25 έτη, στοιχείο που καταδεικνύει υψηλό βαθμό επαγγελματικής εξειδίκευσης και σημαντική εξοικείωση με τον χώρο του τουρισμού και του αθλητισμού. Η κατανομή αυτή επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων από άτομα με βαθιά γνώση του αντικειμένου, γεγονός που ενισχύει τη θεωρητική και εμπειρική αξία της έρευνας. Σε επίπεδο εκπαιδευτικού υπόβαθρου, οι συμμετέχοντες διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, καθώς προέρχονται από διαφορετικά ακαδημαϊκά πεδία, όπως Διοίκηση Τουρισμού, Οικονομικές Επιστήμες, Επιστήμες Υγείας, Φυσική Αγωγή και συναφείς μεταπτυχιακές ή επαγγελματικές πιστοποιήσεις. Η ετερογένεια αυτή συμβάλλει στην πολυδιάστατη ανάλυση του φαινομένου, καθώς επιτρέπει την προσέγγισή του από διαφορετικά επιστημονικά και επαγγελματικά πρίσματα. Επιπλέον, όλοι οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν είτε άμεση είτε έμμεση σχέση με τον τουριστικό και αθλητικό τομέα, γεγονός που επιβεβαιώνει την καταλληλότητα του δείγματος για τους σκοπούς της έρευνας.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διαφοροποίηση ως προς τη σχέση των συμμετεχόντων με τον τουρισμό και τον αθλητισμό. Συγκεκριμένα, ορισμένοι συμμετέχοντες έχουν άμεση επαγγελματική εμπλοκή στον τουριστικό τομέα (π.χ. ξενοδοχειακά στελέχη, τουριστικοί πράκτορες, στελέχη δήμου), ενώ άλλοι έχουν έμμεση σχέση μέσω της αθλητικής ή θεραπευτικής δραστηριότητας. Αντίστοιχα, στο πεδίο του αθλητισμού, συμμετέχουν άτομα με άμεση ενεργή εμπλοκή, όπως προπονητές, φυσιοθεραπευτές και αθλητικοί επαγγελματίες, αλλά και άτομα με έμμεση διοικητική ή οργανωτική σχέση. Η ισορροπία

αυτή μεταξύ άμεσης και έμμεσης εμπλοκής επιτρέπει τη σύγκριση διαφορετικών οπτικών και την ανάδειξη συμπληρωματικών ή αποκλινουσών αντιλήψεων σχετικά με την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού.

Το δείγμα της έρευνας χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό επαγγελματικής εμπειρίας, επιστημονικής κατάρτισης και πολυτομεακής εκπροσώπησης, στοιχεία που ενισχύουν τη μεθοδολογική εγκυρότητα της μελέτης. Η χρήση σκόπιμης δειγματοληψίας διασφαλίζει ότι οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν με βάση τη συνάφεια και τη συνεισφορά τους στο υπό διερεύνηση αντικείμενο, επιτρέποντας τη βαθύτερη κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο και τη διαμόρφωση τεκμηριωμένων συμπερασμάτων.

Πίνακας 1 : Δημογραφικό προφίλ συμμετεχόντων

Κωδικός	Φύλο	Ηλικία	Ιδιότητα	Φορέας /Επιχείρηση	Έτη Εμπειρίας	Εκπαίδευση	Σχέση με Τουρισμό	Σχέση με Αθλητισμό
Σ1	Ανδρας	45	Γενικός Διευθυντής Ξενοδοχείου	4* Resort στη Ρόδο	20	ΑΕΙ Τουρισμού	Άμεση	Έμμεση
Σ2	Γυναίκα	38	Marketing Manager	Τουριστική επιχείρηση	12	MBA	Άμεση	Έμμεση
Σ3	Ανδρας	50	Προπονητής Ποδοσφαίρου	Αθλητικός Σύλλογος Ρόδου	25	ΤΕΦΑΑ	Έμμεση	Άμεση
Σ4	Γυναίκα	42	Φυσιοθεραπεύτρια	Κέντρο Αποκατάστασης	15	ΑΕΙ Επιστημών Υγείας	Έμμεση	Άμεση
Σ5	Ανδρας	47	Διευθυντής Ξενοδοχείου	5* Hotel Resort	18	ΑΕΙ Διοίκησης Τουρισμού	Άμεση	Έμμεση

Σ6	Άνδρας	36	Προπονητής Στίβου	Αθλητική Ακαδημία	10	ΤΕΦΑΑ	Έμμεση	Άμεση
Σ7	Γυναίκα	44	Στέλεχος Τουρισμού	Δήμος Ρόδου	16	Μεταπτυχιακό Τουρισμού	Άμεση	Έμμεση
Σ8	Άνδρας	39	Tour Operator	Τουριστικό Γραφείο	14	ΑΕΙ Οικονομικών	Άμεση	Έμμεση
Σ9	Γυναίκα	35	Yoga & Wellness Instructor	Wellness Center	9	Πιστοποιήσεις Ευεξίας	Άμεση	Άμεση
Σ10	Άνδρας	52	Πρόεδρος Αθλητικού Συλλόγου	Τοπικός Αθλητικός Οργανισμός	22	ΑΕΙ Φυσικής Αγωγής	Έμμεση	Άμεση

2.5 Εργαλείο

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε ως βασικό εργαλείο συλλογής πρωτογενών ποιοτικών δεδομένων η ημιδομημένη συνέντευξη, καθώς αποτελεί μία από τις πλέον κατάλληλες μεθόδους για τη διερεύνηση σύνθετων κοινωνικοοικονομικών φαινομένων, όπως ο προπονητικός τουρισμός. Η συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση επιτρέπει την εις βάθος ανάλυση των εμπειριών, αντιλήψεων και αξιολογήσεων των συμμετεχόντων, παρέχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα ευελιξίας στην ανάπτυξη της συζήτησης, χωρίς όμως να χάνεται η συγκρισιμότητα των δεδομένων μεταξύ των διαφορετικών συνεντεύξεων. Ο οδηγός συνέντευξης έχει διαμορφωθεί με τρόπο που να ανταποκρίνεται στους ερευνητικούς στόχους της μελέτης και να καλύπτει τις βασικές θεματικές ενότητες που αφορούν την υφιστάμενη κατάσταση του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, τους παράγοντες ανάπτυξης και τις προοπτικές του, τις ανάγκες και προσδοκίες των εμπλεκόμενων φορέων, τη διαμόρφωση ενός επιχειρηματικού μοντέλου καθώς και τις

στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης του συγκεκριμένου τουριστικού προϊόντος (Adeoye-Olatunde & Olenik, 2021).

Η συνέντευξη ξεκινά με μία εισαγωγική ενότητα, η οποία λειτουργεί ως στάδιο εξοικείωσης μεταξύ ερευνητή και συμμετέχοντα, με σκοπό τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και ομαλής επικοινωνίας. Στο στάδιο αυτό διερευνάται ο επαγγελματικός ρόλος του συμμετέχοντα στον τομέα του τουρισμού, του αθλητισμού ή της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και το επίπεδο εμπειρίας και ενασχόλησής του με τον προπονητικό ή αθλητικό τουρισμό στη Ρόδο. Επιπλέον, ζητείται η εννοιολογική του αποτύπωση του όρου «προπονητικός τουρισμός», στοιχείο το οποίο συμβάλλει στην ανάδειξη πιθανών διαφοροποιήσεων στην κατανόηση και ερμηνεία του φαινομένου από τους εμπλεκόμενους φορείς, ενισχύοντας έτσι τη θεωρητική εμβάθυνση της έρευνας. Στη συνέχεια, η δεύτερη θεματική ενότητα επικεντρώνεται στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους συμμετέχοντες. Μέσω αυτής της ενότητας επιχειρείται η αξιολόγηση του επιπέδου ανάπτυξης του συγκεκριμένου τομέα, καθώς και η καταγραφή των διαθέσιμων υποδομών που είτε υποστηρίζουν ήδη είτε θα μπορούσαν δυνητικά να υποστηρίξουν την ανάπτυξή του. Παράλληλα, διερευνώνται τα χαρακτηριστικά των αθλητικών ομάδων ή αποστολών που επισκέπτονται τη Ρόδο για προπονητικούς σκοπούς, συμβάλλοντας έτσι στην κατανόηση της υφιστάμενης ζήτησης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον εντοπισμό των βασικών εμποδίων και περιορισμών που αναστέλλουν την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα, οι οποίοι μπορεί να σχετίζονται με θεσμικά, οργανωτικά, χρηματοδοτικά ή υποδομικά ζητήματα, αναδεικνύοντας τις δομικές αδυναμίες του συστήματος. Η τρίτη ενότητα εστιάζει στους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και τις μελλοντικές προοπτικές του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο. Στο πλαίσιο αυτό, οι συμμετέχοντες καλούνται να αξιολογήσουν τη σημασία κρίσιμων παραγόντων όπως οι κλιματολογικές συνθήκες, η ποιότητα και επάρκεια των αθλητικών εγκαταστάσεων, καθώς και η συνολική τουριστική εμπειρία που προσφέρει ο προορισμός. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα ανάδειξης επιπρόσθετων παραγόντων που ενδέχεται να επηρεάζουν την ελκυστικότητα του προορισμού. Παράλληλα, διερευνάται η προοπτική της Ρόδου να εξελιχθεί σε διεθνή προορισμό προπονητικού τουρισμού, καθώς και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επίτευξη αυτού του στόχου ή, αντίστοιχα, οι παράγοντες που ενδέχεται να λειτουργήσουν ανασταλτικά, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη στρατηγική αποτίμηση της αναπτυξιακής

της δυναμικής. Ακολουθεί η ενότητα που αφορά τις ανάγκες και τις προσδοκίες των εμπλεκόμενων φορέων, με έμφαση στις αθλητικές ομάδες και στους αθλητές που επιλέγουν έναν προορισμό για προπονητικούς σκοπούς. Σε αυτή την ενότητα επιχειρείται η εις βάθος διερεύνηση των βασικών απαιτήσεων που καθορίζουν την επιλογή ενός προορισμού, όπως η ποιότητα της διαμονής, η διατροφική υποστήριξη, οι υπηρεσίες αποκατάστασης και η διαθεσιμότητα εξειδικευμένων αθλητικών εγκαταστάσεων. Παράλληλα, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο η συνεργασία μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, αθλητικών υποδομών και τοπικών θεσμικών φορέων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχή λειτουργία του προπονητικού τουρισμού, καθώς και η σημερινή κατάσταση αυτής της συνεργασίας στη Ρόδο, η οποία αποτελεί κρίσιμο δείκτη θεσμικής και επιχειρησιακής ωριμότητας. Η πέμπτη θεματική ενότητα προσεγγίζει τον προπονητικό τουρισμό μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο του Business Model Canvas, με στόχο τη διερεύνηση των δομικών στοιχείων ενός ολοκληρωμένου επιχειρηματικού μοντέλου. Οι συμμετέχοντες καλούνται να περιγράψουν τη συνολική αρχιτεκτονική ενός ιδανικού μοντέλου ανάπτυξης, εστιάζοντας στις βασικές υπηρεσίες που θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο τουριστικό πακέτο προπονητικού τουρισμού, καθώς και στους κρίσιμους συνεργάτες που αποτελούν προϋπόθεση για τη λειτουργικότητά του. Επιπλέον, διερευνάται το στοιχείο της αξιακής πρότασης, δηλαδή το σύνολο των χαρακτηριστικών που καθιστούν τη Ρόδο ανταγωνιστική και διαφοροποιημένη ως αθλητικό προορισμό σε διεθνές επίπεδο. Η έκτη ενότητα επικεντρώνεται στις στρατηγικές ανάπτυξης και στη βιωσιμότητα του προπονητικού τουρισμού, εξετάζοντας τις προϋποθέσεις για τη μακροχρόνια και ισορροπημένη εξέλιξη του τομέα. Στο πλαίσιο αυτό αναλύονται στρατηγικές που μπορούν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα του προορισμού, να συμβάλουν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και να περιορίσουν την έντονη εποχικότητα που χαρακτηρίζει τον τουρισμό της περιοχής. Παράλληλα, διερευνώνται οι πιθανές περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού, με στόχο την ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης ανάπτυξης στον στρατηγικό σχεδιασμό.

Η συνέντευξη ολοκληρώνεται με μία ενότητα συνολικής αξιολόγησης, στην οποία οι συμμετέχοντες καλούνται να προσδιορίσουν το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Ρόδου ως προορισμού προπονητικού τουρισμού, καθώς και να καταθέσουν τεκμηριωμένες προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα. Η τελική

αυτή ενότητα λειτουργεί ως πεδίο ελεύθερης έκφρασης πρόσθετων απόψεων και παρατηρήσεων, επιτρέποντας την ανάδειξη ζητημάτων που ενδέχεται να μην έχουν καλυφθεί επαρκώς στις προηγούμενες θεματικές ενότητες και συμβάλλοντας έτσι στην πληρότητα και την εγκυρότητα των ερευνητικών δεδομένων.

2.6. Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες αποτελούν μία από τις πλέον κατάλληλες μεθόδους ποιοτικής διερεύνησης σύνθετων κοινωνικοοικονομικών φαινομένων, όπως ο προπονητικός τουρισμός. Κάθε συνέντευξη διεξήχθη κατόπιν προγραμματισμένης επικοινωνίας με τους συμμετέχοντες και με τη ρητή συγκατάθεσή τους, σύμφωνα με τις αρχές της ερευνητικής δεοντολογίας και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Για τη διασφάλιση της ακρίβειας και της πληρότητας του παραγόμενου υλικού, όλες οι συνεντεύξεις καταγράφηκαν με τη χρήση συσκευής ηχογράφησης, γεγονός που επέτρεψε την πιστή αποτύπωση των απαντήσεων χωρίς απώλειες ή αλλοιώσεις πληροφοριών. Η διάρκεια κάθε συνέντευξης κυμάνθηκε περίπου από τριάντα (30) έως σαράντα (40) λεπτά, χρονικό διάστημα το οποίο κρίθηκε επαρκές για την εις βάθος ανάπτυξη των θεματικών αξόνων, επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να εκφράσουν αναλυτικά τις εμπειρίες, τις απόψεις και τις επαγγελματικές τους εκτιμήσεις σχετικά με τον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των συνεντεύξεων, το ηχογραφημένο υλικό υποβλήθηκε σε διαδικασία απομαγνητοφώνησης, κατά την οποία μετατράπηκε σε γραπτό κείμενο με στόχο τη διευκόλυνση της συστηματικής ανάλυσης των δεδομένων. Η απομαγνητοφώνηση πραγματοποιήθηκε με ιδιαίτερη προσοχή στην ακρίβεια της απόδοσης του λόγου, διατηρώντας το περιεχόμενο και τη σημασιολογική συνοχή των απαντήσεων, ώστε να αποτυπώνεται με πιστότητα η οπτική κάθε συμμετέχοντα. Στη συνέχεια, το παραγόμενο υλικό οργανώθηκε και ταξινομήθηκε θεματικά, σύμφωνα με τις ενότητες του οδηγού συνέντευξης, γεγονός που διευκόλυνε την περαιτέρω επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων. Η διαδικασία αυτή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο συστηματικής και μεθοδολογικά συνεπούς προσέγγισης, η οποία ενισχύει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα

της έρευνας, διασφαλίζοντας ότι τα ευρήματα βασίζονται σε ακριβές, πλήρες και οργανωμένο ποιοτικό υλικό.

2.7 Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί μία από τις πιο ευρέως χρησιμοποιούμενες και επιστημονικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις στην ποιοτική έρευνα. Η συγκεκριμένη μέθοδος επιλέχθηκε καθώς επιτρέπει τη συστηματική επεξεργασία, οργάνωση και ερμηνεία μεγάλου όγκου ποιοτικού υλικού, όπως οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις, με στόχο την ανάδειξη επαναλαμβανόμενων προτύπων νοήματος. Μέσω της θεματικής ανάλυσης δίνεται η δυνατότητα μετάβασης από το επιμέρους στο γενικό, δηλαδή από μεμονωμένες δηλώσεις των συμμετεχόντων στη διαμόρφωση ευρύτερων θεματικών κατηγοριών που αντανακλούν τις κυρίαρχες αντιλήψεις, εμπειρίες και αξιολογήσεις σχετικά με τον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο. Η προσέγγιση αυτή εξασφαλίζει τόσο την ευελιξία όσο και τη μεθοδολογική αυστηρότητα στην επεξεργασία των δεδομένων, καθιστώντας την κατάλληλη για την ερμηνευτική διερεύνηση σύνθετων φαινομένων (Castleberry & Nolen, 2018).

Η διαδικασία της θεματικής ανάλυσης πραγματοποιήθηκε σε διακριτά και διαδοχικά στάδια. Αρχικά, έγινε επανειλημμένη ανάγνωση του απομαγνητοφωνημένου υλικού με στόχο την εξοικείωση του ερευνητή με το περιεχόμενο και την απόκτηση μιας συνολικής εικόνας των δεδομένων. Στη συνέχεια, εντοπίστηκαν και κωδικοποιήθηκαν βασικές μονάδες νοήματος, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε σημαντικές ιδέες, απόψεις ή εμπειρικές αναφορές των συμμετεχόντων. Οι επιμέρους αυτοί κώδικες ομαδοποιήθηκαν σε ευρύτερες θεματικές ενότητες, οι οποίες συνδέθηκαν άμεσα με τους ερευνητικούς στόχους της μελέτης, όπως η υφιστάμενη κατάσταση του προπονητικού τουρισμού, οι παράγοντες ανάπτυξης, οι ανάγκες των εμπλεκόμενων φορέων, το επιχειρηματικό μοντέλο και η βιωσιμότητα του τουριστικού προϊόντος. Τέλος, τα αναδυόμενα θέματα εξετάστηκαν κριτικά ως προς τη συνοχή και τη διαφοροποίησή τους, ενώ παράλληλα επιχειρήθηκε η ερμηνευτική τους σύνδεση με το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, ώστε να διασφαλιστεί η επιστημονική εγκυρότητα και η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

2.8 Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα

Η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας διέπεται από αυστηρή προσήλωση στις αρχές της επιστημονικής δεοντολογίας, με πρωταρχικό μέλημα τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της ιδιωτικότητας των συμμετεχόντων. Κατά τη συλλογή των ποιοτικών δεδομένων, εφαρμόστηκε η διαδικασία της ενημερωμένης συναίνεσης, βάσει της οποίας οι ερωτώμενοι έλαβαν πλήρη γνώση των ερευνητικών στόχων και της διαχείρισης του υλικού πριν από την έναρξη των ημιδομημένων συνεντεύξεων. Η συμμετοχή πραγματοποιήθηκε σε αμιγώς εθελοντική βάση, με ρητή τη δυνατότητα υπαναχώρησης σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας, υιοθετήθηκε η μέθοδος της κωδικοποιημένης ανωνυμίας (π.χ. Σ1, Σ2), διασφαλίζοντας ότι η ταυτότητα των υποκειμένων παραμένει απρόσιτη σε κάθε στάδιο της ανάλυσης και παρουσίασης των αποτελεσμάτων (Goodwin et al., 2020).

Ιδιαίτερη μέριμνα λήφθηκε για τη δεοντολογική διαχείριση του πρωτογενούς υλικού, με την ηχογράφηση των συνεντεύξεων να πραγματοποιείται αποκλειστικά κατόπιν ρητής συγκατάθεσης των συμμετεχόντων. Το ψηφιακό και απομαγνητοφωνημένο υλικό αποθηκεύτηκε σε ασφαλές περιβάλλον, με ελεγχόμενη πρόσβαση, διασφαλίζοντας τη χρήση του αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Κατά τη διαδραστική διαδικασία της συνέντευξης, ο ερευνητής τήρησε στάση επιστημονικής ουδετερότητας, αποφεύγοντας κατευθυντικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να αλλοιώσουν την αυθεντικότητα των αποκρίσεων. Η αυστηρή αυτή συμμόρφωση προς τις ηθικές αρχές της έρευνας δεν θωράκισε μόνο τα δικαιώματα των υποκειμένων, αλλά ενίσχυσε καθοριστικά την αξιοπιστία και την επιστημονική εγκυρότητα των παραγόμενων αποτελεσμάτων (Goodwin et al., 2020).

2.9 Περιορισμοί

Παρά τη μεθοδολογική συνέπεια και τη συστηματική πλαισίωση της παρούσας μελέτης, η ερμηνεία των ευρημάτων υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς που άπτονται της φύσης της ποιοτικής προσέγγισης και των ιδιαιτεροτήτων του πεδίου. Η υιοθέτηση της σκόπιμης δειγματοληψίας, αν και εξασφάλισε την άντληση εξειδικευμένης γνώσης από

έμπειρους πληροφορητές, περιορίζει τη δυνατότητα στατιστικής γενίκευσης των αποτελεσμάτων, επηρεάζοντας την εξωτερική εγκυρότητα της έρευνας. Επιπλέον, η συλλογή δεδομένων βασίστηκε σε υποκειμενικές αφηγήσεις και βιωματικές αντιλήψεις, οι οποίες αναπόφευκτα διαμεσολαβούνται από τις προσωπικές εκτιμήσεις και το επαγγελματικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων. Σε επίπεδο πλαισίου, ο εστιασμένος γεωγραφικός και χρονικός χαρακτήρας της μελέτης (νήσος Ρόδος) καθιστά τα ευρήματα αντιπροσωπευτικά μιας συγκεκριμένης συγκυρίας, η οποία ενδέχεται να μεταβληθεί υπό την επίδραση μελλοντικών κοινωνικοοικονομικών ανακατατάξεων στον τομέα του αθλητικού τουρισμού. Τέλος, αναγνωρίζεται η ερμηνευτική υποκειμενικότητα του ερευνητή ως εγγενές στοιχείο της θεματικής ανάλυσης, η οποία, παρά τη συστηματική της οργάνωση, παραμένει άρρηκτα συνδεδεμένη με την αναλυτική οπτική του μελετητή.

Επιπροσθέτως των μεθοδολογικών ζητημάτων, η παρούσα μελέτη αντιμετώπισε περιορισμούς εγγενείς προς το αντικείμενο του προπονητικού τουρισμού, ο οποίος αποτελεί ένα υπό διαμόρφωση και ερευνητικά αναδυόμενο πεδίο. Η σπάνια εξειδικευμένη βιβλιογραφία και πρότερων εμπειρικών δεδομένων με εστίαση στη Ρόδο περιόρισε τη δυνατότητα εκτεταμένης θεωρητικής παραβολής και πλήρους πλαισίωσης των ευρημάτων με δευτερογενείς πηγές. Συνεπώς, η ανάλυση βασίστηκε πρωτίστως στις βιωματικές αφηγήσεις των συμμετεχόντων, στοιχείο που, παρά το γεγονός ότι προσφέρει σημαντικό ερμηνευτικό βάθος, δυσχεραίνει τη διασταύρωση των δεδομένων. Τέλος, η σκόπιμη ετερογένεια του δείγματος, αν και διασφάλισε μια πολυπρισματική θεώρηση του φαινομένου, ενδέχεται να εισήγαγε αποκλίσεις στην ιεράρχηση των ζητημάτων, καθώς οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον διακριτό επαγγελματικό τους ρόλο και το πεδίο δραστηριοποίησής τους, επηρεάζοντας αναπόφευκτα τη συνοχή των αποκρίσεων.

Κεφάλαιο 3^ο : Αποτελέσματα

3.1 Υφιστάμενη κατάσταση στη Ρόδο

Η παρούσα ενότητα συνθέτει τα ευρήματα της θεματικής ανάλυσης αναφορικά με τον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο, εστιάζοντας στην εξελικτική του πορεία, το επίπεδο των υποδομών, τα χαρακτηριστικά των αθλητικών ροών και τους ανασταλτικούς παράγοντες ανάπτυξης. Η ανάλυση υπογραμμίζει μια αξιοσημείωτη δυναμική, τροφοδοτούμενη από την αυξανόμενη ζήτηση και τα εγγενή πλεονεκτήματα του νησιού, όπως το ήπιο κλίμα και το γεωμορφολογικό ανάγλυφο, στοιχεία που επιτρέπουν τη μετεξέλιξη της Ρόδου σε κορυφαίο προπονητικό κέντρο της Μεσογείου. Ωστόσο, η απουσία ενός ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού και η περιορισμένη δικτύωση των εμπλεκόμενων φορέων δυσχεραίνουν τη συστηματική ανάδειξη του κλάδου. Παρά την επάρκεια της ξενοδοχειακής υποδομής, διαπιστώνεται έλλειμμα σε εξειδικευμένες αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών και οργανωμένα κέντρα αποκατάστασης, γεγονός που περιορίζει την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών. Στο επίπεδο της ζήτησης, το ποδόσφαιρο παραμένει ο κεντρικός πυλώνας με έμφαση στις αγορές της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης, ενώ παρατηρείται μια τάση διαφοροποίησης μέσω της ανόδου αθλημάτων όπως ο στίβος, η ποδηλασία και το τρίαθλο, αλλά και της ενσωμάτωσης δράσεων ευεξίας (yoga, fitness camps) που προσελκύουν διευρυμένα ηλικιακά κοινά. Η περαιτέρω ανάπτυξη προσκρούει σε δομικά εμπόδια, με κυριότερα την ελλιπή διεθνή προβολή, τη διαχειριστική ασυνέχεια μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, την έντονη εποχικότητα και την απουσία επαρκών χρηματοδοτικών εργαλείων. Συμπερασματικά, η αξιοποίηση των σημαντικών προοπτικών του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο απαιτεί μια ολιστική στρατηγική παρέμβαση με επίκεντρο την αναβάθμιση των υποδομών και την ενίσχυση των θεσμικών συνεργειών.

Πίνακας 2 : Προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο

Άξονας	Υποάξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
1. Ανάπτυξη προπονητικού τουρισμού	Αύξηση ζήτησης	Σ1, Σ2, Σ4, Σ8	«Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε ξεκάθαρα αύξηση...» (Σ1) / «υπάρχει αυξημένη ζήτηση για πακέτα» (Σ8)	Σταθερή αύξηση επισκέψεων αθλητικών ομάδων και αθλητών.
	Δυναμική & προοπτικές	Σ2, Σ6, Σ10	«έχει δυναμική και αποτελεί ανερχόμενο κομμάτι» (Σ2)	Η Ρόδος έχει δυνατότητα εξέλιξης σε ισχυρό προπονητικό προορισμό Μεσογείου.
	Συγκριτικά πλεονεκτήματα	Σ3, Σ4, Σ9	«ιδανικές καιρικές συνθήκες» (Σ3) / «φυσικό περιβάλλον και ευεξία» (Σ9)	Κλίμα και φυσικό περιβάλλον αποτελούν βασικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

	Έλλειψη στρατηγικής	Σ2, Σ7, Σ8	«δεν έχει αξιοποιηθεί σε επίπεδο marketing» (Σ2)	Απουσία ενιαίας στρατηγικής προβολής και συντονισμού.
2. Υποδομές προπονητικού τουρισμού	Ξενοδοχειακές μονάδες	Σ1, Σ2, Σ5	«μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες μπορούν να υποστηρίξουν» (Σ1)	Ισχυρή ξενοδοχειακή βάση για φιλοξενία ομάδων.
	Αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ3, Σ6, Σ10	«λείπουν σύγχρονες εγκαταστάσεις» (Σ6)	Ανεπάρκεια και παλαιότητα αθλητικών εγκαταστάσεων.
	Εξειδικευμένα κέντρα	Σ1, Σ4, Σ6	«απουσία σύγχρονου προπονητικού κέντρου» (Σ6)	Έλλειψη ολοκληρωμένων προπονητικών και εργομετρικών κέντρων.
	Ευεξία & αποκατάσταση	Σ4, Σ9	«κέντρα αποκατάστασης και spa» (Σ4)	Υπάρχουν βάσεις wellness αλλά χρειάζεται αναβάθμιση.

	Δημόσιες υποδομές & συνεργασίες	Σ7, Σ10	«συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ7)	Ανάγκη συνέργειας και αξιοποίησης δημοτικών εγκαταστάσεων.
3. Αθλητικές αποστολές	Ποδόσφαιρο	Σ1, Σ3, Σ5, Σ10	«κυρίως ομάδες ποδοσφαίρου από Βόρεια Ευρώπη» (Σ1)	Κυρίαρχο άθλημα στον προπονητικό τουρισμό.
	Ευρωπαϊκές ομάδες	Σ2, Σ3, Σ8	«ερασιτεχνικές και ημιεπαγγελματικές ομάδες» (Σ2)	Προέλευση κυρίως από Βόρεια & Κεντρική Ευρώπη.
	Στίβος – ποδηλασία – τρίαθλο	Σ1, Σ6, Σ7	«ομάδες στίβου και ποδηλασίας» (Σ6)	Αναπτυσσόμενες δευτερεύουσες κατηγορίες.
	Wellness & yoga retreats	Σ2, Σ8, Σ9	«yoga retreats και fitness groups» (Σ9)	Ισχυρή αναδυόμενη τάση ευεξίας.
	Ηλικιακά και εναλλακτικά groups	Σ4	«ομάδες μεγαλύτερων ηλικιών» (Σ4)	Διεύρυνση προφίλ επισκεπτών προς ήπιες μορφές άθλησης.

4. Εμπόδια ανάπτυξης	Υποδομές	Σ1, Σ6, Σ10	«έλλειψη σύγχρονων εγκαταστάσεων» (Σ1)	Κύριο εμπόδιο η έλλειψη διεθνών προδιαγραφών.
	Marketing & προβολή	Σ2, Σ8	«περιορισμένη προβολή στο εξωτερικό» (Σ2)	Ανεπαρκής διεθνής προώθηση.
	Συντονισμός φορέων	Σ1, Σ7	«έλλειψη συνεργασίας φορέων» (Σ7)	Κατακερματισμένη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
	Εποχικότητα	Σ5	«λειτουργία κυρίως σε χαμηλή ζήτηση» (Σ5)	Έντονη εποχικότητα του τουρισμού.
	Υπηρεσίες ευεξίας	Σ4, Σ9	«απουσία ολοκληρωμένων υπηρεσιών» (Σ4)	Έλλειψη ολοκληρωμένων wellness υπηρεσιών.
	Χρηματοδότηση & στρατηγική	Σ10	«περιορισμένη χρηματοδότηση» (Σ10)	Ανάγκη μακροχρόνιου σχεδιασμού και επενδύσεων.

3.1.1 Ανάπτυξη προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο παρουσιάζεται από το σύνολο των συμμετεχόντων ως μια δυναμικά αναδυόμενη αλλά ακόμη μη πλήρως εδραιωμένη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, η οποία στηρίζεται σε ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα (κλίμα, γεωγραφική θέση, φυσικό περιβάλλον), αλλά ταυτόχρονα περιορίζεται από ελλείψεις σε υποδομές, στρατηγικό σχεδιασμό και θεσμικό συντονισμό. Η συνολική εικόνα που διαμορφώνεται είναι ότι η Ρόδος βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο ανάπτυξης, όπου η ζήτηση από ομάδες και αθλητές αυξάνεται σταθερά, χωρίς όμως να συνοδεύεται ακόμη από αντίστοιχα ώριμη και οργανωμένη προσφορά. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο είναι θετική, αλλά ακόμη βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο» (Σ10), γεγονός που συμπυκνώνει την κύρια διαπίστωση ότι πρόκειται για έναν τομέα με προοπτική, αλλά όχι ακόμη πλήρως ανεπτυγμένο και ανταγωνιστικά δομημένο. Η γενική αυτή εκτίμηση ενισχύεται από τη διαπίστωση ότι «τα τελευταία χρόνια βλέπουμε ξεκάθαρα αύξηση στις ομάδες και στους αθλητές που επιλέγουν τη Ρόδο για προετοιμασία» (Σ1) και ότι υπάρχει «ενδιαφέρον κυρίως από ευρωπαϊκές ομάδες που αναζητούν ήπιες καιρικές συνθήκες όλο τον χρόνο» (Σ2), στοιχείο που καταδεικνύει ότι η Ρόδος έχει ήδη ενταχθεί σε έναν διεθνή ανταγωνιστικό χώρο προπονητικών προορισμών.

Παρά τη σαφή αύξηση της ζήτησης, το κυρίαρχο ζήτημα που αναδεικνύεται είναι οι περιορισμοί στις υποδομές και στην εξειδικευμένη τουριστική-αθλητική προσφορά. Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι οι υπάρχουσες αθλητικές εγκαταστάσεις δεν επαρκούν για την υποδοχή επαγγελματικών ομάδων υψηλού επιπέδου και χρειάζονται ουσιαστική αναβάθμιση, τόσο σε επίπεδο ποιότητας όσο και σε επίπεδο εξειδίκευσης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι «αρκετές εγκαταστάσεις χρειάζονται αναβάθμιση για να μπορούν να φιλοξενήσουν επαγγελματικές ομάδες υψηλού επιπέδου» (Σ3), ενώ υπογραμμίζεται ότι «λείπουν σύγχρονες εγκαταστάσεις και εξειδικευμένες παροχές για αθλητές υψηλού επιπέδου» (Σ6). Η συγκεκριμένη κριτική υποδηλώνει ένα δομικό έλλειμμα στην προσαρμογή του τουριστικού προϊόντος στις απαιτήσεις του διεθνούς προπονητικού τουρισμού, όπου δεν αρκεί μόνο το φυσικό πλεονέκτημα του προορισμού, αλλά απαιτείται ολοκληρωμένη υποδομή υψηλών προδιαγραφών. Επιπλέον, τονίζεται η ανάγκη για ολιστική προσέγγιση των υπηρεσιών, καθώς «απαιτείται καλύτερη σύνδεση υπηρεσιών υγείας, αποκατάστασης και αθλητισμού» (Σ4), γεγονός που αναδεικνύει ότι ο προπονητικός

τουρισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αποσπασματικά, αλλά ως ολοκληρωμένο οικοσύστημα υπηρεσιών.

Σε επίπεδο στρατηγικής ανάπτυξης και προβολής, διαπιστώνεται σημαντικό έλλειμμα οργάνωσης και διεθνούς τοποθέτησης του προορισμού. Παρότι αναγνωρίζεται ότι ο προπονητικός τουρισμός αποτελεί πλέον «ένα ανερχόμενο κομμάτι της τουριστικής αγοράς της Ρόδου» (Σ2), επισημαίνεται ότι «δεν έχει αξιοποιηθεί όσο θα μπορούσε σε επίπεδο προβολής και στρατηγικού marketing» (Σ2). Αντίστοιχα, τονίζεται η ανάγκη για «πιο στοχευμένη προβολή και καλύτερη δικτύωση με αθλητικούς οργανισμούς του εξωτερικού» (Σ8), καθώς και για «πιο ολοκληρωμένο σχεδιασμό και κοινή στρατηγική μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ7). Οι επισημάνσεις αυτές αναδεικνύουν ότι το βασικό πρόβλημα δεν είναι μόνο επιχειρησιακό, αλλά κυρίως στρατηγικό και θεσμικό, καθώς απουσιάζει μια ενιαία, μακροπρόθεσμη πολιτική ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού ως ξεχωριστού πυλώνα του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου.

Ιδιαίτερα σημαντική διάσταση αποτελεί η συμβολή του προπονητικού τουρισμού στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη στήριξη της τοπικής οικονομίας, στοιχείο που αναδεικνύεται ως ένα από τα πιο ισχυρά πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού. Όπως αναφέρεται, «ο προπονητικός τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου» και ειδικά «τους μήνες χαμηλής ζήτησης, αρκετές αθλητικές αποστολές επιλέγουν τη Ρόδο, κάτι που βοηθά πολύ τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις» (Σ5). Η διαπίστωση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία του προπονητικού τουρισμού ως εργαλείου αντιμετώπισης της έντονης εποχικότητας που χαρακτηρίζει τον μαζικό τουρισμό στο νησί, προσφέροντας σταθερότερη ζήτηση και οικονομική ενίσχυση σε περιόδους χαμηλής τουριστικής κίνησης.

Η προοπτική ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο αποτυπώνεται ως θετική αλλά υπό προϋποθέσεις. Η περιοχή διαθέτει σημαντικά φυσικά και γεωγραφικά πλεονεκτήματα, ωστόσο η αξιοποίησή τους εξαρτάται από την ικανότητα υλοποίησης στρατηγικών επενδύσεων και θεσμικών μεταρρυθμίσεων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «αν γίνουν σωστές επενδύσεις, το νησί μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντικό προπονητικό προορισμό» (Σ6), ενώ επισημαίνεται ότι απαιτείται «εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων» και «καλύτερη υποστήριξη των αθλητικών συλλόγων» (Σ10). Επομένως, η Ρόδος βρίσκεται μπροστά σε μια σημαντική αναπτυξιακή ευκαιρία, η οποία όμως θα

υλοποιηθεί μόνο εφόσον υπάρξει συντονισμένη στρατηγική, επενδυτική ενίσχυση και ουσιαστική αναβάθμιση των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3.1.2 Υποδομές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι η Ρόδος διαθέτει ήδη μια σχετικά ανεπτυγμένη τουριστική βάση, η οποία μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά για την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού, χωρίς όμως να επαρκεί ακόμη για τη διαμόρφωση ενός πλήρως ανταγωνιστικού και εξειδικευμένου αθλητικού προορισμού διεθνών προδιαγραφών. Η γενική εικόνα που προκύπτει είναι ότι οι υπάρχουσες ξενοδοχειακές και τουριστικές υποδομές παρέχουν ένα σημαντικό υπόβαθρο φιλοξενίας, ωστόσο παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις στις αθλητικές εγκαταστάσεις, στα προπονητικά κέντρα και στις εξειδικευμένες υπηρεσίες που απαιτούνται για την προσέλκυση επαγγελματικών ομάδων και διεθνών αθλητικών αποστολών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες της Ρόδου μπορούν ήδη να υποστηρίξουν σημαντικό μέρος του προπονητικού τουρισμού, κυρίως μέσω εγκαταστάσεων ευεξίας, γυμναστηρίων και χώρων αποκατάστασης» (Σ1), ενώ επισημαίνεται ότι «η Ρόδος διαθέτει καλές τουριστικές υποδομές, όπως ξενοδοχεία υψηλού επιπέδου, μεταφορές και συνεδριακούς χώρους, που μπορούν να αξιοποιηθούν και στον προπονητικό τουρισμό» (Σ2). Οι διαπιστώσεις αυτές υποδηλώνουν ότι ο τουριστικός χαρακτήρας του νησιού αποτελεί ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα, καθώς υπάρχουν ήδη δομές φιλοξενίας και εξυπηρέτησης που μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες αθλητών και αθλητικών αποστολών.

Οι συμμετέχοντες εμφανίζονται ιδιαίτερα κριτικοί ως προς την επάρκεια και την ποιότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων. Κοινή παραδοχή αποτελεί ότι οι υπάρχουσες δομές μπορούν να εξυπηρετήσουν βασικές ανάγκες ή μικρότερης κλίμακας διοργανώσεις, όχι όμως απαιτητικές επαγγελματικές ομάδες ή διεθνείς αθλητικές αποστολές υψηλού επιπέδου. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «τα γήπεδα ποδοσφαίρου και οι αθλητικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν μπορούν να εξυπηρετήσουν ομάδες σε βασικό επίπεδο, αλλά αρκετές χρειάζονται αναβάθμιση» (Σ3), ενώ υπογραμμίζεται ότι «οι υπάρχουσες αθλητικές εγκαταστάσεις μπορούν να στηρίξουν τοπικές και μικρές διοργανώσεις, αλλά όχι ακόμη μεγάλες διεθνείς αποστολές» (Σ10). Η συγκεκριμένη επισήμανση αποκαλύπτει ότι το βασικό έλλειμμα της Ρόδου δεν αφορά μόνο την ύπαρξη εγκαταστάσεων, αλλά κυρίως την

πιστοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και την εξειδίκευσή τους σύμφωνα με διεθνή πρότυπα. Για τον λόγο αυτό, αρκετοί συμμετέχοντες τονίζουν ότι «χρειάζονται εξειδικευμένες αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών» (Σ5), καθώς και «ένα σύγχρονο προπονητικό κέντρο με πιστοποιημένες εγκαταστάσεις, εργομετρικά εργαστήρια και υποστήριξη για επαγγελματίες αθλητές» (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν την ανάγκη μετάβασης από μια γενική τουριστική υποδομή σε ένα πιο εξειδικευμένο και οργανωμένο μοντέλο αθλητικού προορισμού.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις υποστηρικτικές υπηρεσίες ευεξίας, αποκατάστασης και φυσικής κατάστασης, οι οποίες θεωρούνται κρίσιμες για τη συνολική εμπειρία των αθλητών. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι η Ρόδος διαθέτει ήδη σημαντικές δυνατότητες στον τομέα αυτό, καθώς «υπάρχουν ήδη κέντρα αποκατάστασης, spa και υπηρεσίες ευεξίας που μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στον προπονητικό τουρισμό» (Σ4), ενώ αναφέρεται ότι τα ξενοδοχεία διαθέτουν «γυμναστήρια και χώρους αποκατάστασης» (Σ1). Ωστόσο, επισημαίνεται ότι οι υπηρεσίες αυτές δεν είναι ακόμη επαρκώς οργανωμένες και διασυνδεδεμένες με τις αθλητικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, σημειώνεται ότι «σημαντικό ρόλο παίζουν οι χώροι αποθεραπείας και φυσικής κατάστασης, που σήμερα δεν είναι επαρκώς οργανωμένοι» (Σ3), ενώ προτείνεται «η δημιουργία ολοκληρωμένων κέντρων αθλητικής αποκατάστασης και συνεργασιών μεταξύ επαγγελματιών υγείας και αθλητικών φορέων» (Σ4). Οι τοποθετήσεις αυτές υποδεικνύουν μια ευρύτερη τάση μετασχηματισμού του προπονητικού τουρισμού προς ένα μοντέλο που συνδέει αθλητισμό, υγεία, ευεξία και αποκατάσταση.

Αρκετοί συμμετέχοντες αναφέρονται στη σημασία του φυσικού περιβάλλοντος και των υπαίθριων χώρων της Ρόδου, τα οποία θεωρούνται ιδανικά για υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες και wellness tourism. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι υπαίθριοι χώροι και το κλίμα της Ρόδου είναι ιδανικά για αθλητικές προπονήσεις, ιδιαίτερα στον στίβο» (Σ6), ενώ τονίζεται ότι «η Ρόδος έχει φυσικούς χώρους, παραλίες και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν για wellness και αθλητικές δραστηριότητες» (Σ9). Επιπλέον, διατυπώνεται η άποψη ότι «θα μπορούσαν να δημιουργηθούν περισσότεροι χώροι για yoga retreats, outdoor fitness και δραστηριότητες ευεξίας που συνδέονται με τον προπονητικό τουρισμό» (Σ9), γεγονός που αναδεικνύει μια πιο σύγχρονη και διευρυμένη αντίληψη του προπονητικού τουρισμού, η οποία δεν περιορίζεται αποκλειστικά στις

παραδοσιακές αθλητικές προπονήσεις αλλά επεκτείνεται και σε δραστηριότητες ευεξίας και ολιστικής υγείας.

Σημαντική διάσταση αποτελεί η ανάγκη θεσμικής συνεργασίας και επενδυτικής κινητοποίησης για τη δημιουργία νέων αθλητικών υποδομών και την καλύτερη αξιοποίηση των υπάρχουσών εγκαταστάσεων. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «χρειάζεται καλύτερη αξιοποίηση των δημοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων και ανάπτυξη νέων χώρων άθλησης μέσα από συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ7). Παράλληλα, υπογραμμίζεται ότι απαιτούνται «πιο σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις και οργανωμένα προπονητικά camps για να υπάρξει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» (Σ2), καθώς και επενδύσεις «σε γήπεδα, κλειστά γυμναστήρια και προπονητικά κέντρα ώστε η Ρόδος να γίνει πιο ανταγωνιστική στον τομέα αυτό» (Σ10). Συνεπώς, η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο φαίνεται να εξαρτάται άμεσα από τη δυνατότητα συνδυασμού των ήδη ανεπτυγμένων τουριστικών υποδομών με στοχευμένες επενδύσεις σε σύγχρονες και εξειδικευμένες αθλητικές εγκαταστάσεις, μέσα από ένα οργανωμένο πλαίσιο συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

3.1.3 Αθλητικές αποστολές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι η Ρόδος φιλοξενεί ήδη ένα ευρύ φάσμα αθλητικών αποστολών και μορφών προπονητικού τουρισμού, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο προορισμός έχει αρχίσει να αποκτά αναγνωρισιμότητα στη διεθνή αθλητική αγορά. Παρότι ο αριθμός και η κλίμακα των αποστολών δεν θεωρούνται ακόμη πλήρως ανεπτυγμένα, διαπιστώνεται σαφής διαφοροποίηση τόσο ως προς τα αθλήματα όσο και ως προς το προφίλ των επισκεπτών. Κυρίαρχη θέση κατέχουν οι ποδοσφαιρικές ομάδες, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες, καθώς οι ήπιες καιρικές συνθήκες του νησιού επιτρέπουν την πραγματοποίηση προπονήσεων και φιλικών αγώνων σε περιόδους όπου άλλοι ευρωπαϊκοί προορισμοί αντιμετωπίζουν δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «τα τελευταία χρόνια φιλοξενούμε κυρίως ομάδες ποδοσφαίρου από χώρες της Βόρειας Ευρώπης» (Σ1), ενώ αντίστοιχα σημειώνεται ότι «οι περισσότερες αποστολές που έρχονται αφορούν ποδοσφαιρικές ομάδες για χειμερινή προετοιμασία ή φιλικούς αγώνες» (Σ3). Η συγκεκριμένη επαναλαμβανόμενη αναφορά στο ποδόσφαιρο αποκαλύπτει ότι το άθλημα αυτό αποτελεί τον βασικό πυλώνα του

υφιστάμενου προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, λειτουργώντας ως κύρια πηγή αθλητικών επισκεπτών.

Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι το ενδιαφέρον δεν περιορίζεται αποκλειστικά στο ποδόσφαιρο, αλλά επεκτείνεται και σε άλλα αθλήματα υπαίθριας δραστηριότητας και αντοχής, όπως η ποδηλασία, ο στίβος, το τρίαθλο και η κολύμβηση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχει ενδιαφέρον από ομάδες κολύμβησης και ποδηλασίας» (Σ1), ενώ επισημαίνεται ότι «η Ρόδος προσελκύει κυρίως ερασιτεχνικές και ημιεπαγγελματικές ομάδες από την Ευρώπη, ιδιαίτερα σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, η ποδηλασία και το τένις» (Σ2). Αντίστοιχα, σημειώνεται ότι «υπάρχουν ήδη ομάδες στίβου και αθλητές αντοχής που επιλέγουν τη Ρόδο για προπονητικά camps, κυρίως λόγω του καλού καιρού και των υπαίθριων διαδρομών» (Σ6), ενώ γίνεται αναφορά και σε «αποστολές ποδηλασίας» και «αθλητές στίβου» (Σ10). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι το φυσικό περιβάλλον και οι κλιματικές συνθήκες του νησιού αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα για αθλήματα αντοχής και υπαίθριας άθλησης, ενισχύοντας τη δυνατότητα διαφοροποίησης του προπονητικού προϊόντος πέρα από το ποδόσφαιρο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάδυση μορφών αθλητικού τουρισμού που συνδέονται με την ευεξία, την αποκατάσταση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Αρκετοί συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι τα τελευταία χρόνια αυξάνεται το ενδιαφέρον για wellness retreats, yoga groups και δραστηριότητες fitness, οι οποίες συνδυάζουν άθληση, χαλάρωση και τουριστική εμπειρία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «τα τελευταία χρόνια βλέπουμε περισσότερες ομάδες yoga, wellness retreats και ομάδες fitness να επιλέγουν τη Ρόδο για προπονητικούς και χαλαρωτικούς σκοπούς» (Σ9), ενώ επισημαίνεται ότι «υπάρχει ενδιαφέρον από μικρές αποστολές fitness και yoga groups που συνδυάζουν άθληση και διακοπές» (Σ8). Παράλληλα, τονίζεται ότι «στη Ρόδο έρχονται αθλητές αντοχής, ομάδες ποδοσφαίρου αλλά και αθλητές που συνδυάζουν προετοιμασία με αποκατάσταση και ευεξία» (Σ4). Οι αναφορές αυτές αναδεικνύουν μια σταδιακή μετατόπιση του προπονητικού τουρισμού από το στενά αγωνιστικό μοντέλο προς ένα πιο ολιστικό μοντέλο αθλητικής εμπειρίας, το οποίο ενσωματώνει στοιχεία wellness tourism, ψυχικής ισορροπίας και ευεξίας.

Σημαντική διάσταση που προκύπτει από τις συνεντεύξεις αφορά το προφίλ των αθλητικών αποστολών και τη γεωγραφική τους προέλευση. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι οι ομάδες και οι αθλητές προέρχονται κυρίως από χώρες της Βόρειας

Ευρώπης και της Κεντρικής Ευρώπης, όπως οι Σκανδιναβικές χώρες και η Γερμανία. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι «υπάρχουν επισκέψεις από ακαδημίες νεαρών αθλητών, κυρίως από Σκανδιναβικές χώρες και τη Γερμανία» (Σ3), ενώ τονίζεται ότι «οι περισσότερες κρατήσεις αφορούν ομάδες ποδοσφαίρου, ποδηλατικούς συλλόγους και ομάδες αθλητικού τουρισμού από τη Βόρεια Ευρώπη» (Σ8). Η συγκεκριμένη διαπίστωση υποδηλώνει ότι η Ρόδος λειτουργεί κυρίως ως χειμερινός ή μεταβατικός προπονητικός προορισμός για βορειοευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες αναζητούν καλύτερες καιρικές συνθήκες για αθλητική δραστηριότητα.

Οι συμμετέχοντες αναφέρονται και στη φιλοξενία ερασιτεχνικών, ημιεπαγγελματικών και ηλικιακά διαφοροποιημένων ομάδων, στοιχείο που αποκαλύπτει ότι ο προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο δεν απευθύνεται αποκλειστικά σε επαγγελματίες αθλητές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «παρατηρώ ενδιαφέρον από ομάδες μεγαλύτερων ηλικιών που επιλέγουν πιο ήπιες κλιματολογικές συνθήκες» (Σ4), ενώ επισημαίνεται ότι «μέσα από διοργανώσεις και events, έρχονται σύλλογοι και ομάδες από την Ελλάδα και το εξωτερικό» (Σ7). Οι τοποθετήσεις αυτές δείχνουν ότι η αγορά του προπονητικού τουρισμού μπορεί να αποκτήσει πολυδιάστατο χαρακτήρα, απευθυνόμενη όχι μόνο σε επαγγελματικές αποστολές αλλά και σε ερασιτεχνικές ομάδες, αθλητικές ακαδημίες, ομάδες ευεξίας και επισκέπτες μεγαλύτερων ηλικιών που συνδυάζουν αθλητισμό με αναψυχή.

Ωστόσο, παρά τη διαφαινόμενη ανάπτυξη και διαφοροποίηση των αθλητικών αποστολών, οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι η Ρόδος δεν έχει ακόμη τη δυνατότητα να φιλοξενεί σταθερά μεγάλες διεθνείς αποστολές υψηλού επιπέδου, κυρίως λόγω των περιορισμών στις υποδομές. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «ο αριθμός τους θα μπορούσε να είναι πολύ μεγαλύτερος αν υπήρχαν πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις» (Σ6), ενώ υπογραμμίζεται ότι «οι υποδομές δεν επιτρέπουν ακόμη τη φιλοξενία μεγάλων διεθνών ομάδων σε σταθερή βάση» (Σ10). Η επισήμανση αυτή αναδεικνύει ότι, παρότι η Ρόδος διαθέτει ήδη σημαντική κινητικότητα στον τομέα του προπονητικού τουρισμού, η περαιτέρω ανάπτυξη και η προσέλκυση πιο απαιτητικών αγορών εξαρτώνται άμεσα από την αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων και τη δημιουργία ενός πιο οργανωμένου και επαγγελματικά δομημένου αθλητικού οικοσυστήματος.

3.1.4 Εμπόδια ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι τοποθετήσεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι, παρά τη σημαντική δυναμική που παρουσιάζει η Ρόδος ως προπονητικός προορισμός, η περαιτέρω ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού παρεμποδίζεται από ένα σύνολο διαρθρωτικών, οργανωτικών και στρατηγικών αδυναμιών. Η εικόνα που προκύπτει είναι ότι το νησί διαθέτει ισχυρά φυσικά και τουριστικά πλεονεκτήματα, ωστόσο δεν έχει ακόμη καταφέρει να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο και ανταγωνιστικό πλαίσιο λειτουργίας ικανό να προσελκύσει συστηματικά επαγγελματικές ομάδες και διεθνείς αθλητικές αποστολές υψηλού επιπέδου. Κεντρικό πρόβλημα που αναφέρεται σχεδόν από το σύνολο των συμμετεχόντων αποτελεί η ανεπάρκεια των αθλητικών εγκαταστάσεων και η έλλειψη σύγχρονων υποδομών διεθνών προδιαγραφών. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η έλλειψη σύγχρονων και πιστοποιημένων αθλητικών εγκαταστάσεων που να μπορούν να καλύψουν απαιτήσεις επαγγελματικών ομάδων» (Σ1), ενώ τονίζεται ότι «οι περισσότερες αθλητικές εγκαταστάσεις χρειάζονται ανακαίνιση και καλύτερη συντήρηση» (Σ3). Αντίστοιχα, υπογραμμίζεται ότι «το βασικό πρόβλημα είναι η απουσία σύγχρονου προπονητικού κέντρου υψηλών προδιαγραφών» (Σ6), γεγονός που αποκαλύπτει ότι η υφιστάμενη υποδομή θεωρείται ανεπαρκής για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προπονητικού προϊόντος με διεθνή ανταγωνιστικότητα.

Η έλλειψη εξειδικευμένων αθλητικών υποδομών συνδέεται άμεσα με τη δυσκολία προσέλκυσης επαγγελματικών αποστολών και μεγάλων αθλητικών οργανισμών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχουν καλές φυσικές συνθήκες, αλλά χωρίς κατάλληλες εγκαταστάσεις είναι δύσκολο να προσελκύσεις επαγγελματίες αθλητές και μεγάλες αποστολές» (Σ6). Η συγκεκριμένη τοποθέτηση αναδεικνύει ότι το φυσικό πλεονέκτημα του νησιού –δηλαδή το ήπιο κλίμα και το φυσικό περιβάλλον– δεν αρκεί από μόνο του για τη διαμόρφωση ανταγωνιστικού αθλητικού προορισμού, όταν δεν συνοδεύεται από σύγχρονες και εξειδικευμένες υποδομές. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες αναφέρονται και σε οργανωτικές δυσλειτουργίες, καθώς επισημαίνεται ότι «συχνά υπάρχουν οργανωτικά προβλήματα και έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών που απαιτούν οι επαγγελματικές ομάδες» (Σ3). Η παρατήρηση αυτή καταδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν είναι αποκλειστικά τεχνικό ή κτιριακό, αλλά αφορά συνολικά την επαγγελματική οργάνωση και διαχείριση του προπονητικού τουρισμού.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην απουσία ολοκληρωμένης στρατηγικής και συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι υπάρχει σημαντικό έλλειμμα συνεργασίας ανάμεσα σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, αθλητικούς οργανισμούς, τοπική αυτοδιοίκηση και λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «δεν υπάρχει ακόμη επαρκής συνεργασία μεταξύ ξενοδοχείων, αθλητικών φορέων και τοπικής αυτοδιοίκησης» (Σ1), ενώ τονίζεται ότι «η έλλειψη ολοκληρωμένου σχεδιασμού και συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων είναι ίσως το σημαντικότερο εμπόδιο» (Σ7). Οι συγκεκριμένες επισημάνσεις αναδεικνύουν ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού απαιτεί συλλογική στρατηγική προσέγγιση και διατομεακή συνεργασία, στοιχεία που μέχρι σήμερα φαίνεται να απουσιάζουν σε σημαντικό βαθμό. Η έλλειψη κοινής στρατηγικής έχει ως αποτέλεσμα την αποσπασματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και υποδομών, χωρίς σαφή αναπτυξιακό προσανατολισμό και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Σημαντική αδυναμία θεωρείται η περιορισμένη διεθνής προβολή της Ρόδου ως προπονητικού προορισμού. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η βασική αδυναμία είναι η περιορισμένη προβολή της Ρόδου ως προπονητικού προορισμού στο εξωτερικό» (Σ2), ενώ υπογραμμίζεται ότι «λείπει μια ενιαία στρατηγική marketing και πιο στοχευμένη προώθηση προς αθλητικές αγορές» (Σ2). Η τοποθέτηση αυτή αναδεικνύει ότι, παρά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού, η διεθνής του εικόνα εξακολουθεί να συνδέεται κυρίως με τον μαζικό τουρισμό αναψυχής και όχι με τον αθλητικό ή προπονητικό τουρισμό. Επομένως, η απουσία οργανωμένου branding και εξειδικευμένης προώθησης περιορίζει τη δυνατότητα διείσδυσης σε νέες αγορές και τη δημιουργία ισχυρής ανταγωνιστικής ταυτότητας.

Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα που αναδεικνύεται είναι η έλλειψη ολοκληρωμένων υπηρεσιών ευεξίας, αποκατάστασης και υποστήριξης αθλητών. Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι οι σύγχρονοι αθλητές και οι αθλητικές αποστολές δεν αναζητούν πλέον μόνο αθλητικές εγκαταστάσεις, αλλά ένα συνολικό πλαίσιο υπηρεσιών που συνδέει άθληση, υγεία, αποκατάσταση και ευεξία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι αθλητές πλέον αναζητούν ολοκληρωμένες υπηρεσίες ευεξίας, αποθεραπείας και υποστήριξης, κάτι που στη Ρόδο βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο» (Σ4). Παράλληλα, υπογραμμίζεται ότι «δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά η κουλτούρα του wellness και του αθλητικού τουρισμού ως ολοκληρωμένη εμπειρία» (Σ9). Οι συγκεκριμένες τοποθετήσεις αποκαλύπτουν ότι η αγορά

του προπονητικού τουρισμού εξελίσσεται πλέον προς πιο σύνθετες και ολιστικές μορφές εμπειρίας, στις οποίες η Ρόδος δεν έχει ακόμη προσαρμοστεί πλήρως.

Επιπρόσθετα, αναδεικνύονται προβλήματα που σχετίζονται με την εποχικότητα, τη μεταφορική συνδεσιμότητα και τη χρηματοδότηση. Όπως επισημαίνεται, «η εποχικότητα παραμένει μεγάλη πρόκληση, καθώς αρκετές επιχειρήσεις δεν λειτουργούν όλο τον χρόνο» (Σ5), γεγονός που δυσκολεύει τη διατήρηση σταθερής τουριστικής και αθλητικής δραστηριότητας κατά τους χειμερινούς μήνες. Επίσης, αναφέρεται ότι «το κόστος μετακίνησης και η αεροπορική συνδεσιμότητα εκτός σεζόν λειτουργούν αποτρεπτικά» (Σ8), στοιχείο που επηρεάζει άμεσα την προσβασιμότητα του προορισμού. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι «τα βασικά εμπόδια είναι οι παλιές εγκαταστάσεις, η περιορισμένη χρηματοδότηση και η έλλειψη μακροχρόνιου σχεδιασμού» (Σ10). Οι παράγοντες αυτοί αποκαλύπτουν ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού δεν εξαρτάται μόνο από τις τοπικές πρωτοβουλίες, αλλά και από ευρύτερες επενδυτικές, θεσμικές και μεταφορικές πολιτικές.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι η Ρόδος διαθέτει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης στον τομέα του προπονητικού τουρισμού, όμως η αξιοποίηση αυτής της δυναμικής προϋποθέτει βαθύτερες δομικές παρεμβάσεις. Η αναβάθμιση των εγκαταστάσεων, η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων, η βελτίωση της διεθνούς προβολής και η υιοθέτηση μακροχρόνιας στρατηγικής ανάπτυξης παρουσιάζονται ως βασικές προϋποθέσεις ώστε η Ρόδος να μπορέσει να εξελιχθεί σε σταθερό και ανταγωνιστικό προπονητικό προορισμό στη διεθνή αθλητική αγορά.

3.2 Παράγοντες ανάπτυξης και προοπτικές

Η παρούσα ενότητα συνθέτει τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας αναφορικά με τον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο, αναλύοντας τις συνιστώσες που διέπουν την ανάπτυξή του, τα κριτήρια επιλογής του προορισμού και τις προοπτικές διεθνούς εδραίωσής του. Μέσα από τη διερεύνηση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων, αναδεικνύεται ένα πολυδιάστατο πλέγμα δομικών, λειτουργικών και στρατηγικών παραμέτρων, όπου οι αθλητικές υποδομές, οι ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, η ποιότητα της τουριστικής

εμπειρίας και η συγκοινωνιακή προσβασιμότητα συνιστούν κομβικούς πυλώνες. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα ενός μακρόπνοου στρατηγικού σχεδιασμού, ο οποίος θα εστιάζει στην προσέλκυση επενδύσεων, στη στοχευμένη διεθνή προβολή και στην ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του νησιού στο διεθνές αθλητικό στερέωμα.

Πίνακας 3 : Παράγοντες ανάπτυξης και προοπτικές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Αξονας	Υποάξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
3.2.1 Παράγοντες ενίσχυσης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	Υποδομές & εγκαταστάσεις	Σ1, Σ3, Σ6, Σ10	«ανάπτυξη σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων...» (Σ1) / «επενδύσεις σε γήπεδα και προπονητικά κέντρα» (Σ3)	Η αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση ανάπτυξης.
	Marketing & διεθνής προβολή	Σ2, Σ7, Σ8	«στοχευμένη προβολή της Ρόδου στο εξωτερικό» (Σ2)	Απαραίτητη η δημιουργία ισχυρού brand και διεθνών καμπανιών προβολής.
	Αθλητικές διοργανώσεις	Σ3, Σ7, Σ10	«διοργάνωση τουρνουά και διεθνών γεγονότων» (Σ3)	Οι διοργανώσεις ενισχύουν την ελκυστικότητα και τη διεθνή αναγνωρισιμότητα.
	Ευεξία & ολοκληρωμένες υπηρεσίες	Σ4, Σ9	«συνδυασμός αθλητισμού και ευεξίας» (Σ4)	Η σύνδεση άθλησης–αποκατάστασης–wellness αποτελεί σημαντική τάση ανάπτυξης.

	Συνεργασία φορέων & στρατηγική	Σ1, Σ5, Σ7	«κοινή στρατηγική δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ7)	Αναγκαίος ο συντονισμός και η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων.
	Αεροπορική συνδεσιμότητα & πακέτα	Σ8	«βελτίωση αεροπορικών συνδέσεων και εξειδικευμένα πακέτα» (Σ8)	Η προσβασιμότητα και τα οργανωμένα πακέτα ενισχύουν τη ζήτηση.
	Κλίμα & φυσικό περιβάλλον	Σ6, Σ9	«ιδανικές καιρικές συνθήκες και φυσικό περιβάλλον» (Σ6)	Το κλίμα αποτελεί σταθερό συγκριτικό πλεονέκτημα.
3.2.2 Κύριοι παράγοντες προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	Κλίμα	Σ1, Σ2, Σ6, Σ10	«το κλίμα είναι βασικό πλεονέκτημα» (Σ1)	Το ήπιο κλίμα επιτρέπει προπονήσεις όλο τον χρόνο.
	Αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ1, Σ3, Σ5, Σ10	«οι εγκαταστάσεις χρειάζονται αναβάθμιση» (Σ1)	Καθοριστικός παράγοντας επιλογής προορισμού για ομάδες.
	Τουριστική εμπειρία & φιλοξενία	Σ1, Σ4, Σ5, Σ7	«ισχυρό τουριστικό brand και εμπειρία φιλοξενίας» (Σ5)	Η εμπειρία φιλοξενίας ενισχύει την ελκυστικότητα του προορισμού.
	Υποδομές υποστήριξης (διατροφή–μεταφορές)	Σ3, Σ8	«καλή διαμονή, διατροφή και μετακινήσεις» (Σ3)	Η ποιότητα υποστηρικτικών υπηρεσιών επηρεάζει την επιλογή προορισμού.

	Φυσικό περιβάλλον & ευεξία	Σ4, Σ6, Σ9	«φυσικό περιβάλλον για αποκατάσταση» (Σ4)	Σημαντικό πλεονέκτημα για αποκατάσταση και outdoor δραστηριότητες.
	Αεροπορική συνδεσιμότητα	Σ2, Σ8	«σημαντικός ρόλος της συνδεσιμότητας» (Σ2)	Η προσβασιμότητα ενισχύει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα.
3.2.3 Ρόδος ως διεθνής προορισμός προπονητικού τουρισμού	Δυνατότητα διεθνούς εξέλιξης	Σ1, Σ2, Σ7, Σ10	«μπορεί να εξελιχθεί σε διεθνή προορισμό» (Σ1)	Υψηλή προοπτική διεθνούς αναγνώρισης του προορισμού.
	Υποδομές & επενδύσεις	Σ3, Σ5, Σ6, Σ10	«απαιτούνται επενδύσεις σε εγκαταστάσεις» (Σ3)	Οι επενδύσεις αποτελούν βασική προϋπόθεση διεθνούς ανταγωνιστικότητας.
	Branding & marketing	Σ2, Σ8	«ισχυρό τουριστικό brand και στρατηγική marketing» (Σ2)	Απαραίτητη η διεθνής προώθηση και δικτύωση.
	Ολοκληρωμένες υπηρεσίες αθλητών	Σ4, Σ6	«επιστημονική υποστήριξη και ολοκληρωμένες υπηρεσίες» (Σ4)	Ζήτηση για πλήρες πακέτο υπηρεσιών αθλητών.
	Μακροχρόνιος σχεδιασμός & χρηματοδότηση	Σ5, Σ7, Σ10	«χρειάζεται μακροχρόνιος σχεδιασμός» (Σ10)	Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί σταθερό στρατηγικό σχεδιασμό.
	Διεθνείς συνεργασίες	Σ7, Σ8	«δικτύωση με διεθνείς οργανισμούς» (Σ8)	Οι συνεργασίες ενισχύουν τη διεθνή εμβέλεια του προορισμού.

3.2.1 Παράγοντες ενίσχυσης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι η Ρόδος διαθέτει σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές στον τομέα του προπονητικού τουρισμού, υπό την προϋπόθεση ότι θα υλοποιηθούν στοχευμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο υποδομών, στρατηγικού σχεδιασμού, διεθνούς προβολής και θεσμικής συνεργασίας. Η συνολική εικόνα που προκύπτει είναι ότι το νησί διαθέτει ήδη ισχυρά φυσικά και τουριστικά πλεονεκτήματα, τα οποία όμως δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως μέσα από ένα οργανωμένο και ολοκληρωμένο μοντέλο ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η ενίσχυση του προπονητικού τουρισμού απαιτεί έναν συνδυασμό επενδύσεων, στρατηγικών συνεργασιών και εξειδικευμένων υπηρεσιών, ώστε η Ρόδος να αποκτήσει πιο σταθερή και ανταγωνιστική θέση στη διεθνή αγορά αθλητικών προορισμών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η ανάπτυξη σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων και η στενότερη συνεργασία μεταξύ ξενοδοχείων και αθλητικών φορέων μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τον προπονητικό τουρισμό» (Σ1), ενώ επισημαίνεται ότι «η αξιοποίηση της μεγάλης τουριστικής εμπειρίας της Ρόδου αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα» (Σ1). Η συγκεκριμένη τοποθέτηση αναδεικνύει ότι το νησί διαθέτει ήδη μια ισχυρή τουριστική βάση, η οποία μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για τη δημιουργία ενός πιο εξειδικευμένου και διαφοροποιημένου αθλητικού προϊόντος.

Κεντρικό άξονα των προτάσεων αποτελεί η αναβάθμιση και δημιουργία σύγχρονων αθλητικών υποδομών, οι οποίες θεωρούνται βασική προϋπόθεση για την προσέλκυση επαγγελματικών ομάδων και διεθνών αποστολών υψηλού επιπέδου. Οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι η Ρόδος δεν μπορεί να εξελιχθεί σε ανταγωνιστικό προπονητικό προορισμό χωρίς στοχευμένες επενδύσεις σε γήπεδα, προπονητικά κέντρα και εξειδικευμένες υπηρεσίες αθλητικής υποστήριξης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «αν γίνουν επενδύσεις σε γήπεδα και προπονητικά κέντρα υψηλού επιπέδου, η Ρόδος μπορεί να προσελκύσει περισσότερες επαγγελματικές ομάδες» (Σ3), ενώ επισημαίνεται ότι «αν συνδυαστούν [το κλίμα και το φυσικό περιβάλλον] με σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, εργομετρική υποστήριξη και εξειδικευμένο προσωπικό, τότε το νησί μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντικό προπονητικό κέντρο» (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι οι φυσικές συνθήκες του νησιού από μόνες τους δεν αρκούν, αλλά χρειάζεται να πλαισιωθούν από σύγχρονη αθλητική τεχνογνωσία, επιστημονική υποστήριξη και επαγγελματική οργάνωση.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην ανάγκη ανάπτυξης ολοκληρωμένων υπηρεσιών που συνδέουν τον αθλητισμό με την υγεία, την αποκατάσταση και την ευεξία. Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι οι σύγχρονες αθλητικές αποστολές δεν αναζητούν αποκλειστικά χώρους προπόνησης, αλλά ολοκληρωμένα προγράμματα που συνδυάζουν φυσική κατάσταση, αποθεραπεία και ψυχοσωματική ευεξία. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η σύνδεση αθλητισμού, αποκατάστασης και ευεξίας μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση στον προπονητικό τουρισμό» (Σ4), ενώ υπογραμμίζεται ότι «οι αθλητές πλέον αναζητούν ολοκληρωμένες υπηρεσίες που περιλαμβάνουν φυσιοθεραπεία, διατροφή και προγράμματα ευεξίας» (Σ4). Αντίστοιχα, αναφέρεται ότι «η ενίσχυση του wellness τουρισμού, των outdoor δραστηριοτήτων και των retreat προγραμμάτων μπορεί να προσελκύσει νέες ομάδες επισκεπτών» (Σ9). Οι συγκεκριμένες τοποθετήσεις αποκαλύπτουν μια πιο σύγχρονη αντίληψη του προπονητικού τουρισμού, η οποία μετατοπίζεται από το παραδοσιακό μοντέλο της αθλητικής προετοιμασίας προς μια πιο ολιστική εμπειρία ευεξίας και αθλητικής ζωής.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη στρατηγική προβολή και στη δημιουργία ισχυρής διεθνούς ταυτότητας της Ρόδου ως αθλητικού προορισμού. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η διεθνής προβολή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες ανάπτυξης, καθώς μέχρι σήμερα η Ρόδος δεν έχει αξιοποιήσει επαρκώς τη δυναμική της στις αγορές αθλητικού τουρισμού. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «η στοχευμένη προβολή της Ρόδου ως αθλητικού και προπονητικού προορισμού στο εξωτερικό θα βοηθήσει σημαντικά» (Σ2), ενώ τονίζεται η ανάγκη για «οργανωμένες καμπάνιες marketing, συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις και δημιουργία ισχυρού brand γύρω από τον αθλητικό τουρισμό» (Σ2). Παράλληλα, υπογραμμίζεται η σημασία των «διεθνών συνεργασιών και της προσέλκυσης αθλητικών διοργανώσεων» (Σ7), καθώς και της «συνεργασίας με ξένους αθλητικούς οργανισμούς και πρακτορεία» (Σ8). Οι αναφορές αυτές αναδεικνύουν ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού προϋποθέτει ενεργή εξωστρέφεια και συστηματική τοποθέτηση του προορισμού στις διεθνείς αθλητικές αγορές.

Οι συμμετέχοντες τονίζουν τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και της ύπαρξης ενιαίου μακροχρόνιου σχεδιασμού. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η δημιουργία κοινής στρατηγικής μεταξύ Δήμου, τουριστικών επιχειρήσεων και αθλητικών φορέων θα μπορούσε να ενισχύσει ουσιαστικά την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού» (Σ7), ενώ σημειώνεται ότι «χρειάζεται

καλύτερη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ5). Αντίστοιχα, υπογραμμίζεται ότι απαιτείται «μακροχρόνιος σχεδιασμός και σταθερή υποστήριξη από την πολιτεία και τους τοπικούς φορείς» (Σ10). Οι συγκεκριμένες τοποθετήσεις δείχνουν ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού δεν μπορεί να βασιστεί αποκλειστικά σε μεμονωμένες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, αλλά απαιτεί συντονισμένη πολιτική και θεσμική υποστήριξη.

Σημαντική διάσταση αποτελεί η συμβολή του προπονητικού τουρισμού στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω αθλητικών αποστολών είναι πολύ σημαντική» (Σ5), ενώ επισημαίνεται ότι η ανάπτυξη «εξειδικευμένων πακέτων για αθλητικές αποστολές και η καλύτερη αεροπορική σύνδεση εκτός καλοκαιρινής περιόδου θα βοηθούσαν πολύ» (Σ8). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι ο προπονητικός τουρισμός μπορεί να λειτουργήσει ως στρατηγικό εργαλείο αντιμετώπισης της εποχικότητας, προσφέροντας πιο σταθερή οικονομική δραστηριότητα και ενισχύοντας τη βιωσιμότητα του τουριστικού μοντέλου του νησιού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι η Ρόδος διαθέτει όλες τις βασικές προϋποθέσεις για να εξελιχθεί σε σημαντικό προπονητικό και αθλητικό προορισμό στη Μεσόγειο. Ωστόσο, η υλοποίηση αυτής της προοπτικής προϋποθέτει εκσυγχρονισμό υποδομών, διεθνή προβολή, ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών, θεσμική συνεργασία και μακροχρόνια στρατηγική ανάπτυξης, ώστε το νησί να μπορέσει να μετασχηματίσει τα φυσικά και τουριστικά του πλεονεκτήματα σε ένα ολοκληρωμένο και ανταγωνιστικό προϊόν προπονητικού τουρισμού.

3.2.2 Κύριοι παράγοντες προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι η επιλογή της Ρόδου ως προπονητικού προορισμού στηρίζεται σε ένα συνδυασμό φυσικών, υποδομικών και οργανωτικών παραγόντων, με κυρίαρχο ρόλο να διαδραματίζουν το κλίμα, οι αθλητικές εγκαταστάσεις και η συνολική τουριστική εμπειρία του νησιού. Το κλίμα αναγνωρίζεται ομόφωνα ως το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα, καθώς επιτρέπει την πραγματοποίηση προπονήσεων σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, δημιουργώντας

συνθήκες ιδιαίτερα ευνοϊκές για αθλητικές ομάδες από χώρες με ψυχρότερο περιβάλλον. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «το κλίμα είναι ίσως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της Ρόδου για προπονητικό τουρισμό» (Σ10), ενώ αντίστοιχα αναφέρεται ότι «το κλίμα είναι από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της Ρόδου, γιατί επιτρέπει προπονήσεις σχεδόν όλο τον χρόνο» (Σ1). Παράλληλα, τονίζεται ότι «το ήπιο κλίμα αποτελεί βασικό στοιχείο προσέλκυσης αθλητικών ομάδων, ιδιαίτερα από χώρες με χαμηλές θερμοκρασίες» (Σ2), γεγονός που αναδεικνύει τη Ρόδο ως ελκυστικό χειμερινό προορισμό προετοιμασίας. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι «το φυσικό περιβάλλον και το κλίμα βοηθούν πολύ τόσο στην προπόνηση όσο και στην αποκατάσταση των αθλητών» (Σ4), καθώς και ότι «το κλίμα είναι ιδανικό για καθημερινές προπονήσεις και αυτό είναι τεράστιο πλεονέκτημα» (Σ3), στοιχείο που ενισχύει τη σημασία του περιβαλλοντικού παράγοντα στην αθλητική απόδοση και προετοιμασία.

Παρά τη βαρύτητα του κλίματος, οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι οι αθλητικές εγκαταστάσεις αποτελούν τον καθοριστικό παράγοντα για την τελική επιλογή ενός προορισμού από επαγγελματικές ομάδες και αθλητικές αποστολές. Το ζήτημα των υποδομών αναδεικνύεται ως κρίσιμο σημείο, καθώς η ύπαρξη καλών καιρικών συνθηκών δεν επαρκεί από μόνη της για να καταστήσει τη Ρόδο πλήρως ανταγωνιστικό προπονητικό προορισμό διεθνών προδιαγραφών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «για έναν αθλητή υψηλού επιπέδου, το κλίμα και οι εγκαταστάσεις είναι οι δύο βασικοί λόγοι επιλογής προορισμού» (Σ6), ενώ επισημαίνεται ότι «οι αθλητικές εγκαταστάσεις είναι πολύ σημαντικές, ειδικά για επαγγελματικές ομάδες» (Σ8). Αντίστοιχα, τονίζεται ότι «οι αθλητικές εγκαταστάσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο, αλλά χρειάζονται αναβάθμιση» (Σ1) και ότι «οι αθλητικές εγκαταστάσεις είναι ο βασικός παράγοντας για να επιλέξει μια επαγγελματική ομάδα έναν προορισμό» (Σ3). Οι διαπιστώσεις αυτές υποδεικνύουν ότι οι υποδομές λειτουργούν ως κρίσιμος μηχανισμός μετατροπής του φυσικού πλεονεκτήματος σε πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Σημαντική διάσταση αποτελεί η συνολική τουριστική εμπειρία της Ρόδου, η οποία λειτουργεί υποστηρικτικά και ενισχυτικά στην επιλογή του προορισμού. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι το νησί διαθέτει ισχυρή τουριστική ταυτότητα και πολυετή εμπειρία φιλοξενίας, γεγονός που δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας, επαγγελματισμού και ποιότητας υπηρεσιών για τις αθλητικές αποστολές. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η τουριστική εμπειρία του νησιού είναι ήδη πολύ ισχυρή και βοηθά ώστε οι αθλητικές αποστολές να

συνδυάζουν προπόνηση και ποιοτική διαμονή» (Σ1), ενώ αναφέρεται ότι «η Ρόδος διαθέτει τεράστια εμπειρία στη φιλοξενία επισκεπτών και αυτό αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για τον προπονητικό τουρισμό» (Σ5). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «η εμπειρία της Ρόδου στον τουρισμό βοηθά σημαντικά» (Σ10) και ότι «οι περισσότεροι πελάτες επιλέγουν τη Ρόδο λόγω του καλού καιρού και της ποιότητας φιλοξενίας» (Σ8). Οι αναφορές αυτές αναδεικνύουν ότι ο προπονητικός τουρισμός δεν εξαρτάται μόνο από αθλητικές υποδομές, αλλά και από την ικανότητα του προορισμού να προσφέρει ολοκληρωμένες υπηρεσίες φιλοξενίας υψηλού επιπέδου.

Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν τη σημασία συμπληρωματικών παραγόντων, όπως η μεταφορική συνδεσιμότητα, η ποιότητα διαμονής, η διατροφή και η συνολική οργάνωση των υπηρεσιών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «σημαντικός είναι ο συνδυασμός καλής διαμονής, διατροφής και μετακινήσεων» (Σ3), ενώ τονίζεται ότι «ρόλο παίζει και η αεροπορική συνδεσιμότητα του νησιού» (Σ2) και ότι «η εύκολη πρόσβαση στο νησί μέσω αεροπορικών συνδέσεων» επηρεάζει θετικά την επιλογή (Σ8). Επιπλέον, υπογραμμίζεται η σημασία της «σωστής οργάνωσης των αθλητικών υπηρεσιών» (Σ10) και της «συνεργασίας μεταξύ των τοπικών φορέων» (Σ7), γεγονός που καταδεικνύει ότι η εμπειρία του αθλητικού τουρισμού διαμορφώνεται από ένα πολυπαραγοντικό σύστημα υπηρεσιών και όχι μόνο από μεμονωμένα στοιχεία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και των υπαίθριων δυνατοτήτων ως επιπρόσθετων παραγόντων επιλογής, κυρίως για αθλήματα αντοχής και δραστηριότητες ευεξίας. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «σημαντικό ρόλο παίζουν οι φυσικές διαδρομές και το περιβάλλον για υπαίθρια άθληση» (Σ6), ενώ επισημαίνεται ότι το κλίμα και το φυσικό περιβάλλον είναι καθοριστικά «για δραστηριότητες wellness και outdoor άθλησης» (Σ9). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν μια διεύρυνση της έννοιας του προπονητικού τουρισμού, ο οποίος πλέον δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε οργανωμένα αθλητικά κέντρα, αλλά επεκτείνεται και σε εμπειρίες που συνδέονται με τη φύση, την ευεξία και την ψυχοσωματική ισορροπία.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι η Ρόδος διαθέτει ένα ισχυρό συνδυασμό πλεονεκτημάτων που την καθιστούν ελκυστικό προορισμό για προπονητικό τουρισμό, με κυρίαρχους πυλώνες το κλίμα, τη φυσική ομορφιά και την τουριστική εμπειρία. Ωστόσο, η τελική επιλογή του νησιού από επαγγελματικές ομάδες και διεθνείς αποστολές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την επάρκεια των αθλητικών

εγκαταστάσεων, καθώς και από τον βαθμό οργάνωσης και συντονισμού των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επομένως, η ενίσχυση των υποδομών, σε συνδυασμό με τη διατήρηση και αξιοποίηση των φυσικών και τουριστικών πλεονεκτημάτων, αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση για τη μελλοντική εδραίωση της Ρόδου ως ανταγωνιστικού προπονητικού προορισμού διεθνούς εμβέλειας.

3.2.3 Ρόδος ως διεθνής προορισμός προπονητικού τουρισμού

Οι απόψεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν σε ένα ιδιαίτερα θετικό αλλά ταυτόχρονα ρεαλιστικό πλαίσιο αξιολόγησης των προοπτικών της Ρόδου ως διεθνούς προπονητικού προορισμού. Γενικά, αναγνωρίζεται ότι το νησί διαθέτει ένα ισχυρό σύνολο φυσικών και τουριστικών πλεονεκτημάτων, όπως το ευνοϊκό κλίμα, το ανεπτυγμένο τουριστικό προϊόν και την εμπειρία στη φιλοξενία, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως βάση για τη διεθνοποίηση του προπονητικού τουρισμού. Ωστόσο, ταυτόχρονα επισημαίνεται ότι η μετάβαση σε ένα διεθνές επίπεδο δεν είναι αυτόματη, αλλά προϋποθέτει στοχευμένες επενδύσεις, στρατηγικό σχεδιασμό και σημαντική αναβάθμιση των αθλητικών υποδομών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η Ρόδος μπορεί να εξελιχθεί σε διεθνή προορισμό προπονητικού τουρισμού, κυρίως λόγω του κλίματος και της μεγάλης εμπειρίας που διαθέτει στον τουρισμό» (Σ1), ενώ υπογραμμίζεται ότι αυτό απαιτεί «επενδύσεις σε σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις και καλύτερος συντονισμός μεταξύ των επιχειρήσεων και των τοπικών φορέων» (Σ1). Η διατύπωση αυτή αναδεικνύει τη βασική προϋπόθεση της διεθνοποίησης, δηλαδή τη μετάβαση από ένα γενικό τουριστικό μοντέλο σε ένα εξειδικευμένο και οργανωμένο αθλητικό οικοσύστημα.

Κεντρικό σημείο στις τοποθετήσεις αποτελεί η ανάγκη για ενίσχυση της διεθνούς προβολής και της στρατηγικής marketing, προκειμένου η Ρόδος να καθιερωθεί ως αναγνωρίσιμο brand στον παγκόσμιο χάρτη του προπονητικού τουρισμού. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η Ρόδος έχει όλες τις βασικές προϋποθέσεις για να αποκτήσει διεθνή χαρακτήρα στον προπονητικό τουρισμό» (Σ2), ωστόσο απαιτείται «πιο στοχευμένη διεθνής προβολή και ανάπτυξη οργανωμένης στρατηγικής marketing» (Σ2). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι η Ρόδος «ήδη είναι γνωστός τουριστικός προορισμός στην ευρωπαϊκή αγορά» (Σ8), γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ως βάση για την προσέλκυση περισσότερων διεθνών αθλητικών αποστολών, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναπτυχθούν

«πιο εξειδικευμένα πακέτα υπηρεσιών και ισχυρότερη δικτύωση με αθλητικούς οργανισμούς και tour operators του εξωτερικού» (Σ8). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι η διεθνοποίηση δεν εξαρτάται μόνο από τις υποδομές, αλλά και από τη δυνατότητα δημιουργίας ισχυρής ταυτότητας και εξωστρεφούς στρατηγικής τοποθέτησης.

Οι συμμετέχοντες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη αναβάθμισης των αθλητικών εγκαταστάσεων, οι οποίες αποτελούν τον πιο κρίσιμο παράγοντα για την προσέλκυση επαγγελματικών ομάδων υψηλού επιπέδου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «το βασικό όμως είναι να αναβαθμιστούν οι αθλητικές εγκαταστάσεις ώστε να ανταποκρίνονται σε διεθνή πρότυπα» (Σ3), καθώς «χωρίς σύγχρονες υποδομές θα είναι δύσκολο να υπάρξει σταθερή ανάπτυξη» (Σ3). Αντίστοιχα, υπογραμμίζεται ότι «η Ρόδος έχει τις φυσικές προϋποθέσεις να εξελιχθεί σε διεθνές προπονητικό κέντρο» (Σ6), όμως απαιτούνται «εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών, επιστημονική υποστήριξη και επαγγελματική οργάνωση των αθλητικών υπηρεσιών» (Σ6). Παράλληλα, επισημαίνεται ότι η επίτευξη διεθνούς ανταγωνιστικότητας προϋποθέτει «σοβαρές επενδύσεις και μακροχρόνιο σχεδιασμό» (Σ10), καθώς χωρίς αυτά «θα είναι δύσκολο να ανταγωνιστεί άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς» (Σ10).

Ιδιαίτερα σημαντική διάσταση αποτελεί η προοπτική ανάπτυξης ενός πιο ολιστικού μοντέλου προπονητικού τουρισμού, το οποίο συνδυάζει τον αθλητισμό με την ευεξία, την αποκατάσταση και τη συνολική εμπειρία ευζωίας. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι οι σύγχρονες διεθνείς τάσεις δεν περιορίζονται πλέον στον καθαρά αγωνιστικό ή προπονητικό χαρακτήρα, αλλά επεκτείνονται σε μορφές wellness και holistic training tourism. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η Ρόδος μπορεί να ξεχωρίσει διεθνώς αν συνδυάσει αθλητισμό, αποκατάσταση και ευεξία» (Σ4), ενώ επισημαίνεται ότι «το περιβάλλον και το κλίμα βοηθούν πολύ, αλλά χρειάζεται δημιουργία ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης αθλητών» (Σ4). Ακόμη, τονίζεται ότι η Ρόδος έχει προοπτική ιδιαίτερα «στον τομέα του wellness και του holistic training tourism» (Σ9), λόγω του «ήρεμου περιβάλλοντος και του κλίματος που προσελκύουν ανθρώπους που αναζητούν συνδυασμό άθλησης και ευεξίας» (Σ9). Οι διαπιστώσεις αυτές υποδηλώνουν μια διεύρυνση του προπονητικού τουρισμού προς πιο βιωματικές και εμπειρικές μορφές τουριστικής κατανάλωσης. Επιπλέον, αναδεικνύεται η ανάγκη θεσμικής συνεργασίας και μακροχρόνιου σχεδιασμού ως βασική προϋπόθεση για τη διεθνοποίηση του προορισμού. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρξει κοινή στρατηγική ανάπτυξης και μακροχρόνιος

σχεδιασμός από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς» (Σ7), ενώ τονίζεται ότι η επιτυχία εξαρτάται από τη «σταθερή υποστήριξη των αθλητικών φορέων» και την ύπαρξη «χρηματοδότησης» και «οργάνωσης» (Σ10). Οι τοποθετήσεις αυτές καταδεικνύουν ότι η διεθνοποίηση του προπονητικού τουρισμού δεν αποτελεί μόνο ζήτημα αγοράς, αλλά κυρίως ζήτημα διακυβέρνησης, συντονισμού και στρατηγικής συνέχειας.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι η Ρόδος έχει σαφή δυνατότητα να εξελιχθεί σε διεθνή προπονητικό προορισμό, ωστόσο η επίτευξη αυτού του στόχου εξαρτάται από μια σειρά κρίσιμων παραγόντων, δηλαδή την αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων, την ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών, την ενίσχυση της διεθνούς προβολής, τη δημιουργία ισχυρού brand, καθώς και τη διαμόρφωση μιας ενιαίας και μακροχρόνιας στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

3.3 Ανάγκες και προσδοκίες εμπλεκόμενων φορέων

Η παρούσα ενότητα διερευνά τις πολυεπίπεδες απαιτήσεις των αθλητικών αποστολών που επιλέγουν προορισμούς προπονητικού τουρισμού, αναλύοντας το φάσμα των υποστηρικτικών υπηρεσιών και το βαθμό συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων στη Ρόδο. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την κεντρική σημασία των πρότυπων αθλητικών υποδομών και της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών διαμονής, διατροφής και αποκατάστασης, στο πλαίσιο ενός οργανωμένου και ασφαλούς περιβάλλοντος φιλοξενίας. Επιπλέον, αναδεικνύεται η επιτακτική ανάγκη για τη δημιουργία εξατομικευμένων και ολιστικών πακέτων που να ευθυγραμμίζονται με τις σύγχρονες προπονητικές προδιαγραφές. Κομβικό σημείο της ανάλυσης αποτελεί η σύγκλιση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η οποία λογίζεται ως θεμέλιος λίθος για τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας του προορισμού. Εντούτοις, η διαπιστωμένη υστέρηση στα υφιστάμενα επίπεδα συνεργασίας στη Ρόδο καταδεικνύει την ανάγκη για τη συγκρότηση μιας ενιαίας στρατηγικής και την ενίσχυση του διοικητικού συντονισμού μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.

Πίνακας 4 : Ανάγκες και προσδοκίες εμπλεκόμενων φορέων στον προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο

Αξονας	Υποάξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
3.3.1 Ανάγκες αθλητικών ομάδων σε προπονητικούς προορισμούς	Αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ1, Σ3, Σ6, Σ10	«ποιοτικές αθλητικές εγκαταστάσεις...» (Σ1) / «σύγχρονες εγκαταστάσεις και επιστημονική υποστήριξη» (Σ6)	Κρίσιμη ανάγκη για σύγχρονες και υψηλού επιπέδου αθλητικές υποδομές.
	Διατροφή & διαμονή	Σ1, Σ2, Σ5, Σ8	«σωστή διατροφή και άνετη διαμονή» (Σ1)	Η ποιοτική φιλοξενία και διατροφή αποτελούν βασικές απαιτήσεις.
	Αποκατάσταση & ευεξία	Σ4, Σ6, Σ9	«φυσιοθεραπεία και εργομετρική παρακολούθηση» (Σ4)	Ισχυρή ανάγκη για ολοκληρωμένες υπηρεσίες αποκατάστασης και wellness.
	Οργάνωση & ασφάλεια	Σ2, Σ5, Σ7	«ασφάλεια και οργάνωση υπηρεσιών» (Σ2)	Οι ομάδες απαιτούν οργανωμένο και ασφαλές περιβάλλον φιλοξενίας.
	Μετακινήσεις & πρόσβαση	Σ1, Σ7, Σ8	«εύκολη μετακίνηση και αεροπορική πρόσβαση» (Σ8)	Σημαντικός παράγοντας η λειτουργική μετακίνηση και η συνδεσιμότητα.

	Εξατομικευμένες υπηρεσίες	Σ2, Σ8	«εξατομικευμένα πακέτα φιλοξενίας» (Σ2)	Αυξανόμενη ζήτηση για προσαρμοσμένες υπηρεσίες ομάδων.
3.3.2 Απαραίτητες υπηρεσίες προπονητικού τουρισμού	Διαμονή & διατροφή	Σ1, Σ5, Σ10	«ποιοτική διαμονή και αθλητική διατροφή» (Σ1)	Βασικός πυλώνας υπηρεσιών για αθλητικές αποστολές.
	Αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ2, Σ3, Σ6	«γήπεδα και εγκαταστάσεις υψηλού επιπέδου» (Σ3)	Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή προορισμού.
	Υπηρεσίες αποκατάστασης	Σ4, Σ5, Σ6	«φυσιοθεραπεία και εργομετρικά εργαστήρια» (Σ4)	Κρίσιμες υπηρεσίες για απόδοση και υγεία αθλητών.
	Μεταφορές & οργάνωση	Σ3, Σ7, Σ8	«οργανωμένες μετακινήσεις και εξυπηρέτηση» (Σ7)	Η σωστή οργάνωση μεταφορών ενισχύει την εμπειρία.
	Ευεξία & υποστήριξη	Σ4, Σ9	«υπηρεσίες ευεξίας και χαλάρωσης» (Σ9)	Σημαντική η ενσωμάτωση wellness υπηρεσιών.
	Ολοκληρωμένα πακέτα	Σ2, Σ8	«ολοκληρωμένα πακέτα υπηρεσιών» (Σ2)	Αυξημένη ανάγκη για ενιαία και συνδυαστικά πακέτα.
	Συντονισμός φορέων	Σ1, Σ2, Σ7, Σ10	«απαραίτητη η συνεργασία όλων των φορέων» (Σ1)	Η συνεργασία αποτελεί θεμέλιο για την ανάπτυξη του τομέα.

3.3.3 Συνεργασία φορέων στον προπονητικό τουρισμό	Δημόσιος & ιδιωτικός τομέας	Σ5, Σ7	«κοινός σχεδιασμός δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ5)	Αναγκαία η διατομεακή συνεργασία για βιώσιμη ανάπτυξη.
	Ολοκληρωμένες υπηρεσίες	Σ3, Σ4, Σ6	«συνδυασμός υπηρεσιών και υποστήριξης» (Σ4)	Η συνεργασία εξασφαλίζει πλήρες πακέτο υπηρεσιών.
	Επαγγελματισμός & οργάνωση	Σ2, Σ8	«οργανωμένο και αξιόπιστο τουριστικό προϊόν» (Σ2)	Η συνεργασία ενισχύει τον επαγγελματισμό του προορισμού.
	Δικτύωση & στρατηγική	Σ7, Σ9	«κοινή στρατηγική ανάπτυξης» (Σ7)	Απαραίτητη η δημιουργία ενιαίας στρατηγικής.
3.3.4 Επίπεδο συνεργασίας στη Ρόδο	Χαμηλό επίπεδο συνεργασίας	Σ1, Σ3, Σ6, Σ10	«όχι σε ικανοποιητικό βαθμό» (Σ1)	Η συνεργασία χαρακτη

3.3.1 Ανάγκες αθλητικών ομάδων σε προπονητικούς προορισμούς

Οι τοποθετήσεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν με σαφήνεια ότι οι αθλητικές ομάδες και αποστολές, στο πλαίσιο του προπονητικού τουρισμού, δεν αξιολογούν έναν προορισμό μεμονωμένα με βάση ένα μόνο κριτήριο, αλλά μέσα από ένα σύνθετο σύνολο απαιτήσεων που συνδυάζει αθλητικές υποδομές, υπηρεσίες φιλοξενίας, υποστήριξη αποκατάστασης και συνολική ποιότητα εμπειρίας. Η εικόνα που προκύπτει είναι ότι η επιλογή ενός προπονητικού προορισμού αποτελεί πλέον μια ολιστική διαδικασία, όπου η απόδοση των αθλητών συνδέεται άμεσα με την ποιότητα του περιβάλλοντος, των υπηρεσιών και της οργάνωσης.

Κεντρικό σημείο αναφοράς αποτελεί η ποιότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων, η οποία αναγνωρίζεται ως θεμελιώδης προϋπόθεση για την προσέλκυση επαγγελματικών ομάδων. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «οι αθλητικές ομάδες χρειάζονται κυρίως

ποιοτικές αθλητικές εγκαταστάσεις, σωστή διατροφή και άνετη διαμονή» (Σ1), ενώ τονίζεται ότι «για μια ομάδα είναι βασικό να υπάρχουν γήπεδα καλής ποιότητας, εξοπλισμός προπόνησης και δυνατότητα αποθεραπείας» (Σ3). Αντίστοιχα, υπογραμμίζεται ότι «οι αθλητές υψηλού επιπέδου χρειάζονται σύγχρονες εγκαταστάσεις, επιστημονική υποστήριξη και κατάλληλες συνθήκες αποκατάστασης» (Σ6). Οι συγκεκριμένες διατυπώσεις αναδεικνύουν ότι οι υποδομές δεν αποτελούν απλώς λειτουργικό στοιχείο, αλλά καθοριστικό παράγοντα για την αθλητική απόδοση και την επιλογή προορισμού.

Εξίσου σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος των υπηρεσιών φιλοξενίας και υποστήριξης, οι οποίες περιλαμβάνουν τη διαμονή, τη διατροφή και την καθημερινή εξυπηρέτηση των αθλητικών αποστολών. Οι συμμετέχοντες τονίζουν ότι οι ομάδες αναζητούν ένα ολοκληρωμένο και οργανωμένο περιβάλλον διαβίωσης, το οποίο να υποστηρίζει την προπονητική διαδικασία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι περισσότερες αθλητικές αποστολές δίνουν έμφαση στη σωστή φιλοξενία, στη διατροφική υποστήριξη και στη λειτουργικότητα των εγκαταστάσεων» (Σ5), ενώ επισημαίνεται ότι «ζητούν πακέτα που να περιλαμβάνουν διαμονή, μεταφορές, αθλητικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες αποκατάστασης σε ανταγωνιστική τιμή» (Σ8). Η συγκεκριμένη προσέγγιση αναδεικνύει τη σημασία της ολοκληρωμένης τουριστικής εμπειρίας, όπου η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών επηρεάζει άμεσα την ικανοποίηση και την επαναληψιμότητα της επιλογής ενός προορισμού.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη για υπηρεσίες αποκατάστασης, ευεξίας και επιστημονικής υποστήριξης, οι οποίες αποτελούν πλέον αναπόσπαστο μέρος της προπονητικής διαδικασίας. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «οι αθλητές χρειάζονται ολοκληρωμένη υποστήριξη που περιλαμβάνει αποκατάσταση, φυσιοθεραπεία, εργομετρική παρακολούθηση και σωστή ξεκούραση» (Σ4), ενώ επισημαίνεται ότι «πολύ σημαντικές είναι οι υποδομές υγείας» (Σ10). Παράλληλα, τονίζεται ότι «οι αθλητές υψηλού επιπέδου χρειάζονται επιστημονική υποστήριξη και κατάλληλες συνθήκες αποκατάστασης» (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη μετάβαση του προπονητικού τουρισμού σε ένα πιο επιστημονικά τεκμηριωμένο και εξειδικευμένο μοντέλο, όπου η αθλητική απόδοση συνδέεται άμεσα με την ιατρική και εργομετρική υποστήριξη. Ακολούθως, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το φυσικό περιβάλλον και οι συνθήκες ηρεμίας και απομόνωσης, οι οποίες επηρεάζουν θετικά τόσο την προπονητική διαδικασία όσο και την ψυχολογική κατάσταση των αθλητών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «παίζει ρόλο το φυσικό περιβάλλον και

η δυνατότητα προπόνησης χωρίς πολλές παρεμβολές ή πίεση» (Σ6), ενώ επισημαίνεται ότι «οι ομάδες wellness και fitness ενδιαφέρονται πολύ για το φυσικό περιβάλλον, την ηρεμία και τις υπηρεσίες ευεξίας» (Σ9). Η διάσταση αυτή καταδεικνύει ότι η έννοια της προπόνησης δεν περιορίζεται πλέον αποκλειστικά σε τεχνικό επίπεδο, αλλά ενσωματώνει και ψυχοσωματικές παραμέτρους που σχετίζονται με την ευεξία και την ισορροπία των αθλητών.

Οι συμμετέχοντες αναδεικνύουν τη σημασία της οργάνωσης, της προσβασιμότητας και της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων ως κρίσιμων παραγόντων επιτυχίας ενός προπονητικού προορισμού. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «οι ομάδες αναζητούν οργανωμένες υπηρεσίες, εύκολη πρόσβαση, καλές μεταφορές και συνδυασμό αθλητικών και τουριστικών παροχών» (Σ7), ενώ τονίζεται η σημασία της «συνεργασίας μεταξύ των τοπικών φορέων ώστε να εξασφαλίζεται ομαλή φιλοξενία» (Σ7). Αντίστοιχα, αναφέρεται ότι «η εύκολη αεροπορική πρόσβαση και η δυνατότητα εξατομίκευσης του προγράμματος» αποτελούν σημαντικά κριτήρια επιλογής (Σ8), ενώ «η συνολική εμπειρία φιλοξενίας» επηρεάζει την επαναληπτική επιλογή ενός προορισμού (Σ10). Οι διαπιστώσεις αυτές αναδεικνύουν ότι η επιτυχία ενός προπονητικού προορισμού εξαρτάται από τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα του συνολικού συστήματος παροχής υπηρεσιών.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι οι σύγχρονες αθλητικές αποστολές απαιτούν ένα ολοκληρωμένο και πολυεπίπεδο πλαίσιο υποστήριξης, το οποίο συνδυάζει υψηλού επιπέδου αθλητικές εγκαταστάσεις, επαγγελματική φιλοξενία, εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκατάστασης, ευελιξία στη διαμόρφωση πακέτων και αποτελεσματική οργάνωση μεταφορών και υποδομών. Η ικανοποίηση αυτών των απαιτήσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση όχι μόνο για την προσέλκυση αλλά και για τη διατήρηση αθλητικών ομάδων σε έναν προορισμό, καθιστώντας τον προπονητικό τουρισμό έναν ιδιαίτερα απαιτητικό και ανταγωνιστικό τομέα του σύγχρονου τουριστικού προϊόντος.

3.3.2 Απαραίτητες υπηρεσίες προπονητικού τουρισμού

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν με σαφήνεια ότι οι ανάγκες των αθλητικών αποστολών στον προπονητικό τουρισμό διαμορφώνονται μέσα από ένα πολυδιάστατο πλέγμα υπηρεσιών, το οποίο υπερβαίνει την απλή παροχή αθλητικών εγκαταστάσεων και περιλαμβάνει τη διαμονή, τη διατροφή, την αποκατάσταση, την

οργάνωση μετακινήσεων και την εξειδικευμένη επιστημονική υποστήριξη. Η συνολική εικόνα που προκύπτει είναι ότι η ποιότητα της εμπειρίας μιας αθλητικής αποστολής εξαρτάται από την ολοκληρωμένη και συντονισμένη παροχή υπηρεσιών, οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά και επηρεάζουν άμεσα την απόδοση και την ικανοποίηση των αθλητών.

Κεντρικό στοιχείο αποτελεί η ποιοτική διαμονή και η σωστή διατροφή, οι οποίες αναγνωρίζονται ως βασικές και αδιαπραγμάτευτες προϋποθέσεις για κάθε αθλητική ομάδα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η ποιοτική διαμονή και η σωστή αθλητική διατροφή είναι βασικές υπηρεσίες για κάθε αθλητική αποστολή» (Σ1), ενώ υπογραμμίζεται ότι «οι αθλητικές αποστολές δίνουν μεγάλη σημασία στη διαμονή, στην ποιότητα της διατροφής και στην άμεση εξυπηρέτηση» (Σ5). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «οι πελάτες ζητούν κυρίως οργανωμένα πακέτα που να περιλαμβάνουν φιλοξενία, γεύματα ειδικής διατροφής, μετακινήσεις και πρόσβαση σε αθλητικές εγκαταστάσεις» (Σ8). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι η διατροφή και η διαμονή δεν αποτελούν απλώς υποστηρικτικές υπηρεσίες, αλλά βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα τη φυσική κατάσταση και την απόδοση των αθλητών.

Εξίσου σημαντική αναδεικνύεται η ανάγκη για εξειδικευμένες αθλητικές υποδομές και χώρους προπόνησης, οι οποίοι αποτελούν τον πυρήνα της προπονητικής διαδικασίας. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «οι πιο σημαντικές υπηρεσίες είναι τα ποιοτικά γήπεδα, η σωστή διατροφή και οι χώροι αποθεραπείας» (Σ3), ενώ τονίζεται η ανάγκη για «σύγχρονες εγκαταστάσεις προπόνησης, τα εργομετρικά εργαστήρια και τις υπηρεσίες αποκατάστασης» (Σ6). Αντίστοιχα, αναφέρεται ότι απαιτούνται «εξειδικευμένες εγκαταστάσεις προπόνησης, αίθουσες αποκατάστασης και υπηρεσίες ευεξίας μέσα στις ξενοδοχειακές μονάδες» (Σ5). Οι συγκεκριμένες διατυπώσεις καταδεικνύουν ότι οι αθλητικές υποδομές πρέπει να ανταποκρίνονται σε υψηλά επαγγελματικά πρότυπα και να υποστηρίζονται από επιστημονικό και τεχνολογικό εξοπλισμό.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις υπηρεσίες αποκατάστασης, φυσιοθεραπείας και ευεξίας, οι οποίες έχουν καταστεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης αθλητικής προετοιμασίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι υπηρεσίες αποκατάστασης είναι πλέον απαραίτητες για τους αθλητές, όπως φυσιοθεραπεία, μασάζ, εργομετρική παρακολούθηση και αποθεραπεία» (Σ4), ενώ υπογραμμίζεται η σημασία των «χώρων αποκατάστασης, των γυμναστηρίων και της εύκολης πρόσβασης στις προπονητικές

εγκαταστάσεις» (Σ1). Επιπλέον, επισημαίνεται η ανάγκη για «ιατρική και φυσιοθεραπευτική υποστήριξη» (Σ10), γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της διεπιστημονικής προσέγγισης στην υποστήριξη των αθλητών. Οι τοποθετήσεις αυτές καταδεικνύουν ότι η αποκατάσταση δεν αποτελεί δευτερεύουσα υπηρεσία, αλλά βασικό πυλώνα της προπονητικής διαδικασίας και της πρόληψης τραυματισμών.

Σημαντικός παράγοντας είναι η οργάνωση των μετακινήσεων και η συνολική λειτουργική διαχείριση των υπηρεσιών, η οποία επηρεάζει την καθημερινή εμπειρία των αθλητικών αποστολών. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «μια ομάδα χρειάζεται οργανωμένες μετακινήσεις, εξοπλισμό προπόνησης και δυνατότητα χρήσης γυμναστηρίου» (Σ3), ενώ τονίζεται η ανάγκη για «διαμονή, μεταφορές, αθλητικές εγκαταστάσεις και ιατρική υποστήριξη» σε ένα «ολοκληρωμένο δίκτυο υπηρεσιών» (Σ7). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι οι ομάδες χρειάζονται «οργανωμένα πακέτα που να περιλαμβάνουν διαμονή, μεταφορές, διατροφή και αθλητικές εγκαταστάσεις υψηλού επιπέδου» (Σ2). Οι αναφορές αυτές αναδεικνύουν ότι η επιτυχία ενός προπονητικού προορισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον βαθμό οργάνωσης και τον συντονισμό των επιμέρους υπηρεσιών.

Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν τη σημασία των υπηρεσιών ευεξίας και ολιστικής υποστήριξης, ιδιαίτερα για ομάδες wellness και fitness, οι οποίες δίνουν έμφαση όχι μόνο στην προπόνηση αλλά και στη συνολική ψυχοσωματική ισορροπία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «για τις ομάδες wellness είναι απαραίτητοι οι χώροι άσκησης, οι υπηρεσίες ευεξίας και η υγιεινή διατροφή» (Σ9), ενώ υπογραμμίζεται η σημασία των «προγραμμάτων χαλάρωσης, των δραστηριοτήτων στη φύση και των υπηρεσιών ολιστικής υποστήριξης» (Σ9). Η συγκεκριμένη προσέγγιση αναδεικνύει τη διεύρυνση του προπονητικού τουρισμού προς πιο βιωματικές και ολιστικές μορφές εμπειρίας, όπου η ευεξία και η ψυχική ισορροπία αποκτούν εξίσου σημαντικό ρόλο με την αθλητική προπόνηση.

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν στην άποψη ότι οι ανάγκες των αθλητικών αποστολών είναι πολυεπίπεδες και απαιτούν ένα πλήρως οργανωμένο και εξειδικευμένο σύστημα υπηρεσιών. Η ποιότητα της διαμονής, η σωστή διατροφή, οι σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, οι υπηρεσίες αποκατάστασης, η ιατρική υποστήριξη, η ευελιξία των πακέτων και η αποτελεσματική οργάνωση των μετακινήσεων συνθέτουν ένα ενιαίο πλαίσιο απαιτήσεων. Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση για την επιτυχία ενός προορισμού στον τομέα του προπονητικού τουρισμού και επηρεάζει

άμεσα τόσο την προσέλκυση όσο και την επαναλαμβανόμενη επιλογή του από αθλητικές ομάδες υψηλού επιπέδου.

3.3.3 Συνεργασία φορέων στον προπονητικό τουρισμό

Οι τοποθετήσεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν με ιδιαίτερη ένταση στην άποψη ότι η συνεργασία μεταξύ ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών εγκαταστάσεων και τοπικών/δημόσιων φορέων δεν αποτελεί απλώς οργανωτικό πλεονέκτημα, αλλά θεμελιώδη και αναγκαία προϋπόθεση για την ίδια τη λειτουργία και ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού. Ο συγκεκριμένος τομέας περιγράφεται ως ένα σύνθετο σύστημα υπηρεσιών, όπου η επιτυχία δεν εξαρτάται από έναν επιμέρους παράγοντα, αλλά από τη συνοχή και τον συντονισμό πολλών διαφορετικών εμπλεκόμενων δομών που πρέπει να λειτουργούν ως ενιαίο σύνολο. Η απουσία συνεργασίας, όπως υπονοείται από όλες σχεδόν τις τοποθετήσεις, οδηγεί σε αποσπασματικές υπηρεσίες, μειωμένη αποτελεσματικότητα και περιορισμένη διεθνή ανταγωνιστικότητα του προορισμού. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η συνεργασία μεταξύ ξενοδοχείων, αθλητικών εγκαταστάσεων και τοπικών φορέων είναι απολύτως απαραίτητη για την επιτυχία του προπονητικού τουρισμού» (Σ1), ενώ αντίστοιχα τονίζεται ότι «χωρίς κοινή στρατηγική και σωστό συντονισμό, είναι δύσκολο να δημιουργηθεί ένα ανταγωνιστικό και αξιόπιστο τουριστικό προϊόν» (Σ2), γεγονός που αναδεικνύει τον στρατηγικό και όχι απλώς λειτουργικό χαρακτήρα της συνεργασίας.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι η συνεργασία έχει άμεση επίδραση στην καθημερινή εμπειρία των αθλητικών αποστολών, καθώς καθορίζει τον βαθμό οργάνωσης, την ταχύτητα εξυπηρέτησης και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Όταν οι εμπλεκόμενοι φορείς λειτουργούν συντονισμένα, οι αθλητές απαλλάσσονται από οργανωτικά εμπόδια και μπορούν να επικεντρωθούν αποκλειστικά στην προπονητική διαδικασία και την απόδοσή τους, γεγονός που αυξάνει την ικανοποίηση και την πιθανότητα επαναλαμβανόμενης επιλογής του προορισμού. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «όταν ξενοδοχεία, γήπεδα και τοπικοί φορείς λειτουργούν συντονισμένα, οι αθλητές μπορούν να επικεντρωθούν αποκλειστικά στην προπόνησή τους» (Σ3), ενώ επισημαίνεται ότι «οι αθλητικές αποστολές αναζητούν επαγγελματισμό και σωστή οργάνωση, κάτι που απαιτεί κοινό σχεδιασμό μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα» (Σ5).

Η συνεργασία, επομένως, λειτουργεί ως μηχανισμός μείωσης τριβών και αύξησης της λειτουργικής αποδοτικότητας του προορισμού.

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν ότι η συνεργασία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών και αθλητικών εμπειριών, οι οποίες συνδυάζουν προπόνηση, αποκατάσταση, ευεξία και φιλοξενία. Η τάση αυτή αντανακλά τη μετάβαση του προπονητικού τουρισμού από ένα καθαρά αθλητικό μοντέλο σε ένα πιο ολιστικό σύστημα υπηρεσιών, όπου η εμπειρία του επισκέπτη διαμορφώνεται από τη συνύπαρξη πολλών διαφορετικών ειδικοτήτων και υπηρεσιών. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η συνεργασία είναι βασική ώστε να παρέχονται ολοκληρωμένες υπηρεσίες που να καλύπτουν τόσο την προπόνηση όσο και την αποκατάσταση και ευεξία των αθλητών» (Σ4), ενώ υπογραμμίζεται ότι «η διασύνδεση διαφορετικών επαγγελματιών και φορέων αυξάνει σημαντικά την ποιότητα της εμπειρίας» (Σ4). Επιπλέον, τονίζεται ότι «ειδικά στον wellness τουρισμό, η σύνδεση διαφορετικών υπηρεσιών είναι απαραίτητη για να καλυφθούν οι ανάγκες των επισκεπτών» (Σ9), στοιχείο που ενισχύει την αντίληψη της συνεργασίας ως εργαλείου ολιστικής παροχής υπηρεσιών.

Σε στρατηγικό επίπεδο, η συνεργασία αναδεικνύεται ως βασικός παράγοντας βιωσιμότητας και μακροχρόνιας ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού, καθώς επιτρέπει τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, την αποφυγή επικαλύψεων και την ενίσχυση της συνολικής εικόνας του προορισμού. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι χωρίς κοινό σχεδιασμό και συντονισμένες δράσεις, η ανάπτυξη παραμένει αποσπασματική και μη ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «πιστεύω ότι η συνεργασία είναι ίσως ο σημαντικότερος παράγοντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού» (Σ7), ενώ υπογραμμίζεται ότι «μέσα από κοινές δράσεις και στρατηγικό σχεδιασμό μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα οι διαθέσιμοι πόροι και να ενισχυθεί η εικόνα της Ρόδου ως αθλητικού προορισμού» (Σ7). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «μόνο μέσα από κοινή προσπάθεια μπορούν να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για μεγάλες αθλητικές αποστολές» (Σ10), γεγονός που καταδεικνύει τη συνεργασία ως προϋπόθεση θεσμικής και αναπτυξιακής σταθερότητας.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη συμβολή των δικτύων συνεργασίας στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας του προορισμού, καθώς επιτρέπουν την ταχύτερη, πιο οργανωμένη και πιο στοχευμένη εξυπηρέτηση των αθλητικών αποστολών. Η ύπαρξη δομημένων συνεργασιών καθιστά τον προορισμό πιο αξιόπιστο,

προβλέψιμο και επαγγελματικά οργανωμένο, στοιχεία που αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιλογής σε μια ιδιαίτερα απαιτητική διεθνή αγορά. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι αθλητικές αποστολές χρειάζονται ολοκληρωμένες υπηρεσίες και γρήγορη οργάνωση, επομένως η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων είναι πολύ σημαντική» (Σ8), ενώ τονίζεται ότι «όταν υπάρχει σωστό δίκτυο συνεργασίας, ο προορισμός γίνεται πιο ελκυστικός και ανταγωνιστικός» (Σ8). Συνεπώς, η συνεργασία δεν λειτουργεί μόνο υποστηρικτικά, αλλά αποτελεί κεντρικό μηχανισμό διαφοροποίησης και στρατηγικής τοποθέτησης ενός προορισμού στον διεθνή προπονητικό τουρισμό.

3.3.4 Επίπεδο συνεργασίας για προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο

Οι απόψεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν με ιδιαίτερη σαφήνεια στο ότι ο βαθμός συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων στον προπονητικό τουρισμό της Ρόδου παραμένει συνολικά περιορισμένος, αποσπασματικός και ανεπαρκώς θεσμοθετημένος, χωρίς να έχει διαμορφωθεί ένα σταθερό, ενιαίο και στρατηγικά οργανωμένο δίκτυο συνεργασίας. Παρότι αναγνωρίζεται ότι υπάρχουν ορισμένες επιμέρους πρωτοβουλίες και πρακτικές συνεργασίες, αυτές δεν συνιστούν ένα συνεκτικό σύστημα, αλλά λειτουργούν κυρίως ευκαιριακά και ανά περίπτωση φιλοξενίας αθλητικών αποστολών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η οργάνωση του προπονητικού τουρισμού να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την καλή θέληση και τη μεμονωμένη κινητοποίηση συγκεκριμένων φορέων, αντί να στηρίζεται σε έναν σταθερό μηχανισμό συντονισμού και κοινής στρατηγικής, γεγονός που περιορίζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητα του προορισμού σε διεθνές επίπεδο.

Κεντρικό σημείο σύγκλισης όλων των απαντήσεων αποτελεί η διαπίστωση ότι η συνεργασία, όπου υπάρχει, είναι αποσπασματική, ασυνεχής και χωρίς ενιαίο σχεδιασμό, ενώ απουσιάζει ένας κεντρικός φορέας ή μηχανισμός που να συντονίζει συνολικά το τουριστικό και αθλητικό προϊόν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχουν μεμονωμένες συνεργασίες, κυρίως σε επίπεδο φιλοξενίας ομάδων, αλλά όχι ένα σταθερό και οργανωμένο δίκτυο συνεργασίας» (Σ1), ενώ αντίστοιχα επισημαίνεται ότι «η συνεργασία υπάρχει, αλλά είναι αποσπασματική» και ότι «λείπει ένας κεντρικός συντονισμός και μια κοινή στρατηγική» (Σ2). Η εικόνα αυτή ενισχύεται περαιτέρω από την άποψη ότι «σε γενικές γραμμές όχι, συχνά οι ομάδες πρέπει να οργανώνουν μόνες τους

αρκετές λεπτομέρειες» (Σ3), γεγονός που αναδεικνύει όχι μόνο την έλλειψη συντονισμού, αλλά και την ύπαρξη λειτουργικών κενών στην καθημερινή διαχείριση των αθλητικών αποστολών.

Οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι η συνεργασία, όπου υφίσταται, δεν έχει σταθερό και θεσμικό χαρακτήρα, αλλά περιορίζεται κυρίως σε πρακτικές διευθετήσεις κατά τη διάρκεια της φιλοξενίας ομάδων, χωρίς συνέχεια ή στρατηγική συνέπεια. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχουν κάποιες συνεργασίες, αλλά δεν είναι συστηματικές» (Σ4), ενώ τονίζεται ότι «η συνεργασία υπάρχει κυρίως σε πρακτικό επίπεδο όταν έρχονται ομάδες, όμως δεν είναι θεσμοθετημένη ούτε σταθερή» (Σ5). Επίσης, υπογραμμίζεται ότι «όχι στον βαθμό που θα έπρεπε, υπάρχει διάθεση συνεργασίας, αλλά λείπει η κεντρική οργάνωση και η μακροχρόνια στρατηγική» (Σ6), γεγονός που καταδεικνύει ότι το βασικό πρόβλημα δεν είναι η πλήρης απουσία συνεργασίας, αλλά η έλλειψη δομής, συνέχειας και στρατηγικού προσανατολισμού.

Σε πιο δομικό επίπεδο, αναδεικνύεται η ανάγκη για δημιουργία ενός σταθερού μηχανισμού συνεργασίας, ο οποίος θα διασφαλίζει τον συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων και θα επιτρέπει την ενιαία διαχείριση του προπονητικού τουριστικού προϊόντος. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «χρειάζεται ενίσχυση του συντονισμού και δημιουργία ενός σταθερού μηχανισμού συνεργασίας όλων των φορέων» (Σ7), ενώ επισημαίνεται ότι «υπάρχουν προσπάθειες συνεργασίας, αλλά δεν έχουν ακόμη φτάσει σε πλήρως οργανωμένο επίπεδο» (Σ7). Αντίστοιχα, τονίζεται ότι «για να γίνει η Ρόδος πιο ανταγωνιστική, απαιτείται πιο δομημένη συνεργασία και καλύτερη επικοινωνία μεταξύ όλων των πλευρών» (Σ8). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν ότι η απουσία συντονισμού δεν αποτελεί απλώς λειτουργικό ζήτημα, αλλά στρατηγικό έλλειμμα που επηρεάζει την αναπτυξιακή πορεία του τομέα.

Οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι η κατακερματισμένη λειτουργία των φορέων και η έλλειψη ενιαίας προσέγγισης δυσχεραίνουν σημαντικά την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού, καθώς δεν επιτρέπουν τη δημιουργία ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχει περιορισμένη συνεργασία» και «λείπει μια ενιαία προσέγγιση που να συνδέει τον τουρισμό με τον αθλητισμό και την ευεξία» (Σ9), ενώ τονίζεται ότι «συνήθως κάθε φορέας λειτουργεί ξεχωριστά, κάτι που δυσκολεύει την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού» (Σ10). Συνεπώς, η υφιστάμενη κατάσταση χαρακτηρίζεται από δομικό κατακερματισμό, απουσία

ενιαίου σχεδιασμού και ανάγκη άμεσης θεσμικής και οργανωτικής αναβάθμισης, ώστε να μπορέσει ο προπονητικός τουρισμός να αναπτυχθεί σε βιώσιμη και ανταγωνιστική βάση.

3.4 Επιχειρηματικό μοντέλο (Business Model Canvas – BMC)

Η παρούσα ενότητα εξετάζει τις παραμέτρους συγκρότησης ενός ολιστικού προϊόντος προπονητικού τουρισμού, προσδιορίζοντας το δίκτυο των στρατηγικών εταίρων που απαιτούνται για την υλοποίησή του στο πλαίσιο της Ρόδου. Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα, η διαμόρφωση μιας ελκυστικής πρότασης για αθλητικές αποστολές προϋποθέτει τη σύζευξη ποιοτικών υποδομών διαμονής και εξειδικευμένης διατροφικής υποστήριξης με σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, υπηρεσίες αποκατάστασης και αρτίως οργανωμένες μεταφορικές λύσεις. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην εξατομίκευση των παροχών και στην ενσωμάτωση επιστημονικής υποστήριξης, παράγοντες που δρουν ενισχυτικά τόσο στην προπονητική απόδοση όσο και στη συνολική εμπειρία των φιλοξενούμενων αθλητών. Σε θεσμικό και επιχειρησιακό επίπεδο, αναδεικνύεται η ανάγκη λειτουργίας ενός πολυδιάστατου οικοσυστήματος, το οποίο περιλαμβάνει ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, αθλητικούς οργανισμούς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τουριστικούς πράκτορες, εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και επενδυτικούς φορείς. Η οργανική συνέργεια μεταξύ των προαναφερθέντων μερών κρίνεται ως ο πλέον καθοριστικός παράγοντας για την εδραίωση ενός ανταγωνιστικού και βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης, ικανού να αναβαθμίσει τη στρατηγική θέση της Ρόδου στη διεθνή αγορά του αθλητικού τουρισμού.

Πίνακας 5 : Επιχειρηματικό μοντέλο προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο (BMC)

Αξονας	Υπόαξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
	Διαμονή & διατροφή	Σ1, Σ2, Σ5, Σ10	«ποιοτική διαμονή και ειδικά διαμορφωμένη	Η διαμονή και η εξειδικευμένη διατροφή αποτελούν

3.4.1 Ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού			διατροφή για αθλητές» (Σ1)	βασικούς πυλώνες του πακέτου.
	Αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ3, Σ6, Σ8	«γήπεδα προπόνησης και προπονητικά κέντρα» (Σ3)	Απαραίτητη η πρόσβαση σε σύγχρονες και πλήρως εξοπλισμένες εγκαταστάσεις.
	Υπηρεσίες αποκατάστασης & ευεξίας	Σ4, Σ9, Σ10	«φυσιοθεραπεία, αποκατάσταση και εργομετρική αξιολόγηση» (Σ4)	Η αποκατάσταση και η ευεξία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πακέτου.
	Μεταφορές & οργάνωση	Σ1, Σ2, Σ7, Σ8	«οργανωμένη μεταφορά προς τις εγκαταστάσεις» (Σ1)	Οι οργανωμένες μετακινήσεις είναι κρίσιμες για τη λειτουργικότητα του πακέτου.
	Εξατομίκευση υπηρεσιών	Σ2, Σ8	«δυνατότητα προσαρμογής στις ανάγκες κάθε ομάδας» (Σ8)	Αυξανόμενη ανάγκη για ευέλικτα και προσαρμοσμένα πακέτα.
	Επιστημονική υποστήριξη	Σ6, Σ10	«εργομετρικός έλεγχος και	Η εξειδικευμένη υποστήριξη ενισχύει την

			επιστημονική υποστήριξη» (Σ6)	απόδοση των αθλητών.
	Wellness & εμπειρία	Σ5, Σ9	«υπηρεσίες ευεξίας και δραστηριότητες χαλάρωσης» (Σ9)	Η ισορροπία προπόνησης– ευεξίας αποτελεί βασική τάση.
3.4.2 Βασικοί συνεργάτες προπονητικού τουρισμού	Ξενοδοχεία & αθλητικές εγκαταστάσεις	Σ1, Σ3, Σ6, Σ8	«ξενοδοχεία και αθλητικές εγκαταστάσεις ως βασική βάση» (Σ1)	Κεντρικοί πυλώνες του επιχειρηματικού μοντέλου.
	Τοπικοί φορείς & δημόσιος τομέας	Σ2, Σ7, Σ10	«συνεργασία με Δήμο και τοπικές αρχές» (Σ7)	Ο δημόσιος τομέας διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στον συντονισμό.
	Τουριστικοί πράκτορες & tour operators	Σ2, Σ5, Σ8	«διεθνή ταξιδιωτικά γραφεία και tour operators» (Σ2)	Σημαντικοί για την προσέλκυση αθλητικών ομάδων από το εξωτερικό.
	Αθλητικοί φορείς & σύλλογοι	Σ1, Σ3, Σ6, Σ10	«αθλητικές ομοσπονδίες και σύλλογοι» (Σ6)	Συνδέουν τον προορισμό με τις διεθνείς αθλητικές αγορές.
	Επιστημονικό & ιατρικό προσωπικό	Σ4, Σ6	«φυσιοθεραπευτές και αθλητίατροι» (Σ4)	Απαραίτητοι για την παροχή εξειδικευμένων

				υπηρεσιών αποκατάστασης.
	Μεταφορές & αεροπορικές εταιρείες	Σ5, Σ8	«μεταφορικές εταιρείες και αεροπορική συνδεσιμότητα» (Σ8)	Εξασφαλίζουν τη λειτουργική πρόσβαση στον προορισμό.
	Ευεξία & wellness πάροχοι	Σ4, Σ9	«wellness centers και χώροι yoga» (Σ9)	Συμβάλλουν στη δημιουργία ολιστικής εμπειρίας.
	Ιδιωτικός τομέας & επενδυτές	Σ7, Σ10	«ιδιωτικοί επενδυτές και επιχειρήσεις» (Σ7)	Απαραίτητοι για ανάπτυξη υποδομών και βιωσιμότητα του μοντέλου.

3.4.1 Ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού

Οι απόψεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν με ιδιαίτερη σαφήνεια στο ότι ένα ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού δεν μπορεί να περιορίζεται στην απλή παροχή διαμονής και πρόσβασης σε αθλητικές εγκαταστάσεις, αλλά πρέπει να αποτελεί ένα πλήρως οργανωμένο, πολυεπίπεδο και εξατομικευμένο σύνολο υπηρεσιών, το οποίο να καλύπτει συνολικά τις ανάγκες των αθλητικών αποστολών. Η γενική εικόνα που προκύπτει είναι ότι το πακέτο πρέπει να λειτουργεί ως ενιαίο «σύστημα εμπειρίας», στο οποίο η φιλοξενία, η προπόνηση, η αποκατάσταση, η διατροφή και η μετακίνηση συνδέονται οργανικά και σχεδιάζονται με βάση τις απαιτήσεις της εκάστοτε ομάδας. Η έμφαση

μετατοπίζεται από την απλή παροχή υπηρεσιών στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και επαγγελματικά δομημένης εμπειρίας υψηλής ποιότητας.

Κεντρικό στοιχείο όλων των τοποθετήσεων αποτελεί η ανάγκη για συνδυασμό διαμονής υψηλού επιπέδου, εξειδικευμένης αθλητικής διατροφής, πρόσβασης σε σύγχρονες προπονητικές εγκαταστάσεις και οργανωμένων υπηρεσιών μετακίνησης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «ένα ολοκληρωμένο πακέτο πρέπει να περιλαμβάνει ποιοτική διαμονή, ειδικά διαμορφωμένη διατροφή για αθλητές, πρόσβαση σε γυμναστήρια και χώρους αποκατάστασης, καθώς και οργανωμένη μεταφορά προς τις αθλητικές εγκαταστάσεις» (Σ1), ενώ αντίστοιχα επισημαίνεται ότι «θα πρέπει να συνδυάζει διαμονή, αθλητικές εγκαταστάσεις, υπηρεσίες αποκατάστασης και πλήρη οργάνωση της προετοιμασίας» (Σ2). Παράλληλα, τονίζεται ότι «απαραίτητα είναι τα γήπεδα προπόνησης, ο εξοπλισμός, οι χώροι αποθεραπείας και η σωστή διατροφή» (Σ3), γεγονός που καταδεικνύει ότι η βασική δομή του πακέτου στηρίζεται στην αθλητική υποδομή και στην καθημερινή λειτουργικότητα της προετοιμασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις υπηρεσίες αποκατάστασης, φυσιοθεραπείας και επιστημονικής υποστήριξης, οι οποίες αναδεικνύονται ως πλέον αναπόσπαστο και εξίσου σημαντικό κομμάτι του σύγχρονου προπονητικού πακέτου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «το πακέτο πρέπει να περιλαμβάνει υπηρεσίες φυσιοθεραπείας, αποκατάστασης, μασάζ, εργομετρικής αξιολόγησης και εξατομικευμένης υποστήριξης των αθλητών» (Σ4), ενώ επισημαίνεται ότι «χρειάζονται σύγχρονες προπονητικές εγκαταστάσεις, εργομετρικός έλεγχος, επιστημονική υποστήριξη και εξατομικευμένα προγράμματα προπόνησης» (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη μετατόπιση του προπονητικού τουρισμού προς ένα πιο επιστημονικά τεκμηριωμένο μοντέλο, όπου η υγεία, η πρόληψη τραυματισμών και η βελτιστοποίηση της απόδοσης αποτελούν κεντρικές προτεραιότητες.

Οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι η επιτυχία ενός ολοκληρωμένου πακέτου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον βαθμό οργάνωσης, ευελιξίας και προσαρμοστικότητας στις ανάγκες κάθε ομάδας, καθώς και από τη δυνατότητα παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «ένα πλήρες πακέτο πρέπει να περιλαμβάνει διαμονή, μεταφορές, προπονητικά κέντρα, διατροφή και υπηρεσίες αποκατάστασης» και «σημαντική είναι η ευελιξία και η δυνατότητα προσαρμογής στις ανάγκες κάθε ομάδας» (Σ8), ενώ αντίστοιχα τονίζεται ότι «θα πρέπει να υπάρχει οργάνωση

για τη συνολική εμπειρία της ομάδας στον προορισμό» (Σ7). Η διάσταση αυτή αναδεικνύει ότι το πακέτο δεν είναι στατικό προϊόν, αλλά δυναμική υπηρεσία που προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες κάθε αθλητικής αποστολής.

Σημαντική θέση κατέχουν οι υπηρεσίες ευεξίας και οι δραστηριότητες ολιστικής υποστήριξης, ιδιαίτερα για ομάδες και προγράμματα που εντάσσονται στον χώρο του wellness και του fitness τουρισμού. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «το πακέτο θα πρέπει να περιλαμβάνει χώρους άσκησης, yoga sessions, υπηρεσίες ευεξίας, υγιεινή διατροφή και δραστηριότητες χαλάρωσης» (Σ9), γεγονός που καταδεικνύει ότι ο σύγχρονος προπονητικός τουρισμός επεκτείνεται πέρα από την καθαρά αθλητική προετοιμασία και ενσωματώνει στοιχεία ψυχοσωματικής ισορροπίας και ευεξίας. Η συγκεκριμένη προσέγγιση ενισχύει την αντίληψη του προορισμού ως χώρου ολιστικής εμπειρίας και όχι μόνο προπονητικής δραστηριότητας.

Οι συμμετέχοντες καταλήγουν ότι ένα ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού πρέπει να λειτουργεί ως πλήρης και συντονισμένη υπηρεσία, η οποία ενσωματώνει διαμονή, διατροφή, προπόνηση, αποκατάσταση, ιατρική υποστήριξη, μετακινήσεις και ευεξία σε ένα ενιαίο και επαγγελματικά οργανωμένο σύστημα. Όπως χαρακτηριστικά συνοψίζεται, «ένα ολοκληρωμένο πακέτο πρέπει να περιλαμβάνει εγκαταστάσεις προπόνησης, διαμονή, διατροφή, ιατρική υποστήριξη και φυσιοθεραπεία» (Σ10). Η αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου πακέτου δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη των επιμέρους υπηρεσιών, αλλά κυρίως από τον βαθμό ενσωμάτωσης, συντονισμού και εξατομίκευσής τους, στοιχείο που καθορίζει τελικά την ανταγωνιστικότητα ενός προορισμού στον διεθνή προπονητικό τουρισμό.

3.4.2 Βασικοί συνεργάτες προπονητικού τουρισμού

Οι απόψεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν με ιδιαίτερη σαφήνεια ότι ο προπονητικός τουρισμός συγκροτείται και λειτουργεί μέσα από ένα εκτεταμένο και πολυεπίπεδο δίκτυο βασικών συνεργατών, το οποίο αποτελεί τη θεμελιώδη υποδομή για την παραγωγή και παροχή του συνολικού τουριστικού-αθλητικού προϊόντος. Η γενική εικόνα που προκύπτει είναι ότι κανένας φορέας από μόνος του δεν μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά τη λειτουργία του προπονητικού τουρισμού, καθώς απαιτείται η συντονισμένη συμμετοχή ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, αθλητικών εγκαταστάσεων,

τοπικών αρχών, αθλητικών συλλόγων, επιστημονικών ειδικοτήτων και διεθνών τουριστικών δικτύων. Η συνεργασία όλων αυτών των επιμέρους δρώντων συγκροτεί ένα ολοκληρωμένο οικοσύστημα υπηρεσιών, το οποίο καθορίζει τόσο την ποιότητα όσο και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα του προορισμού.

Κεντρικό στοιχείο των απαντήσεων αποτελεί η ανάδειξη των βασικών επιχειρησιακών συνεργατών, όπως τα ξενοδοχεία, οι αθλητικές εγκαταστάσεις, οι τοπικοί αθλητικοί σύλλογοι και οι εταιρείες μεταφορών, οι οποίοι συνθέτουν τον βασικό πυρήνα λειτουργίας του προπονητικού τουρισμού σε τοπικό επίπεδο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι βασικοί συνεργάτες πρέπει να είναι τα ξενοδοχεία, οι αθλητικές εγκαταστάσεις, οι τοπικοί αθλητικοί σύλλογοι και οι εταιρείες μεταφορών» (Σ1), ενώ τονίζεται ότι «χωρίς αυτή τη βάση δεν μπορεί να λειτουργήσει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο προπονητικού τουρισμού» (Σ1). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «οι βασικοί συνεργάτες είναι τα ξενοδοχεία, τα αθλητικά κέντρα, οι αεροπορικές εταιρείες και οι διεθνείς πράκτορες» (Σ8), γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της εφοδιαστικής και τουριστικής αλυσίδας ως κρίσιμου μηχανισμού υποστήριξης του προϊόντος.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους θεσμικούς και στρατηγικούς συνεργάτες, οι οποίοι λειτουργούν σε ανώτερο επίπεδο οργάνωσης και διασύνδεσης του τοπικού προϊόντος με τη διεθνή αγορά. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι τουριστικοί φορείς, οι αθλητικές ομοσπονδίες του εξωτερικού, οι τοπικές αρχές, οι ιδιωτικοί επενδυτές και οι διεθνείς tour operators. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «key partners είναι οι τουριστικοί φορείς, οι αθλητικές ομοσπονδίες του εξωτερικού, τα ξενοδοχεία και οι τοπικές αρχές» (Σ2), ενώ υπογραμμίζεται ο ρόλος «των διεθνών ταξιδιωτικών γραφείων και των tour operators που φέρνουν τις ομάδες» (Σ2). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «key partners πρέπει να είναι ο Δήμος, οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι αθλητικοί φορείς και οι ιδιωτικοί επενδυτές» (Σ7), γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη συνδυασμού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τη διαμόρφωση ενός ανταγωνιστικού πλαισίου ανάπτυξης.

Ιδιαίτερη θέση κατέχουν οι επιστημονικοί και εξειδικευμένοι επαγγελματίες του χώρου της υγείας, της αποκατάστασης και της ευεξίας, οι οποίοι αναδεικνύονται ως κρίσιμοι συνεργάτες για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προς τους αθλητές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «σημαντικοί συνεργάτες είναι οι φυσιοθεραπευτές, τα κέντρα αποκατάστασης, οι ιατροί αθλητιατρικής και τα wellness κέντρα» (Σ4), ενώ τονίζεται η σημασία «διατροφολόγων και παρόχων υπηρεσιών ευεξίας» (Σ5). Αντίστοιχα,

υπογραμμίζεται ότι «σημαντικοί συνεργάτες είναι τα wellness centers, οι χώροι yoga, οι διατροφολόγοι, οι coaches ευεξίας» (Σ9). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη διεύρυνση του προπονητικού τουρισμού προς ένα ολιστικό μοντέλο υποστήριξης, όπου η επιστημονική και ψυχοσωματική φροντίδα των αθλητών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του προϊόντος.

Σημαντικό ρόλο αποδίδεται στους αθλητικούς φορείς, τους προπονητές και τις ομοσπονδίες, οι οποίοι συνδέουν το τοπικό επίπεδο φιλοξενίας με την αγωνιστική και προπονητική πραγματικότητα των ομάδων. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «οι βασικοί συνεργάτες είναι τα προπονητικά κέντρα, οι προπονητές, οι αθλητικές ομοσπονδίες και οι επιστημονικές ομάδες υποστήριξης» (Σ6), ενώ αντίστοιχα αναφέρεται ότι «οι αθλητικοί σύλλογοι και οι διαχειριστές αθλητικών εγκαταστάσεων» (Σ10) αποτελούν κρίσιμους πυλώνες λειτουργίας του συστήματος. Η συμμετοχή αυτών των φορέων διασφαλίζει την τεχνική επάρκεια, την αθλητική εγκυρότητα και τη λειτουργική αξιοπιστία του προορισμού.

Οι συμμετέχοντες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το οικοσύστημα των key partners στον προπονητικό τουρισμό είναι εκτεταμένο, διατομεακό και πολυεπίπεδο, καθώς συνδυάζει τουριστικές, αθλητικές, επιστημονικές, μεταφορικές και θεσμικές δομές. Η αποτελεσματική συνεργασία όλων αυτών των εταίρων αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου, ανταγωνιστικού και βιώσιμου προπονητικού τουριστικού προϊόντος, το οποίο μπορεί να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις των διεθνών αθλητικών αποστολών και να ενισχύσει τη θέση του προορισμού στην παγκόσμια αγορά.

3.5 Στρατηγική ανάπτυξης και βιωσιμότητα

Η παρούσα ενότητα αναλύει τις στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, αξιολογώντας τη συμβολή του στην άμβλυνση της εποχικότητας, καθώς και τις συνακόλουθες περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι ο κλάδος δύναται να λειτουργήσει ως καταλυτικός μοχλός για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, μέσω της διοργάνωσης αθλητικών camps κατά τους μήνες χαμηλής αιχμής και της προώθησης δραστηριοτήτων ήπιας άθλησης και ευεξίας με

ετήσιο ορίζοντα. Προς αυτή την κατεύθυνση, κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση ενός ισχυρού branding, η σύναψη διεθνών συνεργασιών και η αναβάθμιση των υποδομών με γνώμονα την περιβαλλοντική υπευθυνότητα και την εφαρμογή πράσινων πρακτικών διαχείρισης πόρων. Παράλληλα, η ανάλυση αναδεικνύει κρίσιμα ζητήματα που άπτονται της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και της πίεσης που ασκείται στις τοπικές υποδομές. Υπογραμμίζεται η ανάγκη διασφάλισης μιας δίκαιης ισορροπίας με την τοπική κοινωνία, η οποία προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των κατοίκων στις διαδικασίες σχεδιασμού και την εγγυημένη πρόσβασή τους στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί η κοινωνική συναίνεση. Συμπερασματικά, η μετάβαση σε ένα βιώσιμο μοντέλο προπονητικού τουρισμού απαιτεί τη σύζευξη μακρόπνοου στρατηγικού σχεδιασμού, διεθνούς εξωστρέφειας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού και κοινωνικού κεφαλαίου του νησιού.

Πίνακας 6 : Στρατηγική ανάπτυξης και βιωσιμότητα προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Αξονας	Υποάξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
3.5.1 Στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο	Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου	Σ1, Σ5, Σ8, Σ10	«επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω οργανωμένων αθλητικών camps» (Σ1)	Ο προπονητικός τουρισμός αποτελεί βασικό εργαλείο μείωσης της εποχικότητας.
	Branding & διεθνής προβολή	Σ2, Σ7	«δημιουργία ισχυρού brand για τη Ρόδο» (Σ2)	Απαραίτητη η ισχυρή διεθνής ταυτότητα προορισμού.
	Υποδομές & επενδύσεις	Σ3, Σ6, Σ10	«σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις και επενδύσεις» (Σ3)	Η ανάπτυξη προϋποθέτει αναβάθμιση και δημιουργία νέων υποδομών.

	Υπηρεσίες ευεξίας & αποκατάστασης	Σ4, Σ9	«ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας και ευεξίας» (Σ4)	Η βιωσιμότητα ενισχύεται μέσω wellness και αποκατάστασης.
	Συνεργασία φορέων	Σ5, Σ7, Σ10	«συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ5)	Κρίσιμη η διατομεακή συνεργασία για βιώσιμη ανάπτυξη.
	Διεθνείς συνεργασίες	Σ2, Σ8	«συνεργασίες με αθλητικές ομοσπονδίες και διεθνείς αγορές» (Σ2)	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας μέσω διεθνών δικτύων.
	Περιβαλλοντική ή βιωσιμότητα	Σ1, Σ9	«πράσινες και ενεργειακά αποδοτικές υποδομές» (Σ1)	Σημαντική η μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος.
3.5.2 Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου μέσω προπονητικού τουρισμού	Χρονική αποσυμφόρηση τουρισμού	Σ1, Σ2, Σ5, Σ10	«προπονητικός τουρισμός όλο τον χρόνο» (Σ1)	Ο προπονητικός τουρισμός συμβάλλει ουσιαστικά στη μείωση της εποχικότητας.
	Αθλητικά camps & προετοιμασία	Σ1, Σ3, Σ6	«φιλοξενία οργανωμένων camps» (Σ1)	Τα αθλητικά camps αποτελούν βασικό εργαλείο επιμήκυνσης σεζόν.
	Ειδικά πακέτα εκτός σεζόν	Σ2, Σ5, Σ8	«πακέτα χαμηλής περιόδου» (Σ5)	Τα στοχευμένα πακέτα ενισχύουν τη ζήτηση εκτός καλοκαιριού.
	Wellness & ήπια άθληση	Σ4, Σ9	«wellness retreats και yoga» (Σ9)	Οι ήπιες μορφές άθλησης λειτουργούν όλο τον χρόνο.

	Αθλητικές εγκαταστάσεις όλο τον χρόνο	Σ7, Σ10	«σταθερή λειτουργία εγκαταστάσεων» (Σ10)	Απαραίτητη η διαθεσιμότητα υποδομών εκτός σεζόν.
	Διεθνείς συνεργασίες	Σ2, Σ8	«συνεργασία με ξένους συλλόγους» (Σ8)	Οι διεθνείς συνεργασίες ενισχύουν τη σταθερή ζήτηση.
3.5.3 Περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις προπονητικού τουρισμού	Περιβαλλοντική ή επιβάρυνση	Σ1, Σ5, Σ8	«κατανάλωση πόρων όπως νερό και ενέργεια» (Σ1)	Αυξημένη πίεση στους φυσικούς πόρους του νησιού.
	Χρήση υποδομών & εγκαταστάσεων	Σ3, Σ6	«φθορά γηπέδων και εγκαταστάσεων» (Σ3)	Ανάγκη σωστής διαχείρισης υποδομών.
	Ισορροπία με τοπική κοινωνία	Σ1, Σ2, Σ10	«να μην επιβαρύνεται η καθημερινότητα των κατοίκων» (Σ1)	Σημαντική η κοινωνική ισορροπία και αποδοχή.
	Πρόσβαση τοπικών πληθυσμών	Σ4	«πρόσβαση και για τους ντόπιους στις υπηρεσίες» (Σ4)	Ανάγκη κοινωνικής ισότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες.
	Βιώσιμη χρήση φυσικών πόρων	Σ6, Σ9	«προστασία φυσικού περιβάλλοντος» (Σ9)	Απαραίτητες οι βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης.

	Συμμετοχή τοπικής κοινωνίας	Σ7	«συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στον σχεδιασμό» (Σ7)	Η κοινωνική συμμετοχή ενισχύει τη βιωσιμότητα.
	Σύγκρουση χρήσεων & πίεση υποδομών	Σ8, Σ10	«πίεση στις τοπικές υποδομές» (Σ8)	Πιθανές συγκρούσεις με τοπικές δραστηριότητες.

3.5.1 Στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι συμμετέχοντες συγκλίνουν με ιδιαίτερη ένταση στην άποψη ότι η βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο δεν μπορεί να προκύψει αποσπασματικά, αλλά απαιτεί έναν συνολικό, μακροχρόνιο και πολυεπίπεδο στρατηγικό σχεδιασμό, ο οποίος να συνδέει οργανικά τον τουρισμό, τον αθλητισμό, την τοπική οικονομία και τις περιβαλλοντικές πολιτικές. Η κεντρική ιδέα που αναδύεται είναι ότι η Ρόδος έχει μεν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως το κλίμα, η γεωγραφική θέση και η τουριστική της εμπειρία, όμως η μετάβαση σε ένα διεθνώς ανταγωνιστικό και βιώσιμο προπονητικό προορισμό προϋποθέτει βαθιές δομικές παρεμβάσεις, συντονισμό φορέων και σταθερή επενδυτική στρατηγική. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η βιωσιμότητα δεν αντιμετωπίζεται ως απλό συμπλήρωμα της ανάπτυξης, αλλά ως βασικός πυλώνας πάνω στον οποίο πρέπει να οικοδομηθεί ολόκληρο το μοντέλο λειτουργίας του προορισμού.

Κομβικής σημασίας στρατηγική κατεύθυνση αποτελεί η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω της συστηματικής διοργάνωσης αθλητικών camps και προπονητικών δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη «πράσινων», ενεργειακά αποδοτικών και περιβαλλοντικά υπεύθυνων υποδομών. Όπως χαρακτηριστικά τονίζεται, «μια βασική στρατηγική είναι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω οργανωμένων αθλητικών camps σε όλη τη διάρκεια του έτους» και ταυτόχρονα «χρειάζεται επένδυση σε πράσινες και ενεργειακά αποδοτικές υποδομές, ώστε η ανάπτυξη να είναι βιώσιμη και μακροπρόθεσμη» (Σ1). Η συγκεκριμένη προσέγγιση αναδεικνύει μια σαφή στροφή προς ένα μοντέλο ανάπτυξης που δεν βασίζεται αποκλειστικά στην αύξηση της ζήτησης, αλλά ενσωματώνει ενεργά τις αρχές της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της ενεργειακής αποδοτικότητας ως προϋπόθεση ανταγωνιστικότητας.

Εξίσου κρίσιμη στρατηγική διάσταση αποτελεί η δημιουργία ενός ισχυρού, αναγνωρίσιμου και διεθνώς ανταγωνιστικού brand για τη Ρόδο ως προορισμό προπονητικού και αθλητικού τουρισμού, σε συνδυασμό με στοχευμένες πολιτικές διεθνούς προβολής και εξειδικευμένου marketing. Όπως αναφέρεται, «απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός ισχυρού brand για τη Ρόδο ως προορισμό αθλητικού και προπονητικού τουρισμού» και «στρατηγικές διεθνούς προβολής, συνεργασίες με αθλητικές ομοσπονδίες και digital marketing μπορούν να ενισχύσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη» (Σ2). Ακόμη, επισημαίνεται η ανάγκη «στρατηγικής επένδυσης σε σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις και δημιουργίας μόνιμων προπονητικών κέντρων» καθώς και η σημασία «διοργάνωσης διεθνών τουρνουά» (Σ3), στοιχείο που συνδέει άμεσα τη στρατηγική ανάπτυξης με τη διεθνή εξωστρέφεια και τη σταθερή ροή αθλητικών αποστολών.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, οι συμμετέχοντες αναδεικνύουν τη βιωσιμότητα ως αποτέλεσμα ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας, αποκατάστασης και ευεξίας, οι οποίες ενισχύουν την ποιότητα του προϊόντος και διαφοροποιούν τη Ρόδο από άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «η βιωσιμότητα μπορεί να ενισχυθεί μέσα από την ανάπτυξη ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας, αποκατάστασης και ευεξίας» και «η στρατηγική πρέπει να βασίζεται στη συνεργασία διαφορετικών ειδικοτήτων και στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους αθλητές» (Σ4). Η προσέγγιση αυτή υποδηλώνει μια σαφή μετάβαση από το παραδοσιακό μοντέλο φιλοξενίας σε ένα ολιστικό σύστημα υποστήριξης, στο οποίο η αθλητική απόδοση, η υγεία και η ευεξία αντιμετωπίζονται ως ενιαίο πεδίο στρατηγικής διαχείρισης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και στη μείωση της εξάρτησης από την εποχικότητα, μέσω θεσμικών συνεργασιών και επενδύσεων σε υποδομές. Όπως αναφέρεται, «πρέπει να επενδύσουμε σε συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και στη βελτίωση των υποδομών» και «σημαντική είναι η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος ώστε να μην εξαρτάται μόνο από την καλοκαιρινή περίοδο» (Σ5), ενώ τονίζεται ότι «χρειάζεται δημιουργία εξειδικευμένων προπονητικών εγκαταστάσεων και επιστημονική υποστήριξη» (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη στρατηγική ανάγκη μετάβασης από ένα εποχικό τουριστικό μοντέλο σε ένα μοντέλο σταθερής, ετήσιας λειτουργίας με υψηλή εξειδίκευση.

Σε επίπεδο διακυβέρνησης και συνολικού σχεδιασμού, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν την ανάγκη για έναν ενιαίο στρατηγικό μηχανισμό που θα συνδέει όλους

τους εμπλεκόμενους τομείς και θα διασφαλίζει τη συνοχή της αναπτυξιακής πορείας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «απαιτείται ένας ενιαίος στρατηγικός σχεδιασμός που να συνδέει τον τουρισμό με τον αθλητισμό και την τοπική οικονομία» και «η βιωσιμότητα θα ενισχυθεί μέσα από συνεργασίες, επενδύσεις και αξιοποίηση των τοπικών πόρων με περιβαλλοντικά υπεύθυνο τρόπο» (Σ7). Ακολούθως, η ενίσχυση των διεθνών συνεργασιών και η βελτίωση της αεροπορικής συνδεσιμότητας εκτός σεζόν αναδεικνύονται ως κρίσιμες προϋποθέσεις για τη λειτουργική βιωσιμότητα του συστήματος (Σ8).

Τέλος, ιδιαίτερη στρατηγική βαρύτητα αποδίδεται στην ανάπτυξη του wellness και του ήπιου αθλητικού τουρισμού, ο οποίος βασίζεται στην εμπειρία, στη φύση και σε δραστηριότητες χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση του προορισμού. Όπως αναφέρεται, «η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να ενισχυθεί μέσα από την προώθηση του wellness και του ήπιου αθλητικού τουρισμού» και «χρειάζεται έμφαση στην εμπειρία, στη φύση και σε δραστηριότητες χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος» (Σ9). Συνολικά, καταλήγει ότι η βιωσιμότητα του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από μακροχρόνιο στρατηγικό σχεδιασμό, ισχυρές επενδύσεις σε υποδομές και σταθερή διατομεακή συνεργασία, καθώς «η βιωσιμότητα θα επιτευχθεί μόνο αν υπάρξει συνεργασία όλων των φορέων και συνέπεια στην υλοποίηση της στρατηγικής» (Σ10).

3.5.2 Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου μέσω προπονητικού τουρισμού

Οι απόψεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν με ιδιαίτερη σαφήνεια στο ότι ο προπονητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους πλέον καθοριστικούς μηχανισμούς για την ουσιαστική επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στη Ρόδο, καθώς δεν εξαρτάται από τους κλασικούς θερινούς μήνες, αλλά μπορεί να αναπτυχθεί σε όλη τη διάρκεια του έτους, ιδιαίτερα από το φθινόπωρο έως την άνοιξη. Η βασική λογική που αναδεικνύεται είναι ότι οι αθλητικές ομάδες και οι αθλητές έχουν σταθερές ανάγκες προετοιμασίας και αποκατάστασης ανεξάρτητα από την εποχικότητα του μαζικού τουρισμού, γεγονός που δημιουργεί τη δυνατότητα σταθερής ροής επισκεπτών σε περιόδους χαμηλής ζήτησης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, ο προπονητικός τουρισμός λειτουργεί ως εργαλείο αποσυμφόρησης της εποχικότητας και σταθεροποίησης της τουριστικής δραστηριότητας σε ετήσια βάση.

Κεντρικός άξονας των απαντήσεων αποτελεί η αξιοποίηση οργανωμένων προπονητικών camps και στοχευμένων πακέτων φιλοξενίας, τα οποία απευθύνονται κυρίως σε περιόδους χαμηλής τουριστικής ζήτησης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «ο προπονητικός τουρισμός δεν εξαρτάται από τους θερινούς μήνες, οπότε ομάδες μπορούν να έρχονται από φθινόπωρο έως άνοιξη» και «αυτό επιτυγχάνεται με τη φιλοξενία οργανωμένων camps και τη συνεργασία ξενοδοχείων με αθλητικούς φορείς» (Σ1). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι η επιμήκυνση της περιόδου μπορεί να επιτευχθεί «μέσω στοχευμένης προσέλκυσης ομάδων σε περιόδους χαμηλής ζήτησης, όπως χειμώνας και αρχές άνοιξης, με ειδικά πακέτα και διεθνή προβολή» (Σ2), ενώ τονίζεται ότι «οι ομάδες ποδοσφαίρου κυρίως κάνουν προετοιμασία τον χειμώνα» και συνεπώς η Ρόδος μπορεί να λειτουργήσει ως ιδανικός προορισμός (Σ3). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη δυνατότητα μετατροπής της χαμηλής τουριστικής περιόδου σε περίοδο ενεργής αθλητικής δραστηριότητας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο των υποδομών και των εξειδικευμένων υπηρεσιών ως προϋπόθεση για τη σταθερή λειτουργία του προορισμού εκτός υψηλής σεζόν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «οι αθλητές χρειάζονται προετοιμασία και αποκατάσταση όλο τον χρόνο, όχι μόνο το καλοκαίρι» και «με σωστές υπηρεσίες αποκατάστασης και ευεξίας, η Ρόδος μπορεί να δέχεται ομάδες σε περιόδους εκτός αιχμής» (Σ4). Επίσης, υπογραμμίζεται ότι «ειδικά για αθλήματα αντοχής και στίβου, οι καλύτερες συνθήκες για προπόνηση είναι συχνά εκτός καλοκαιριού» και ότι «με κατάλληλες εγκαταστάσεις, η Ρόδος μπορεί να φιλοξενεί ομάδες από φθινόπωρο έως άνοιξη» (Σ6). Οι απόψεις αυτές καταδεικνύουν ότι η εποχικότητα του προπονητικού τουρισμού είναι αντιστρόφως ανάλογη της εποχικότητας του μαζικού τουρισμού, γεγονός που ενισχύει τη στρατηγική του σημασία.

Σε επίπεδο στρατηγικής προσέγγισης, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου απαιτεί στοχευμένες πολιτικές marketing, ειδικά σχεδιασμένα πακέτα χαμηλής περιόδου και ενεργή διεθνή δικτύωση με αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς. Όπως αναφέρεται, «ο προπονητικός τουρισμός είναι από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία για την επιμήκυνση της σεζόν» και αυτό μπορεί να επιτευχθεί «με πακέτα χαμηλής περιόδου, ειδικές τιμές και προσαρμοσμένες υπηρεσίες για ομάδες που ταξιδεύουν εκτός καλοκαιριού» (Σ5). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι η επιμήκυνση «μπορεί να ενισχυθεί με στοχευμένα αθλητικά πακέτα εκτός υψηλής σεζόν και καλύτερη

συνεργασία με ξένους συλλόγους» (Σ8), γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της διεθνούς διασύνδεσης και της εμπορικής στρατηγικής.

Ιδιαίτερη διάσταση προσδίδεται στην ανάπτυξη του wellness και του ήπιου αθλητικού τουρισμού, ο οποίος συμβάλλει καθοριστικά στη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου μέσω δραστηριοτήτων που δεν εξαρτώνται από την εποχικότητα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η Ρόδος μπορεί να προσελκύει ομάδες όλο τον χρόνο με δραστηριότητες ευεξίας, yoga και fitness» και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό «τους μήνες που δεν υπάρχει μαζικός τουρισμός» (Σ9). Η συγκεκριμένη προσέγγιση ενισχύει τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και επεκτείνει το εύρος των πιθανών επισκεπτών πέρα από τον κλασικό αθλητικό τομέα.

Οι συμμετέχοντες τονίζουν ότι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από σταθερή λειτουργία των εγκαταστάσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, μείωση του κόστους εκτός αιχμής και ισχυρή συνεργασία με διεθνείς συλλόγους και φορείς. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «η επιμήκυνση μπορεί να βοηθήσει πολύ στην τουριστική σεζόν» και για να γίνει αυτό απαιτείται «σταθερή λειτουργία εγκαταστάσεων όλο τον χρόνο, χαμηλότερο κόστος φιλοξενίας εκτός αιχμής και οργανωμένη συνεργασία με συλλόγους του εξωτερικού» (Σ10). Συνολικά, αναδεικνύεται ότι ο προπονητικός τουρισμός δεν αποτελεί απλώς συμπληρωματική μορφή τουρισμού, αλλά στρατηγικό εργαλείο αναδιάρθρωσης της τουριστικής εποχικότητας και ενίσχυσης της ετήσιας οικονομικής δραστηριότητας του προορισμού.

3.5.3 Περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις προπονητικού τουρισμού

Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν με σαφήνεια ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο, αν και συνοδεύεται από σημαντικά οικονομικά και αναπτυξιακά οφέλη, δημιουργεί ταυτόχρονα ένα σύνολο περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων που απαιτούν προσεκτική διαχείριση και στρατηγικό σχεδιασμό. Η γενική εικόνα που προκύπτει είναι ότι η βιωσιμότητα του μοντέλου δεν εξαρτάται μόνο από την τουριστική του απόδοση, αλλά και από τον βαθμό στον οποίο μπορεί να ενσωματώσει αρχές περιβαλλοντικής προστασίας, ορθολογικής χρήσης πόρων και κοινωνικής ισορροπίας με την τοπική κοινότητα. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν τόσο τις φυσικές υποδομές και τους φυσικούς πόρους του νησιού όσο και τη σχέση μεταξύ επισκεπτών και μόνιμων κατοίκων.

Κεντρική περιβαλλοντική πρόκληση που αναδεικνύεται είναι η αυξημένη κατανάλωση φυσικών πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, ιδιαίτερα κατά τη φιλοξενία μεγάλων αθλητικών αποστολών, καθώς και η συνολική επιβάρυνση των υποδομών και του φυσικού περιβάλλοντος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχουν περιβαλλοντικές προκλήσεις, κυρίως η αυξημένη κατανάλωση πόρων (νερό, ενέργεια) όταν φιλοξενούνται μεγάλες αθλητικές αποστολές» και «πρέπει να υπάρχει ισορροπία ώστε ο προπονητικός τουρισμός να μην επιβαρύνει την καθημερινότητα των κατοίκων» (Σ1). Αντίστοιχα, επισημαίνεται ότι «η ανάπτυξη πρέπει να γίνεται με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον της Ρόδου» και ότι «οι τοπικές κοινότητες πρέπει να ωφελούνται και όχι να επιβαρύνονται» (Σ2), γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για περιβαλλοντικά υπεύθυνη τουριστική ανάπτυξη. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη φθορά και πίεση που μπορεί να δεχθούν οι αθλητικές και φυσικές εγκαταστάσεις από την εντατική χρήση, καθώς και στην ανάγκη σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων χώρων. Όπως αναφέρεται, «αν δεν υπάρχει σωστή διαχείριση, μπορεί να δημιουργηθεί φθορά» στις αθλητικές εγκαταστάσεις (Σ3), ενώ επισημαίνεται ότι «αν δεν υπάρχει σωστή διαχείριση, μπορεί να υπάρξει φθορά» και στους φυσικούς χώρους προπόνησης (Σ6). Οι τοποθετήσεις αυτές αναδεικνύουν τη σημασία της συντήρησης, της φέρουσας ικανότητας των υποδομών και του ορθολογικού προγραμματισμού της χρήσης των χώρων.

Σε κοινωνικό επίπεδο, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν την ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ του προπονητικού τουρισμού και της καθημερινής ζωής των κατοίκων, καθώς και της ισότιμης πρόσβασης στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «πρέπει να υπάρχει ισορροπία ώστε ο προπονητικός τουρισμός να μην επιβαρύνει την καθημερινότητα των κατοίκων» (Σ1), ενώ αντίστοιχα τονίζεται ότι «πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι τοπικές κοινότητες ωφελούνται και δεν επιβαρύνονται από την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα» (Σ2). Παράλληλα, επισημαίνεται ότι «είναι σημαντικό να υπάρχει πρόσβαση και για τους ντόπιους στις ίδιες υπηρεσίες και όχι αποκλειστικά για τους επισκέπτες» (Σ4), γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισόρροπης κατανομής των πόρων.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στον κίνδυνο σύγκρουσης χρήσεων γης και δραστηριοτήτων, καθώς και στην πιθανή επιβάρυνση των τοπικών υποδομών από την αυξημένη τουριστική ζήτηση. Όπως αναφέρεται, «χρειάζεται σωστός προγραμματισμός για να μην υπάρχει σύγκρουση με τοπικές δραστηριότητες» (Σ6), ενώ επισημαίνεται ότι «δεν

πρέπει να δημιουργείται πίεση στις τοπικές υπηρεσίες και υποδομές» (Σ8). Οι διαπιστώσεις αυτές αναδεικνύουν την ανάγκη ολοκληρωμένου χωρικού και λειτουργικού σχεδιασμού, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα υπερφόρτωσης των συστημάτων του νησιού.

Παρά τις προκλήσεις, οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μέσω της υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών, της ενίσχυσης της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και της εφαρμογής υπεύθυνων μορφών τουριστικής ανάπτυξης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «υπάρχουν προκλήσεις, αλλά μπορούν να αντιμετωπιστούν με βιώσιμες πρακτικές» και «είναι σημαντικό να προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον και να προωθείται ένας πιο ήπιος και υπεύθυνος τουρισμός» (Σ9). Ακόμη, υπογραμμίζεται η ανάγκη «συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στον σχεδιασμό και στα οφέλη» (Σ7), γεγονός που ενισχύει τη διάσταση της κοινωνικής αποδοχής και της συμμετοχικής διακυβέρνησης.

Τέλος, αναδεικνύεται η ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ του προπονητικού τουρισμού και των τοπικών αθλητικών δραστηριοτήτων, ώστε να αποφεύγεται η περιθωριοποίηση των τοπικών συλλόγων και αθλητών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «πρέπει να υπάρχει σωστή ισορροπία ώστε οι αθλητικοί σύλλογοι της Ρόδου να μην παραμερίζονται από τις ξένες αποστολές» (Σ10). Συνολικά, προκύπτει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού απαιτεί μια λεπτή ισορροπία μεταξύ οικονομικής αξιοποίησης, περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής, ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα του προορισμού.

3.6 Κλείσιμο – συνολική αξιολόγηση

Η παρούσα ενότητα συνθέτει τα ευρήματα αναφορικά με τη στρατηγική τοποθέτηση της Ρόδου στον προπονητικό τουρισμό, αναδεικνύοντας ένα δυναμικό πλέγμα συγκριτικών πλεονεκτημάτων και αναπτυξιακών προτεραιοτήτων. Ως θεμελιώδεις πυλώνες αναγνωρίζονται οι ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, οι οποίες εξασφαλίζουν τη λειτουργική συνέχεια των προπονητικών κύκλων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, σε συνέργεια με την ισχυρή διεθνή αναγνωρισιμότητα (brand name) και το φυσικό ανάγλυφο του νησιού. Οι προτάσεις για τη μελλοντική εξέλιξη του κλάδου επικεντρώνονται στην ίδρυση πρότυπων αθλητικών υποδομών, τη συγκρότηση μιας ενιαίας ταυτότητας προβολής,

τη διαμόρφωση ολιστικών τουριστικών προϊόντων και την εμπέδωση ενός αποτελεσματικού πλαισίου συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Επιπροσθέτως, η ανάλυση υπογραμμίζει τη σημασία δευτερογενών αλλά κρίσιμων παραγόντων, όπως η εξειδικευμένη κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, η τυποποίηση και πιστοποίηση των εγκαταστάσεων, καθώς και η υιοθέτηση ενός κεντρικού μοντέλου διαχείρισης του προορισμού (DMO). Η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας του κόστους και η διασφάλιση μιας αυθεντικής εμπειρίας φιλοξενίας συνιστούν, κατά την έρευνα, απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη μιας βιώσιμης και μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής πορείας στον τομέα του αθλητικού τουρισμού.

Πίνακας 7 : Συνολική αξιολόγηση και προοπτικές προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Αξονας	Κωδικοί	Ενδεικτικά αποσπάσματα συμμετεχόντων	Κύρια ευρήματα
3.6.1.Βασικό πλεονέκτημα της Ρόδου στον προπονητικό τουρισμό	Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10	«Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι το ήπιο κλίμα...» (Σ1) / «συνδυασμός κλίματος και ισχυρού τουριστικού brand» (Σ2) / «φυσικό περιβάλλον και ενέργεια του τόπου» (Σ9)	Το κυρίαρχο πλεονέκτημα της Ρόδου είναι το ήπιο κλίμα, που επιτρέπει προπονήσεις σχεδόν όλο τον χρόνο, σε συνδυασμό με την ισχυρή τουριστική ταυτότητα, την αναγνωρισιμότητα, την προσβασιμότητα και το φυσικό περιβάλλον που υποστηρίζει την άθληση και την αποκατάσταση.

3.6.2. Πρόταση ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού	Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10	«δημιουργία οργανωμένων συνεργασιών... ολοκληρωμένα πακέτα» (Σ1) / «ενιαίο brand και διεθνής προβολή» (Σ2) / «σύγχρονα προπονητικά κέντρα» (Σ3)	Οι προτάσεις εστιάζουν στη δημιουργία σύγχρονων υποδομών, ενιαίου brand, διεθνούς προβολής, ολοκληρωμένων πακέτων, συνεργειών δημόσιου–ιδιωτικού τομέα και ανάπτυξης υπηρεσιών προπονητικού και wellness τουρισμού.
3.6.3. Συμπληρωματικός παράγοντας στον προπονητικό τουρισμό	Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10	«εκπαίδευση προσωπικού» (Σ1) / «διαχείριση προορισμού» (Σ2) / «πιστοποίηση εγκαταστάσεων» (Σ6) / «προβλεψιμότητα κόστους» (Σ8)	Αναδεικνύονται κρίσιμοι επιπλέον παράγοντες όπως η εκπαίδευση προσωπικού, η κεντρική διαχείριση προορισμού, η πιστοποίηση εγκαταστάσεων, η σταθερότητα κόστους, η αυθεντική εμπειρία και η ισορροπημένη τοπική ανάπτυξη.

3.6.1 Βασικό πλεονέκτημα της Ρόδου στον προπονητικό τουρισμό

Από το σύνολο των απαντήσεων προκύπτει με ιδιαίτερη σαφήνεια ότι το κυρίαρχο και σχεδόν καθολικά αναγνωρισμένο πλεονέκτημα της Ρόδου στον προπονητικό τουρισμό είναι το ήπιο και ευνοϊκό κλίμα της, το οποίο επιτρέπει τη συστηματική διεξαγωγή προπονήσεων σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το κλιματικό αυτό χαρακτηριστικό δεν αποτελεί απλώς ένα συγκυριακό πλεονέκτημα, αλλά δομικό παράγοντα ανταγωνιστικότητας, καθώς διαφοροποιεί τη Ρόδο από πολλές ευρωπαϊκές περιοχές όπου οι χειμερινές συνθήκες περιορίζουν σημαντικά την αθλητική δραστηριότητα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η δυνατότητα συνεχούς υπαίθριας προπόνησης αναδεικνύεται ως κρίσιμο στοιχείο για ομάδες υψηλού επιπέδου που επιδιώκουν σταθερότητα στην προετοιμασία τους, χωρίς διακοπές και περιορισμούς λόγω καιρικών συνθηκών.

Το κλίμα δεν λειτουργεί μεμονωμένα αλλά ενισχύεται από τη συνολική τουριστική υποδομή και την ήδη ανεπτυγμένη ξενοδοχειακή βάση της Ρόδου, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον φιλοξενίας. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι το ήπιο κλίμα, που επιτρέπει προπονήσεις σχεδόν όλο τον χρόνο» και αυτό, «σε συνδυασμό με την ισχυρή ξενοδοχειακή υποδομή, κάνει τη Ρόδο ιδιαίτερα ελκυστική για αθλητικές αποστολές» (Σ1). Αντίστοιχα, υπογραμμίζεται ότι ο συνδυασμός «κλίματος και ισχυρού τουριστικού brand» καθιστά τη Ρόδο έναν ήδη αναγνωρίσιμο διεθνή προορισμό, γεγονός που μειώνει το ρίσκο επιλογής της από ομάδες και ενισχύει την εμπιστοσύνη προς τον προορισμό (Σ2). Η διάσταση αυτή δείχνει ότι το πλεονέκτημα δεν είναι μόνο φυσικό, αλλά και θεσμικό και αγοραστικό, καθώς συνδέεται με την εικόνα και τη φήμη του νησιού.

Εξίσου σημαντική είναι η δυνατότητα που προσφέρει η Ρόδος για σταθερή προπόνηση σε εξωτερικούς χώρους, στοιχείο που αναδεικνύεται ως καθοριστικό για αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, ο στίβος και τα αθλήματα αντοχής. Όπως σημειώνεται, «το κλίμα είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα» διότι «επιτρέπει σταθερή προπόνηση σε εξωτερικούς χώρους» (Σ3), ενώ αντίστοιχα τονίζεται ότι η δυνατότητα αυτή αποτελεί κρίσιμο παράγοντα, καθώς πολλές χώρες δεν μπορούν να προσφέρουν παρόμοιες συνθήκες κατά τη χειμερινή περίοδο. Σε αυτό προστίθεται και η συμβολή του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο δεν εξυπηρετεί μόνο την προπόνηση, αλλά και την αποκατάσταση και ψυχοσωματική ανάκαμψη των αθλητών, ενισχύοντας συνολικά την απόδοση και την εμπειρία των αποστολών.

Ένα ακόμη ισχυρό πλεονέκτημα που αναδεικνύεται είναι η υψηλή ποιότητα φιλοξενίας και η εμπειρία της Ρόδου στον μαζικό και οργανωμένο τουρισμό. Το νησί διαθέτει μακροχρόνια τεχνογνωσία στη διαχείριση μεγάλων ροών επισκεπτών, γεγονός που μεταφράζεται σε επαγγελματισμό και αποτελεσματικότητα στην εξυπηρέτηση αθλητικών αποστολών. Όπως αναφέρεται, «το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι η εμπειρία φιλοξενίας και οι τουριστικές υποδομές» που επιτρέπουν στη Ρόδο να «υποστηρίξει μεγάλες ομάδες με επαγγελματισμό και ποιότητα υπηρεσιών» (Σ5). Η διάσταση αυτή είναι κρίσιμη, καθώς ο προπονητικός τουρισμός δεν βασίζεται μόνο στις εγκαταστάσεις, αλλά και στην ικανότητα οργάνωσης, εξυπηρέτησης και συνολικής διαχείρισης απαιτητικών ομάδων. Επιπλέον, η προσβασιμότητα και η διεθνής αναγνωρισιμότητα της Ρόδου αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της. Όπως χαρακτηριστικά

αναφέρεται, «η αναγνωρισιμότητα του νησιού και η εύκολη πρόσβαση από την Ευρώπη είναι καθοριστικά πλεονεκτήματα» και οι ομάδες αντιλαμβάνονται τη Ρόδο ως «ασφαλή και οργανωμένο προορισμό» (Σ8). Παράλληλα, τονίζεται ότι ο συνδυασμός κλίματος, προσβασιμότητας και τουριστικής εμπειρίας επιτρέπει στο νησί να «χτίσει πάνω σε μια ισχυρή βάση» (Σ7), στοιχείο που δείχνει ότι η Ρόδος διαθέτει ήδη ένα ώριμο υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω ο προπονητικός τουρισμός.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται και στη λεγόμενη “εμπειρική αξία” του προορισμού, δηλαδή στη συνολική αίσθηση ευεξίας, ηρεμίας και ψυχολογικής αποφόρτισης που προσφέρει το φυσικό περιβάλλον του νησιού. Όπως σημειώνεται, «το φυσικό περιβάλλον και η ενέργεια του τόπου είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα», καθώς δημιουργεί «ιδανικές συνθήκες για άσκηση, ευεξία και αποφόρτιση» (Σ9). Συνολικά, τα πλεονεκτήματα της Ρόδου δεν είναι μεμονωμένα, αλλά λειτουργούν συνδυαστικά, συγκροτώντας ένα ισχυρό και πολυεπίπεδο ανταγωνιστικό προφίλ στον διεθνή προπονητικό τουρισμό.

3.6.2 Πρόταση ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο

Οι προτάσεις που καταγράφονται από τους συμμετέχοντες συγκλίνουν σε μια συνολική και αρκετά συνεκτική κατεύθυνση, όπου η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο δεν αντιμετωπίζεται ως ένα αποσπασματικό σύνολο παρεμβάσεων, αλλά ως ένα ενιαίο αναπτυξιακό εγχείρημα που απαιτεί στρατηγικό σχεδιασμό, θεσμική συνεργασία και ουσιαστική αναβάθμιση των υποδομών. Στο επίκεντρο όλων των απόψεων βρίσκεται η ανάγκη μετατροπής της Ρόδου σε οργανωμένο προορισμό αθλητικής προετοιμασίας διεθνών προδιαγραφών, με σταθερές δομές, επαγγελματική διαχείριση και ολοκληρωμένες υπηρεσίες που θα καλύπτουν το σύνολο των αναγκών των αθλητικών αποστολών.

Σε πρώτο και καθοριστικό επίπεδο, προτείνεται η δημιουργία ισχυρών και οργανωμένων συνεργασιών μεταξύ ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών εγκαταστάσεων και τοπικών φορέων, με στόχο την παροχή ολοκληρωμένων πακέτων προπονητικού τουρισμού που θα συνδυάζουν διαμονή, προπόνηση και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ενιαίο πλαίσιο. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «η βασική μου πρόταση είναι η δημιουργία οργανωμένων συνεργασιών μεταξύ ξενοδοχείων και αθλητικών

εγκαταστάσεων, με στόχο ολοκληρωμένα πακέτα προπονητικού τουρισμού» (Σ1). Επίσης, υπογραμμίζεται ότι η ανάπτυξη αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς «επενδύσεις σε εξειδικευμένες υποδομές», γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη ποιοτικής αναβάθμισης του υφιστάμενου συστήματος και όχι απλής αξιοποίησής του όπως είναι σήμερα.

Ιδιαίτερα έντονα αναδεικνύεται η ανάγκη διαμόρφωσης ενός ενιαίου brand ταυτότητας για τη Ρόδο ως διεθνή προορισμό προπονητικού τουρισμού, καθώς και η υιοθέτηση μιας στοχευμένης στρατηγικής διεθνούς προβολής και marketing. Όπως αναφέρεται, «προτείνω τη δημιουργία ενός ενιαίου brand για τη Ρόδο ως προορισμό προπονητικού τουρισμού» και μια «στοχευμένη διεθνή στρατηγική προβολής» (Σ2), καθώς χωρίς ισχυρή εξωστρέφεια και οργανωμένη προώθηση, η αναπτυξιακή δυναμική παραμένει περιορισμένη. Στο ίδιο πλαίσιο, τονίζεται ότι η Ρόδος χρειάζεται να αποκτήσει σαφή και αναγνωρίσιμη θέση στη διεθνή αγορά αθλητικού τουρισμού, αξιοποιώντας τη φήμη της ως καθιερωμένου τουριστικού προορισμού.

Σε επίπεδο υποδομών, η αναβάθμιση των υφιστάμενων αθλητικών εγκαταστάσεων και η δημιουργία σύγχρονων, πιστοποιημένων προπονητικών κέντρων διεθνών προδιαγραφών αναδεικνύεται ως απολύτως κρίσιμη προτεραιότητα. Όπως σημειώνεται, «η βασική πρόταση είναι η αναβάθμιση των γηπέδων και η δημιουργία σύγχρονων προπονητικών κέντρων» (Σ3), ενώ προτείνεται «η δημιουργία ενός σύγχρονου, πιστοποιημένου προπονητικού κέντρου διεθνών προδιαγραφών» (Σ6), το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Οι προτάσεις αυτές καταδεικνύουν ότι η υφιστάμενη κατάσταση δεν επαρκεί για την προσέλκυση σταθερών ροών επαγγελματικών ομάδων υψηλού επιπέδου, χωρίς στοχευμένες και ουσιαστικές επενδύσεις. Παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων υπηρεσιών αποκατάστασης, υγείας και ευεξίας, οι οποίες θα λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις αθλητικές δραστηριότητες και θα ενισχύουν τη συνολική εμπειρία των αθλητών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «προτείνω τη δημιουργία ολοκληρωμένων κέντρων αποκατάστασης και ευεξίας συνδεδεμένων με τον αθλητικό τουρισμό» (Σ4), καθώς οι σύγχρονες αθλητικές αποστολές δεν αρκούνται πλέον σε βασικές παροχές, αλλά αναζητούν ολιστικές υπηρεσίες που συνδυάζουν προπόνηση, αποκατάσταση και ευεξία σε ενιαίο πλαίσιο υψηλής ποιότητας.

Σε στρατηγικό επίπεδο, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και τη διαμόρφωση ενός ενιαίου και

μακροπρόθεσμου σχεδιασμού για τον προπονητικό τουρισμό. Όπως αναφέρεται, «η βασική πρόταση είναι η ανάπτυξη συνεργειών δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» (Σ5), ενώ τονίζεται η ανάγκη για «έναν ενιαίο στρατηγικό σχεδιασμό για τον προπονητικό τουρισμό με συνεργασία όλων των φορέων» (Σ7). Οι επισημάνσεις αυτές αναδεικνύουν ότι χωρίς θεσμικό συντονισμό και σταθερή στρατηγική κατεύθυνση, η ανάπτυξη παραμένει αποσπασματική και μη βιώσιμη.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικές κρίνονται οι προτάσεις που αφορούν την ανάπτυξη εξειδικευμένων αθλητικών πακέτων, τη διεύρυνση των διεθνών συνεργασιών και τη συστηματική ενίσχυση της εξωστρέφειας προς ξένες αγορές. Όπως επισημαίνεται, «προτείνω την ανάπτυξη εξειδικευμένων αθλητικών πακέτων και τη δημιουργία ισχυρών διεθνών συνεργασιών» (Σ8), ενώ υπογραμμίζεται η ανάγκη για «μακροχρόνιο σχεδιασμό με επενδύσεις σε υποδομές και σταθερή συνεργασία όλων των φορέων» (Σ10). Συνολικά, οι προτάσεις συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μετασχηματισμού της Ρόδου σε έναν ανταγωνιστικό, οργανωμένο και διεθνώς αναγνωρίσιμο προορισμό προπονητικού τουρισμού.

3.6.3 Συμπληρωματικός παράγοντας στον προπονητικό τουρισμό

Η ανάλυση των απόψεων των συμμετεχόντων αναδεικνύει με σαφήνεια ότι η περαιτέρω ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο δεν αποτελεί απλώς ζήτημα ενίσχυσης των υφιστάμενων υποδομών, αλλά μια πολυδιάστατη διαδικασία που προϋποθέτει βαθιές θεσμικές, οργανωτικές και ποιοτικές μεταρρυθμίσεις σε επίπεδο συνολικής διακυβέρνησης του προορισμού. Στο επίκεντρο όλων των επισημάνσεων βρίσκεται το ανθρώπινο δυναμικό, καθώς τονίζεται ότι «χρειάζεται εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό που να κατανοεί τις ανάγκες των αθλητών και των ομάδων» (Σ1). Η συγκεκριμένη διατύπωση αποτυπώνει μια θεμελιώδη αδυναμία, δηλαδή ότι η παροχή υπηρεσιών δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται με όρους γενικού τουρισμού, αλλά απαιτεί εξειδικευμένη επαγγελματική κουλτούρα, βαθιά γνώση του αθλητικού περιβάλλοντος και ικανότητα διαχείρισης υψηλών απαιτήσεων σε επίπεδο προπόνησης, αποκατάστασης, διατροφής και καθημερινής λειτουργικής υποστήριξης ομάδων διεθνούς επιπέδου.

Παράλληλα, αναδεικνύεται ως κομβικό ζήτημα η απουσία ενός ενιαίου και συγκροτημένου μηχανισμού στρατηγικής διαχείρισης του προορισμού, γεγονός που οδηγεί

σε κατακερματισμό αρμοδιοτήτων και έλλειψη συνοχής στις παρεμβάσεις. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, «λείπει μια ενιαία “διαχείριση προορισμού” για τον προπονητικό τουρισμό» (Σ2). Η απουσία αυτή δεν αποτελεί απλώς οργανωτικό κενό, αλλά δομικό περιορισμό που εμποδίζει τη δημιουργία ενός ισχυρού, ενιαίου και διεθνώς ανταγωνιστικού προϊόντος. Χωρίς κεντρικό συντονισμό, οι επιμέρους πρωτοβουλίες παραμένουν αποσπασματικές, δεν δημιουργούν συνέργειες και δεν επιτρέπουν τη συγκρότηση μιας συνεκτικής στρατηγικής ταυτότητας για τη Ρόδο ως προορισμό αθλητικού τουρισμού.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στη σταθερότητα και αξιοπιστία των αθλητικών εγκαταστάσεων, καθώς οι διεθνείς ομάδες δεν λειτουργούν με βάση ευκαιριακές παροχές αλλά με αυστηρά πρότυπα προγραμματισμού και ποιότητας. Όπως επισημαίνεται, «οι ομάδες χρειάζονται βεβαιότητα ότι οι χώροι θα είναι διαθέσιμοι και σε άριστη κατάσταση όταν τους χρειάζονται» (Σ3). Η έλλειψη εγγυημένης διαθεσιμότητας και συστηματικής συντήρησης των εγκαταστάσεων δεν αποτελεί απλώς λειτουργικό πρόβλημα, αλλά κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει την εμπιστοσύνη των διεθνών αποστολών και τελικά τη δυνατότητα της Ρόδου να καταστεί σταθερός προπονητικός προορισμός.

Σε άμεση συνέχεια, αναδεικνύεται η ανάγκη για μετάβαση σε ένα πιο επιστημονικά ολοκληρωμένο μοντέλο υποστήριξης των αθλητών, όπου η πρόληψη τραυματισμών αποκτά εξίσου μεγάλη σημασία με την αποκατάσταση. Όπως τονίζεται, «χρειάζεται και σωστή προληπτική προσέγγιση για τους αθλητές» (Σ4). Αυτό συνεπάγεται την ενσωμάτωση εργομετρικών αξιολογήσεων, εξειδικευμένης φυσιοθεραπευτικής υποστήριξης, ιατρικής παρακολούθησης και εξατομικευμένων προγραμμάτων φυσικής κατάστασης, στοιχεία που συνθέτουν ένα ολιστικό πλαίσιο αθλητικής φροντίδας. Χωρίς αυτή τη διάσταση, ο προορισμός υπολείπεται σημαντικά έναντι άλλων διεθνών ανταγωνιστών που ήδη παρέχουν ολοκληρωμένα performance-based περιβάλλοντα.

Εξίσου καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η ανάγκη για υψηλό βαθμό ευελιξίας και προσαρμοστικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, δεδομένου ότι οι αθλητικές αποστολές έχουν εντελώς διαφορετική λειτουργική λογική από τον μαζικό τουρισμό. Όπως αναφέρεται, «οι αθλητικές αποστολές έχουν διαφορετικές ανάγκες από τον μαζικό τουρισμό και απαιτείται προσαρμοστικότητα σε ωράρια, διατροφή και παροχές» (Σ5). Η έλλειψη αυτής της ευελιξίας λειτουργεί περιοριστικά, καθώς οι επαγγελματικές ομάδες αναζητούν προορισμούς που “προσαρμόζονται” στις ανάγκες τους και όχι το αντίστροφο,

κάτι που καθιστά κρίσιμη την ανάπτυξη εξειδικευμένων, δυναμικών και εξατομικευμένων υπηρεσιών φιλοξενίας.

Σε επίπεδο ποιότητας και διεθνούς ανταγωνιστικότητας, η πιστοποίηση των εγκαταστάσεων αναδεικνύεται ως αναγκαία προϋπόθεση, καθώς «οι διεθνείς ομάδες θέλουν να γνωρίζουν ότι οι χώροι πληρούν συγκεκριμένα πρότυπα» (Σ6). Η απουσία πιστοποιημένων υποδομών δημιουργεί ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και μειώνει την αξιοπιστία του προορισμού, ιδιαίτερα σε μια αγορά όπου η συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα ασφάλειας και λειτουργίας αποτελεί βασικό κριτήριο επιλογής. Παράλληλα, σε στρατηγικό επίπεδο, επισημαίνεται η ανάγκη για μακροχρόνια θεσμική συνέπεια και σταθερότητα πολιτικών, ανεξάρτητα από διοικητικές ή πολιτικές αλλαγές. Όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζεται, «η συνέπεια είναι κρίσιμη» (Σ7), στοιχείο που αναδεικνύει ότι η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού δεν μπορεί να βασίζεται σε βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις, αλλά απαιτεί διαρκή στρατηγικό σχεδιασμό και θεσμική συνέχεια. Επιπλέον, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην οικονομική διάσταση και ειδικότερα στην προβλεψιμότητα του κόστους, καθώς «οι ομάδες θέλουν σταθερές και ξεκάθαρες τιμές για να μπορούν να προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα» (Σ8). Η αστάθεια τιμών και η έλλειψη τυποποιημένων πακέτων μειώνουν την ελκυστικότητα του προορισμού και δυσχεραίνουν τον διεθνή προγραμματισμό των ομάδων, οι οποίες λειτουργούν με αυστηρά χρονοδιαγράμματα και περιορισμένους προϋπολογισμούς. Τέλος, αναδεικνύεται η ανάγκη για ενίσχυση της βιωματικής και αυθεντικής εμπειρίας του προορισμού, καθώς «οι επισκέπτες δεν θέλουν μόνο υπηρεσίες, αλλά και σύνδεση με τον τόπο, τη φύση και τον πολιτισμό» (Σ9), ενώ τονίζεται η σημασία της ισόρροπης ανάπτυξης με την τοπική κοινωνία, αφού «πρέπει να ενισχυθούν οι τοπικοί αθλητές και σύλλογοι με τον προπονητικό τουρισμό» (Σ10). Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει είναι ότι ο προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο δεν είναι απλώς ένα τουριστικό προϊόν προς ανάπτυξη, αλλά ένα σύνθετο οικοσύστημα που απαιτεί στρατηγική συνοχή, θεσμική ωριμότητα και βαθιά ενσωμάτωση στην τοπική κοινωνική και οικονομική δομή.

Κεφάλαιο 4^ο : Συζήτηση

4.1 Συζήτηση

Η παρούσα έρευνα καταδεικνύει ότι ο προπονητικός τουρισμός στη Ρόδο βρίσκεται σε φάση σταδιακής αλλά σταθερής ανάπτυξης, παρουσιάζοντας σημαντικές προοπτικές εξέλιξης σε έναν διεθνώς ανταγωνιστικό προορισμό αθλητικής προετοιμασίας, ευεξίας και αθλητικού τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Τα ευρήματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τη διεθνή βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία ο αθλητικός και προπονητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της τουριστικής βιομηχανίας, συνδέοντας την αθλητική δραστηριότητα με την ταξιδιωτική εμπειρία, την ευεξία και την αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών (Gammon & Robinson, 1997; Gibson, 1998; Standeven & De Knop, 1999; Hinch & Higham, 2001). Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν αυξημένη ζήτηση από αθλητικές ομάδες, συλλόγους και αθλητές, κυρίως προερχόμενους από χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης, γεγονός που αποδεικνύει ότι η Ρόδος έχει ήδη αρχίσει να αποκτά αναγνωρισιμότητα ως προπονητικός προορισμός. Η συγκεκριμένη διαπίστωση συνδέεται άμεσα με τις σύγχρονες τάσεις ανάπτυξης του sport tourism, όπου οι προορισμοί επιδιώκουν να διαφοροποιηθούν μέσω εξειδικευμένων μορφών τουρισμού που βασίζονται στη βιωματική εμπειρία, στην αθλητική συμμετοχή και στην ποιότητα υπηρεσιών (Higham, 2005; Weed & Bull, 2009; Gibson, 2013).

Η ανάπτυξη αυτή φαίνεται να επηρεάζεται καθοριστικά από το ήπιο μεσογειακό κλίμα του νησιού, το οποίο αναδείχθηκε από όλους σχεδόν τους συμμετέχοντες ως το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Ρόδου. Το κλίμα επιτρέπει τη διεξαγωγή προπονήσεων σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, δημιουργώντας ιδανικές συνθήκες για αθλητική προετοιμασία, αποκατάσταση και υπαίθριες δραστηριότητες. Η συγκεκριμένη διαπίστωση επιβεβαιώνει τη θεωρητική προσέγγιση των Hall (1992) και Glyptis (1991), σύμφωνα με τους οποίους οι φυσικοί και κλιματικοί πόροι αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού. Επίσης, το φυσικό περιβάλλον, η παραθαλάσσια γεωμορφολογία, η αναγνωρισιμότητα του νησιού ως τουριστικού προορισμού και η υπάρχουσα εμπειρία φιλοξενίας λειτουργούν ενισχυτικά στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος. Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι οι

αθλητικοί τουρίστες δεν αξιολογούν αποκλειστικά τις αθλητικές εγκαταστάσεις, αλλά συνολικά την εμπειρία του προορισμού, συμπεριλαμβανομένων των υποστηρικτικών υπηρεσιών, της φιλοξενίας, της αυθεντικότητας και της ποιότητας ζωής που προσφέρει ο τόπος (Ritchie & Adair, 2002; Funk et al., 2008; Shonk & Chelladurai, 2008).

Παρά τη θετική δυναμική, τα ευρήματα της έρευνας ανέδειξαν σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες που περιορίζουν την πλήρη αξιοποίηση του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο. Βασικότερο πρόβλημα αποτελεί η ανεπάρκεια σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων διεθνών προδιαγραφών, καθώς πολλές από τις υφιστάμενες υποδομές χαρακτηρίζονται από παλαιότητα, ελλιπή τεχνολογικό εξοπλισμό και περιορισμένες δυνατότητες εξειδικευμένης αθλητικής υποστήριξης. Η έλλειψη ολοκληρωμένων προπονητικών και εργομετρικών κέντρων περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα φιλοξενίας επαγγελματικών ομάδων υψηλού επιπέδου, οι οποίες αναζητούν ολοκληρωμένες υπηρεσίες που συνδυάζουν προπόνηση, αποκατάσταση, φυσιοθεραπεία, εργομετρική αξιολόγηση και επιστημονική παρακολούθηση. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τη διεθνή βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία η ποιότητα και η εξειδίκευση των αθλητικών υποδομών αποτελούν κρίσιμο παράγοντα ανταγωνιστικότητας των προορισμών sport tourism (Higham & Hinch, 2018; Schwark, 2016; Sobry et al., 2016). Επιπλέον, η αυξανόμενη σύνδεση αθλητισμού και ευεξίας δημιουργεί νέες απαιτήσεις για ολιστικές υπηρεσίες wellness, αποκατάστασης και υγείας, στοιχείο που αναδεικνύεται ιδιαίτερα έντονα στη σύγχρονη βιβλιογραφία περί sport and wellness tourism (Fyall & Jago, 2009; Mousavi et al., 2022).

Ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα της έρευνας αποτελεί η έλλειψη ενιαίας στρατηγικής marketing και διεθνούς προβολής του προορισμού. Οι συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι, παρά τα σημαντικά φυσικά και τουριστικά πλεονεκτήματα της Ρόδου, δεν υφίσταται οργανωμένο branding και συντονισμένη στρατηγική τοποθέτησης του νησιού στη διεθνή αγορά προπονητικού τουρισμού. Η διαπίστωση αυτή συνδέεται με τη θεωρία του destination branding και της στρατηγικής διαχείρισης τουριστικών προορισμών, σύμφωνα με την οποία η ανταγωνιστικότητα ενός προορισμού εξαρτάται όχι μόνο από τους φυσικούς και υλικούς πόρους, αλλά και από την ικανότητα δημιουργίας ισχυρής και διαφοροποιημένης ταυτότητας (Hemmonsbeey & Tichaawa, 2019; Buhalis & Law, 2008). Επιπλέον, η απουσία ολοκληρωμένων διεθνών καμπανιών προβολής και συνεργασιών με αθλητικούς οργανισμούς, tour operators και διεθνείς ομοσπονδίες μειώνει τη δυνατότητα της Ρόδου να αποκτήσει σταθερή θέση στη διεθνή αγορά sport tourism. Η ανάγκη για

δημιουργία ισχυρού brand και συντονισμένης στρατηγικής προβολής αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας βιώσιμης ανάπτυξης και από τους Alexandris, Girginov και Scheerder (2023), οι οποίοι υπογραμμίζουν ότι η επιτυχία των αθλητικών προορισμών βασίζεται σε μακροχρόνιο στρατηγικό σχεδιασμό και στοχευμένο marketing.

Η εποχικότητα του τουρισμού εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο. Η λειτουργία μεγάλου μέρους των τουριστικών επιχειρήσεων κυρίως κατά τη θερινή περίοδο περιορίζει τη δυνατότητα φιλοξενίας αθλητικών αποστολών κατά τους χειμερινούς μήνες, παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη περίοδος παρουσιάζει υψηλή ζήτηση από ομάδες που αναζητούν ήπιες κλιματικές συνθήκες για προετοιμασία. Τα αποτελέσματα της έρευνας συνάδουν με τη διεθνή βιβλιογραφία, η οποία αναγνωρίζει τον προπονητικό και αθλητικό τουρισμό ως στρατηγικό εργαλείο αντιμετώπισης της εποχικότητας και επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου (Getz, 2008; Gibson et al., 2012; Gkarane et al., 2025). Η διοργάνωση αθλητικών camps, διεθνών διοργανώσεων και wellness retreats μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη χρονική αποσυμφόρηση του τουρισμού και στη δημιουργία σταθερής ζήτησης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ακόμη, η αυξανόμενη ζήτηση για ήπιες μορφές άθλησης, wellness και yoga retreats ενισχύει τη δυνατότητα διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και προσέλκυσης νέων κατηγοριών επισκεπτών.

Η περιορισμένη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δημιουργεί κατακερματισμό στις παρεχόμενες υπηρεσίες και δυσκολία διαμόρφωσης ενός ολοκληρωμένου και ανταγωνιστικού προπονητικού προϊόντος. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, αθλητικών οργανισμών, τοπικής αυτοδιοίκησης και επενδυτικών φορέων περιορίζει τη δυνατότητα ανάπτυξης ενιαίας στρατηγικής και αποτελεσματικής διαχείρισης του προορισμού. Η συγκεκριμένη διαπίστωση επιβεβαιώνει τις θεωρίες περί destination management και συνεργατικών μοντέλων ανάπτυξης τουρισμού, σύμφωνα με τις οποίες η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί ισχυρές συνέργειες και συμμετοχική διακυβέρνηση (Choi & Sirakaya, 2006; Cernat & Gourdon, 2012; Higham & Hinch, 2018). Επιπλέον, τα ζητήματα βιωσιμότητας, περιβαλλοντικής διαχείρισης και κοινωνικής ισορροπίας αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού δεν θα πρέπει να επιβαρύνει τους φυσικούς πόρους και την καθημερινότητα της τοπικής κοινωνίας. Η ανάγκη για πράσινες υποδομές, ενεργειακή αποδοτικότητα και βιώσιμη χρήση πόρων συνδέεται άμεσα με τις σύγχρονες προσεγγίσεις

sustainable sport tourism και triple bottom line ανάπτυξης (Fredline et al., 2005; Sherwood, 2008; Chersulich Tomino et al., 2020). Συνεπώς, η υφιστάμενη κατάσταση του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο χαρακτηρίζεται από υψηλή αναπτυξιακή δυναμική και σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, τα οποία όμως απαιτούν στρατηγικό σχεδιασμό, επενδύσεις, θεσμική συνεργασία και βιώσιμη διαχείριση ώστε να μετατραπούν σε ένα ολοκληρωμένο και διεθνώς ανταγωνιστικό μοντέλο ανάπτυξης.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς αντιλαμβάνονται τον προπονητικό τουρισμό ως έναν ιδιαίτερα σημαντικό, δυναμικά εξελισσόμενο και στρατηγικής σημασίας τομέα για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Ρόδου. Οι εκπρόσωποι ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών οργανισμών, προπονητών, επαγγελματιών του τουρισμού και τοπικών φορέων θεωρούν ότι ο προπονητικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά τόσο στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος του νησιού όσο και στη δημιουργία ενός περισσότερο ανθεκτικού και πολυδιάστατου αναπτυξιακού μοντέλου. Η συγκεκριμένη διαπίστωση επιβεβαιώνει τη διεθνή βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους πλέον ταχέως αναπτυσσόμενους τομείς της σύγχρονης τουριστικής βιομηχανίας, καθώς συνδυάζει την αθλητική δραστηριότητα, την ταξιδιωτική εμπειρία, την ψυχαγωγία και την ευεξία (Gibson, 1998Ω Hinch & Higham, 2001; Weed & Bull, 2009; Van Rheenen et al., 2017). Παράλληλα, οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι η αυξανόμενη διεθνής ζήτηση για οργανωμένα αθλητικά camps, προπονητικές αποστολές, wellness retreats και εξειδικευμένα πακέτα αθλητικής προετοιμασίας δημιουργεί νέες επιχειρηματικές δυνατότητες και ενισχύει τη δυνατότητα επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από τους Getz (2008), Gibson et al. (2012) και Gkarane et al. (2025), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι τα αθλητικά γεγονότα και οι προπονητικές δραστηριότητες μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμός αντιμετώπισης της εποχικότητας και ενίσχυσης της περιφερειακής ανάπτυξης.

Οι αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων φαίνεται να διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από τα ιδιαίτερα φυσικά, κλιματικά και τουριστικά χαρακτηριστικά της Ρόδου, τα οποία θεωρούνται ικανά να υποστηρίξουν τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και διεθνώς ανταγωνιστικού προορισμού προπονητικού τουρισμού. Ειδικότερα, το ήπιο μεσογειακό κλίμα, η γεωμορφολογία του νησιού, η μακρά τουριστική εμπειρία και η αναγνωρισιμότητα του προορισμού αξιολογούνται ως στρατηγικά πλεονεκτήματα που μπορούν να διαφοροποιήσουν τη Ρόδο στη διεθνή αγορά sport tourism. Η συγκεκριμένη προσέγγιση

συνάδει με τις θεωρητικές αναλύσεις των Hall (1992), Glyptis (1991) και Higham (2005), σύμφωνα με τις οποίες οι φυσικοί πόροι, οι κλιματικές συνθήκες και η εμπειρία του προορισμού αποτελούν κρίσιμους παράγοντες ελκυστικότητας στον αθλητικό τουρισμό. Ακολούθως, οι συμμετέχοντες φαίνεται να αντιλαμβάνονται ότι η διεθνής αγορά αθλητικού τουρισμού μετασχηματίζεται σταδιακά προς περισσότερο ολιστικά μοντέλα εμπειρίας, όπου ο αθλητισμός συνδέεται με την ευεξία, την υγεία, την αποκατάσταση και τη βιωματική εμπειρία του τόπου (Fyall & Jago, 2009; Gibson & Fairley, 2022; Mousavi et al., 2022). Ως εκ τούτου, η Ρόδος θεωρείται ότι διαθέτει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει όχι μόνο τον παραδοσιακό προπονητικό τουρισμό, αλλά και τις σύγχρονες τάσεις wellness και active tourism, οι οποίες παρουσιάζουν αυξανόμενη διεθνή ζήτηση.

Οι ανάγκες που αναδείχθηκαν μέσα από τις συνεντεύξεις επικεντρώνονται κυρίως στη δημιουργία και αναβάθμιση σύγχρονων αθλητικών υποδομών, στην ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών αποκατάστασης και επιστημονικής υποστήριξης, καθώς και στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων και εξατομικευμένων πακέτων φιλοξενίας για αθλητικές αποστολές. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν ότι οι σύγχρονες αθλητικές ομάδες και οι επαγγελματίες αθλητές δεν αναζητούν αποκλειστικά χώρους προπόνησης, αλλά ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον υψηλής ποιότητας που να περιλαμβάνει αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών, εξειδικευμένη αθλητική διατροφή, εργομετρική αξιολόγηση, φυσιοθεραπεία, υπηρεσίες αποκατάστασης, wellness facilities, ασφαλείς μετακινήσεις και οργανωμένη υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής τους. Η συγκεκριμένη διαπίστωση επιβεβαιώνει τη βιβλιογραφία περί sport tourism experience, σύμφωνα με την οποία η ικανοποίηση και η πιστότητα των αθλητικών τουριστών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την ολοκλήρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών (Funk et al., 2008; Shonk & Chelladurai, 2008). Παράλληλα, η ανάγκη για ολοκληρωμένα και εξατομικευμένα πακέτα συνδέεται με τη μετατόπιση της διεθνούς τουριστικής αγοράς προς περισσότερο προσωποποιημένες μορφές εμπειρίας, όπου ο επισκέπτης αναζητά υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του (Buhalis & Law, 2008). Η συγκεκριμένη τάση είναι ιδιαίτερα έντονη στον τομέα του αθλητικού τουρισμού, καθώς διαφορετικές κατηγορίες αθλητών και ομάδων εμφανίζουν διαφοροποιημένες απαιτήσεις ως προς το επίπεδο υποστήριξης, την επιστημονική παρακολούθηση και τις υπηρεσίες αποκατάστασης.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς εξέφρασαν έντονα την ανάγκη δημιουργίας ενός περισσότερο οργανωμένου, συντονισμένου και επαγγελματικού πλαισίου ανάπτυξης του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο. Ειδικότερα, υπογράμμισαν την αναγκαιότητα διαμόρφωσης κοινής στρατηγικής μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου και ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος. Η ανάγκη αυτή επιβεβαιώνει τις θεωρητικές προσεγγίσεις περί destination management και συνεργατικής διακυβέρνησης, σύμφωνα με τις οποίες η βιώσιμη ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού προϋποθέτει συνέργειες, συντονισμό και συμμετοχική στρατηγική μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων (Choi & Sirakaya, 2006; Cernat & Gourdon, 2012; Higham & Hinch, 2018). Οι συμμετέχοντες θεωρούν ιδιαίτερα σημαντική την ανάπτυξη ισχυρού διεθνούς brand για τη Ρόδο, το οποίο θα συνδέεται με την αθλητική προετοιμασία, την ευεξία, τη φιλοξενία και την ποιότητα υπηρεσιών. Η ανάγκη δημιουργίας ισχυρής τουριστικής ταυτότητας συνδέεται άμεσα με τη σύγχρονη θεωρία destination branding, σύμφωνα με την οποία η διαφοροποίηση και η αναγνωρισιμότητα αποτελούν κρίσιμους παράγοντες διεθνούς ανταγωνιστικότητας (Hemmonsbeay & Tichaawa, 2019; Alexandris et al., 2023). Επίσης, οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι η διεθνής προβολή του προορισμού παραμένει περιορισμένη και απαιτείται ενίσχυση μέσω στοχευμένων καμπανιών marketing, ψηφιακής προβολής και στρατηγικών συνεργασιών με αθλητικές ομοσπονδίες, συλλόγους και εξειδικευμένους tour operators.

Οι φορείς εξέφρασαν έντονες προσδοκίες για μεγαλύτερη θεσμική υποστήριξη, χρηματοδότηση και ενίσχυση επενδύσεων στον τομέα του προπονητικού τουρισμού. Η ανάγκη για επενδύσεις σε αθλητικές εγκαταστάσεις, υποδομές αποκατάστασης και βιώσιμες τουριστικές υπηρεσίες θεωρείται θεμελιώδης προϋπόθεση για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ρόδου. Η συγκεκριμένη προσέγγιση συνδέεται με τη διεθνή βιβλιογραφία περί sustainable sport tourism development, σύμφωνα με την οποία η μακροχρόνια επιτυχία των αθλητικών προορισμών εξαρτάται από τη στρατηγική επένδυση σε ποιοτικές υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο και βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης (Fyall & Jago, 2009; Chersulich Tomino et al., 2020; Rossini et al., 2024). Ακόμη, αναδείχθηκε η ανάγκη για εκπαίδευση προσωπικού, πιστοποίηση εγκαταστάσεων και επαγγελματική οργάνωση των υπηρεσιών, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα και η αξιοπιστία του τουριστικού προϊόντος. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνει ότι η σύγχρονη αγορά αθλητικού τουρισμού χαρακτηρίζεται από αυξημένες απαιτήσεις ποιότητας, ασφάλειας και

επαγγελματισμού, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη συνεχή αναβάθμιση δεξιοτήτων και υποδομών (Schwark, 2016; Singh et al., 2016).

Οι εμπλεκόμενοι φορείς αντιλαμβάνονται τον προπονητικό τουρισμό όχι μόνο ως οικονομική δραστηριότητα, αλλά και ως μηχανισμό βιώσιμης και κοινωνικά ισορροπημένης ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι η ανάπτυξη του τομέα θα πρέπει να βασιστεί σε αρχές βιωσιμότητας, περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής συμμετοχής, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα υπερτουρισμού και πίεσης στις τοπικές υποδομές. Η συγκεκριμένη προσέγγιση συνδέεται με τη θεωρία της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της “triple bottom line” αξιολόγησης, σύμφωνα με την οποία η επιτυχία ενός τουριστικού προορισμού δεν αξιολογείται αποκλειστικά με οικονομικά κριτήρια, αλλά και με βάση τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές του επιπτώσεις (Andersson & Lundberg, 2013; Fredline et al., 2005; Sherwood, 2008). Ως εκ τούτου, οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες των εμπλεκόμενων φορέων συγκλίνουν στην άποψη ότι ο προπονητικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό πυλώνα βιώσιμης ανάπτυξης της Ρόδου, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει μακροχρόνιος στρατηγικός σχεδιασμός, αποτελεσματικός συντονισμός, επενδύσεις σε υποδομές και υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου και βιώσιμου μοντέλου διαχείρισης του προορισμού.

Η Ρόδος διαθέτει ένα ιδιαίτερα ισχυρό πλέγμα ευκαιριών για την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού και βιώσιμου μοντέλου προπονητικού τουρισμού, το οποίο βασίζεται τόσο στα φυσικά χαρακτηριστικά του προορισμού όσο και στη διαχρονικά ανεπτυγμένη τουριστική του ταυτότητα. Ειδικότερα, το ήπιο μεσογειακό κλίμα, η υψηλή ηλιοφάνεια και το φυσικό περιβάλλον του νησιού αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες ελκυστικότητας για αθλητικές ομάδες και αθλητές που επιδιώκουν προπονητική προετοιμασία καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους. Τα ευρήματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι το κλίμα λειτουργεί ως το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Ρόδου, καθώς επιτρέπει τη διεξαγωγή προπονήσεων και αθλητικών δραστηριοτήτων κατά τους χειμερινούς μήνες, όταν πολλές ευρωπαϊκές χώρες αντιμετωπίζουν περιορισμούς λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. Η συγκεκριμένη διαπίστωση συνδέεται άμεσα με τη διεθνή βιβλιογραφία του αθλητικού τουρισμού, η οποία υπογραμμίζει ότι οι φυσικοί και περιβαλλοντικοί πόροι αποτελούν βασικούς παράγοντες ανταγωνιστικότητας των αθλητικών προορισμών (Higham, 2005; Hinch & Higham, 2011; Weed & Bull, 2009). Παράλληλα, η ύπαρξη παραθαλάσσιων τοπίων, υπαίθριων διαδρομών και συνθηκών κατάλληλων για δραστηριότητες αντοχής,

αποκατάστασης και wellness ενισχύει τη δυνατότητα διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου, στοιχείο που επιβεβαιώνει τη σύγχρονη τάση σύνδεσης αθλητισμού, ευεξίας και εμπειρικού τουρισμού (Hall, 1992; Gibson, 2013; Alexandris et al., 2023). Επιπλέον, η ήδη αναπτυγμένη τουριστική βιομηχανία του νησιού, η υψηλή αναγνωρισιμότητα της Ρόδου στις διεθνείς αγορές και η ύπαρξη μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων δημιουργούν ένα ισχυρό υπόβαθρο για τη διαμόρφωση εξειδικευμένων υπηρεσιών φιλοξενίας αθλητικών αποστολών και διοργάνωσης αθλητικών camps. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η δυνατότητα αξιοποίησης των υφιστάμενων τουριστικών υποδομών προσφέρει στη Ρόδο σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα έναντι αναδυόμενων προορισμών που δεν διαθέτουν αντίστοιχη εμπειρία φιλοξενίας. Η διαπίστωση αυτή συμβαδίζει με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που υποστηρίζουν ότι η επιτυχία των αθλητικών προορισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνολική ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας και των συνοδευτικών υπηρεσιών φιλοξενίας (Shonk & Chelladurai, 2008; Funk et al., 2008; Ritchie & Adair, 2002).

Ιδιαίτερα σημαντική ευκαιρία ανάπτυξης αναδείχθηκε η αυξανόμενη διεθνής τάση ενοποίησης του αθλητισμού με τον wellness και health tourism, καθώς οι συμμετέχοντες κατέγραψαν αυξανόμενο ενδιαφέρον για yoga retreats, fitness groups, προγράμματα αποκατάστασης, φυσιοθεραπείας και ήπιες μορφές άθλησης. Η τάση αυτή αντικατοπτρίζει τη μετατόπιση της διεθνούς τουριστικής ζήτησης προς πιο ολιστικά μοντέλα εμπειρίας, στα οποία η άθληση συνδυάζεται με την ψυχική ευεξία, τη χαλάρωση και την αποκατάσταση, δημιουργώντας νέες μορφές εξειδικευμένου τουρισμού (Gammon & Robinson, 1997; Hall, 1992; Sobry et al., 2016). Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι η Ρόδος διαθέτει σημαντικές δυνατότητες αξιοποίησης αυτής της τάσης, καθώς το φυσικό περιβάλλον, οι παραθαλάσσιες περιοχές και οι ήδη υπάρχουσες υποδομές ευεξίας μπορούν να υποστηρίξουν τη δημιουργία ολοκληρωμένων πακέτων wellness και αθλητικής αποκατάστασης. Επιπλέον, η ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων ενισχύει τη διαφοροποίηση του προορισμού από τα παραδοσιακά μοντέλα «ήλιος και θάλασσα», επιτρέποντας την προσέλκυση νέων αγορών και ομάδων επισκεπτών υψηλότερης εξειδίκευσης και δαπάνης. Η σύνδεση αθλητισμού και ευεξίας θεωρείται διεθνώς ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς του ειδικού τουρισμού, καθώς ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές τάσεις που σχετίζονται με την υγεία, τη φυσική δραστηριότητα και την ποιότητα ζωής (Froböse & Wallmann-Sperlich, 2012; Gibson & Fairley, 2022). Επίσης,

η δυνατότητα ανάπτυξης αθλητικών camps και εξειδικευμένων πακέτων εκτός θερινής περιόδου δημιουργεί σημαντικές προοπτικές επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, στοιχείο που αναγνωρίζεται ως κρίσιμο για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη περιφερειακών προορισμών (Getz, 2008; Gkarane et al., 2025). Οι συμμετέχοντες επισήμαναν ότι ο προπονητικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη μείωση της εποχικότητας, αυξάνοντας τη ζήτηση κατά τους φθινοπωρινούς και χειμερινούς μήνες και δημιουργώντας σταθερότερες οικονομικές ροές για τις τοπικές επιχειρήσεις και την αγορά εργασίας. Η διαπίστωση αυτή συνδέεται με τη βιβλιογραφία που αναδεικνύει τον αθλητικό τουρισμό ως εργαλείο βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης και ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας μέσω της χρονικής αποσυμφόρησης του τουρισμού (Higham & Hinch, 2018; Rossini et al., 2024).

Παρά τις ιδιαίτερα θετικές αναπτυξιακές προοπτικές, η έρευνα κατέδειξε ότι η Ρόδος αντιμετωπίζει σημαντικές δομικές και στρατηγικές προκλήσεις, οι οποίες περιορίζουν τη δυνατότητα εξέλιξής της σε πλήρως ανταγωνιστικό διεθνή προπονητικό προορισμό. Η σημαντικότερη πρόκληση αφορά την έλλειψη σύγχρονων και πιστοποιημένων αθλητικών εγκαταστάσεων διεθνών προδιαγραφών, καθώς και την απουσία ολοκληρωμένων προπονητικών, εργομετρικών και επιστημονικών κέντρων. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι, παρά την ύπαρξη βασικών υποδομών, πολλές εγκαταστάσεις χαρακτηρίζονται από παλαιότητα, περιορισμένες δυνατότητες εξειδίκευσης και αδυναμία παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης υψηλού επιπέδου. Το στοιχείο αυτό θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμο, δεδομένου ότι οι σύγχρονες αθλητικές αποστολές επιλέγουν προορισμούς που προσφέρουν όχι μόνο χώρους προπόνησης αλλά και ολοκληρωμένα οικοσυστήματα απόδοσης, αποκατάστασης και επιστημονικής παρακολούθησης (Shonk & Chelladurai, 2008; Schwark, 2016; Higham, 2007). Επιπλέον, σημαντική πρόκληση αποτελεί η περιορισμένη διεθνής προβολή της Ρόδου ως προπονητικού προορισμού και η απουσία ενιαίου branding και στρατηγικής τοποθέτησης στη διεθνή αγορά αθλητικού τουρισμού. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν ότι, παρά τη θετική εικόνα του νησιού ως γενικού τουριστικού προορισμού, δεν υπάρχει οργανωμένη στρατηγική marketing που να αναδεικνύει τη Ρόδο ως εξειδικευμένο προπονητικό και wellness destination. Η διαπίστωση αυτή συνδέεται με τη βιβλιογραφία που επισημαίνει ότι η επιτυχία των αθλητικών προορισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δημιουργία ισχυρής ταυτότητας προορισμού, την ψηφιακή προβολή και τη στοχευμένη διεθνή δικτύωση (Buhalis & Law,

2008Ω Hemmonsbey & Tichaawa, 2019; Schwarzenberger & Hyde, 2013). Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική εμφανίζεται η περιορισμένη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς η απουσία συντονισμένου στρατηγικού σχεδιασμού δημιουργεί κατακερματισμό στις δράσεις και περιορίζει τη δυνατότητα διαμόρφωσης ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού απαιτεί ένα σταθερό πλαίσιο διακυβέρνησης και συνεργασίας μεταξύ τοπικής αυτοδιοίκησης, ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών φορέων, tour operators και επενδυτών, στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από τη διεθνή βιβλιογραφία περί βιώσιμου και στρατηγικού σχεδιασμού τουριστικών προορισμών (Choi & Sirakaya, 2006; Cernat & Gourdon, 2012; Fyall & Jago, 2009).

Ακόμη, η έρευνα ανέδειξε σημαντικές περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού και οι οποίες απαιτούν ιδιαίτερα προσεκτική διαχείριση στο πλαίσιο μιας βιώσιμης στρατηγικής ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με την αυξημένη πίεση στους φυσικούς πόρους του νησιού, όπως η κατανάλωση νερού και ενέργειας, καθώς και τη φθορά αθλητικών και δημοσίων υποδομών λόγω εντατικής χρήσης. Ακολούθως, επισημάνθηκε η ανάγκη διασφάλισης ισορροπίας μεταξύ τουριστικής ανάπτυξης και ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας, ώστε η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού να μην οδηγήσει σε κοινωνικές ανισότητες ή συγκρούσεις χρήσεων. Οι προβληματισμοί αυτοί συνδέονται με τις σύγχρονες θεωρήσεις περί βιώσιμου αθλητικού τουρισμού, οι οποίες τονίζουν ότι η τουριστική ανάπτυξη οφείλει να λαμβάνει υπόψη τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις της βιωσιμότητας (Andersson & Lundberg, 2013; Sherwood, 2008; Fredline et al., 2005). Επιπλέον, η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η βιωσιμότητα των αθλητικών προορισμών εξαρτάται από την ικανότητά τους να εφαρμόζουν πρακτικές υπεύθυνης διαχείρισης πόρων, περιβαλλοντικής προστασίας και συμμετοχικού σχεδιασμού με την τοπική κοινωνία (Hobson & Essex, 2001; Singh et al., 2016; Mousavi et al., 2022). Στο πλαίσιο αυτό, τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η μελλοντική ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο δεν μπορεί να βασιστεί αποκλειστικά στην αύξηση της ζήτησης ή στην τουριστική προβολή, αλλά απαιτεί έναν ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό που θα συνδυάζει επενδύσεις σε υποδομές, διεθνή δικτύωση, ποιοτικές υπηρεσίες και βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης. Συνεπώς, η Ρόδος εμφανίζει σημαντικές δυνατότητες να εξελιχθεί σε διεθνή προπονητικό και wellness

προορισμό, υπό την προϋπόθεση ότι θα υιοθετηθεί ένα πολυδιάστατο μοντέλο ανάπτυξης βασισμένο στη συνεργασία, την καινοτομία, τη βιωσιμότητα και τη στρατηγική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος.

Με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, προκύπτει ότι το καταλληλότερο επιχειρηματικό μοντέλο για τη βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο είναι ένα ολοκληρωμένο, πολυεπίπεδο και συνεργατικό μοντέλο τύπου Business Model Canvas, το οποίο θα ενοποιεί υπηρεσίες αθλητικής προετοιμασίας, τουριστικής φιλοξενίας, ευεξίας και επιστημονικής υποστήριξης σε ένα ενιαίο και ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν. Η λογική του συγκεκριμένου μοντέλου συνδέεται άμεσα με τη σύγχρονη θεωρία του αθλητικού τουρισμού, σύμφωνα με την οποία οι αθλητικοί επισκέπτες δεν αναζητούν αποκλειστικά αθλητικές εγκαταστάσεις, αλλά ολοκληρωμένες εμπειρίες που συνδυάζουν άθληση, αναψυχή, ευεξία και ποιοτικές υπηρεσίες φιλοξενίας (Gammon & Robinson, 1997; Gibson, 1998; Standeven & De Knop, 1999; Hinch & Higham, 2001; Weed & Bull, 2009). Υπό αυτό το πρίσμα, η βασική πρόταση αξίας (value proposition) του επιχειρηματικού μοντέλου θα πρέπει να εστιάζει στη δημιουργία ολοκληρωμένων προπονητικών πακέτων υψηλής ποιότητας, προσαρμοσμένων στις ανάγκες επαγγελματικών και ερασιτεχνικών αθλητικών ομάδων, αθλητών υψηλών επιδόσεων, fitness groups και επισκεπτών wellness τουρισμού. Τα πακέτα αυτά οφείλουν να περιλαμβάνουν σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, εξειδικευμένα προγράμματα διατροφής, υπηρεσίες φυσιοθεραπείας και αποκατάστασης, εργομετρική και επιστημονική παρακολούθηση, wellness δραστηριότητες, εξατομικευμένη εξυπηρέτηση, ασφαλείς μετακινήσεις και ολοκληρωμένη εμπειρία φιλοξενίας. Η ανάγκη ανάπτυξης τέτοιων πολυδιάστατων υπηρεσιών επιβεβαιώνεται από τη διεθνή βιβλιογραφία, η οποία υπογραμμίζει ότι η ποιότητα των συνοδευτικών υπηρεσιών επηρεάζει καθοριστικά την ικανοποίηση, την πρόθεση επανάληψης επίσκεψης και τη συνολική εμπειρία των αθλητικών τουριστών (Shonk & Chelladurai, 2008; Funk, Alexandris, & McDonald, 2008; Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012). Παράλληλα, η σύνδεση αθλητισμού, ευεξίας και τουρισμού ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τάσεις της διεθνούς αγοράς, όπου παρατηρείται αυξανόμενη ζήτηση για εμπειρίες wellness, fitness retreats και προσωποποιημένες υπηρεσίες υγείας και ευεξίας (Hall, 1992; Froböse & Wallmann-Sperlich, 2012; Alexandris, Girginov, & Scheerder, 2023).

Κομβικό στοιχείο του προτεινόμενου επιχειρηματικού μοντέλου αποτελεί η ανάπτυξη ενός ισχυρού δικτύου στρατηγικών συνεργασιών μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, αθλητικών οργανισμών, τοπικής αυτοδιοίκησης, τουριστικών γραφείων, αεροπορικών εταιρειών, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η διατομεακή συνεργασία αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός αξιόπιστου, λειτουργικού και διεθνώς ανταγωνιστικού προορισμού προπονητικού τουρισμού. Η ανάγκη αυτή επιβεβαιώνεται από τη θεωρία της διαχείρισης προορισμών, σύμφωνα με την οποία η ανταγωνιστικότητα ενός τουριστικού προορισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον βαθμό συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων και από τη δυνατότητα δημιουργίας ενιαίας στρατηγικής ανάπτυξης και προβολής (Getz, 2008; Higham, 2005; Higham & Hinch, 2018). Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η δημιουργία ενός κεντρικού οργανισμού διαχείρισης προορισμού (Destination Management Organization – DMO), ο οποίος θα αναλαμβάνει τον συντονισμό των συνεργασιών, τη διαχείριση της ποιότητας των υπηρεσιών, την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής marketing και τη διεθνή προώθηση της Ρόδου ως προορισμού αθλητικής προετοιμασίας και wellness τουρισμού. Η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι οι προορισμοί που εφαρμόζουν οργανωμένα μοντέλα συνεργατικής διακυβέρνησης εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα βιωσιμότητας, ισχυρότερο brand identity και μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στον διεθνή ανταγωνισμό (Hemmonsbeay & Tichaawa, 2019; Buhalis & Law, 2008; Cernat & Gourdon, 2012). Επιπλέον, η ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών, εργαλείων e-tourism και στοχευμένων καμπανιών ψηφιακού marketing θεωρείται απαραίτητη για την ενίσχυση της διεθνούς προβολής και τη δημιουργία εξατομικευμένων εμπειριών για τους αθλητικούς επισκέπτες (Buhalis & Law, 2008; Ruiz-Molina, Gil-Saura, & Moliner-Velázquez, 2010).

Η βιωσιμότητα του επιχειρηματικού μοντέλου προϋποθέτει την ενσωμάτωση αρχών περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής αειφορίας, ώστε η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού να πραγματοποιηθεί με τρόπο ισορροπημένο και μακροχρόνια αποδεκτό από την τοπική κοινωνία. Η έρευνα ανέδειξε ότι η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη ενδέχεται να προκαλέσει πίεση στους φυσικούς πόρους, επιβάρυνση των υποδομών και κοινωνικές ανισότητες, γεγονός που καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης. Σύμφωνα με τη θεωρία του sustainable sport tourism, η επιτυχία ενός αθλητικού τουριστικού προορισμού δεν αξιολογείται αποκλειστικά με οικονομικούς όρους, αλλά και με βάση τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές του επιπτώσεις

(Fyall & Jago, 2009; Andersson & Lundberg, 2013; Sherwood, 2008). Για τον λόγο αυτό, το προτεινόμενο Business Model Canvas θα πρέπει να περιλαμβάνει επενδύσεις σε πράσινες και ενεργειακά αποδοτικές υποδομές, βιώσιμη διαχείριση νερού και ενέργειας, εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής πιστοποίησης και ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στον τουριστικό τομέα (Blackman & Bauld, 2015; Singh, Dash, & Vashko, 2016). Ακόμη, ιδιαίτερη σημασία αποκτά η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη διαδικασία ανάπτυξης, καθώς η κοινωνική αποδοχή αποτελεί κρίσιμο παράγοντα μακροχρόνιας βιωσιμότητας (Choi & Sirakaya, 2006; Taks, 2013). Η πρόσβαση των κατοίκων σε αθλητικές και wellness υποδομές, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και η βελτίωση της ποιότητας ζωής μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και της περιφερειακής ανάπτυξης (Gibson & Fairley, 2022; Rossini et al., 2024).

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η ανάπτυξη ενός ισχυρού και διαφοροποιημένου brand identity για τη Ρόδο ως διεθνή προορισμό προπονητικού και wellness τουρισμού. Η δημιουργία ισχυρής ταυτότητας προορισμού αποτελεί βασικό παράγοντα ανταγωνιστικότητας στη διεθνή αγορά αθλητικού τουρισμού, καθώς οι σύγχρονοι αθλητικοί ταξιδιώτες επιλέγουν προορισμούς που συνδυάζουν ποιότητα υπηρεσιών, αυθεντικές εμπειρίες και εξειδικευμένες δυνατότητες αθλητικής προετοιμασίας (Schwarzenberger & Hyde, 2013; Alexandris et al., 2023). Η Ρόδος διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως το ήπιο μεσογειακό κλίμα, τη φυσική ομορφιά, την ανεπτυγμένη τουριστική υποδομή και τη διεθνή αναγνωρισιμότητα του νησιού, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στρατηγικά για τη δημιουργία ενός ισχυρού destination brand. Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι οι επιτυχημένοι αθλητικοί προορισμοί επενδύουν συστηματικά σε branding, διεθνείς συνεργασίες, διοργάνωση αθλητικών γεγονότων και στοχευμένες καμπάνιες προώθησης, προκειμένου να ενισχύσουν τη φήμη και τη διαφοροποίησή τους (Ritchie & Adair, 2002; Higham, 2007; Hemmonsbeay & Tichaawa, 2019). Επιπλέον, η ανάπτυξη αθλητικών camps και προγραμμάτων εκτός υψηλής τουριστικής περιόδου μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη μείωση της εποχικότητας, στη σταθεροποίηση των εσόδων και στην επιμήκυνση της τουριστικής δραστηριότητας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, στοιχείο που θεωρείται καθοριστικό για τη βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη (Gkarane et al., 2025; Preuss, 2012; Weed & Bull, 2009). Συνεπώς, το προτεινόμενο επιχειρηματικό μοντέλο δεν περιορίζεται στην παροχή αθλητικών

υπηρεσιών, αλλά συνιστά ένα ολιστικό αναπτυξιακό πλαίσιο, το οποίο μπορεί να μετατρέψει τη Ρόδο σε διεθνώς ανταγωνιστικό κέντρο προπονητικού τουρισμού, αθλητικής ευεξίας και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Η επιτυχής ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από τη δημιουργία ισχυρών στρατηγικών συνεργασιών και τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου συντονισμένης διακυβέρνησης μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η διεθνής βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού αποτελεί μια πολυπαραγοντική διαδικασία, η οποία απαιτεί τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών, προκειμένου να διασφαλιστεί η δημιουργία ανταγωνιστικού και βιώσιμου τουριστικού προϊόντος (Hinch & Higham, 2001; Weed & Bull, 2009; Higham & Hinch, 2018). Στο πλαίσιο αυτό, η έρευνα καταδεικνύει ότι οι τοπικές αρχές, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, οι αθλητικοί οργανισμοί, οι tour operators, οι μεταφορικές εταιρείες και οι πάροχοι υπηρεσιών ευεξίας οφείλουν να λειτουργούν μέσα από ένα ενιαίο και θεσμικά οργανωμένο πλαίσιο συνεργασίας, το οποίο θα επιτρέπει τον κοινό σχεδιασμό επενδύσεων, τη διαμόρφωση κοινής στρατηγικής marketing και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Η ανάγκη αυτή συνδέεται άμεσα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις του destination management, σύμφωνα με τις οποίες η ανταγωνιστικότητα ενός τουριστικού προορισμού δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τους φυσικούς πόρους ή τις υποδομές, αλλά κυρίως από την ικανότητα αποτελεσματικού συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων και της συλλογικής διαχείρισης του τουριστικού προϊόντος (Getz, 2008; Buhalis & Law, 2008; Hemmonsbeay & Tichaawa, 2019). Οι Weed και Bull (1997, 2009) επισημαίνουν ότι οι επιτυχημένοι προορισμοί αθλητικού τουρισμού χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο διατομεακής συνεργασίας, σταθερές πολιτικές υποστήριξης και ισχυρούς μηχανισμούς συντονισμού, στοιχεία τα οποία αναδείχθηκαν και στα ευρήματα της παρούσας έρευνας ως κρίσιμες προϋποθέσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ρόδου ως διεθνούς προπονητικού προορισμού.

Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη συστηματική ανάπτυξη οργανωμένων αθλητικών camps, διεθνών προπονητικών αποστολών και εξειδικευμένων πακέτων χαμηλής περιόδου, τα οποία θα απευθύνονται τόσο σε επαγγελματικές όσο και σε ερασιτεχνικές ομάδες. Η σχετική βιβλιογραφία επιβεβαιώνει ότι ο αθλητικός τουρισμός λειτουργεί ως αποτελεσματικός μηχανισμός αντιμετώπισης της εποχικότητας, καθώς δημιουργεί τουριστική κινητικότητα εκτός των

παραδοσιακών περιόδων υψηλής ζήτησης και συμβάλλει στη διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (Higham, 2005; Gibson et al., 2012; Gkarane et al., 2025). Η Ρόδος, λόγω του ήπιου μεσογειακού κλίματος, της γεωγραφικής της θέσης και της ήδη ανεπτυγμένης τουριστικής υποδομής, διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορούν να υποστηρίξουν τη λειτουργία προπονητικών προγραμμάτων σε ετήσια βάση. Επιπλέον, η διοργάνωση διεθνών αθλητικών γεγονότων, τουρνουά και wellness retreats δύναται να λειτουργήσει ως στρατηγικός μηχανισμός ενίσχυσης της τουριστικής ζήτησης κατά τους μήνες χαμηλής επισκεψιμότητας, δημιουργώντας πρόσθετα οικονομικά οφέλη για τις τοπικές επιχειρήσεις και αυξάνοντας τη συνολική ανθεκτικότητα της τοπικής οικονομίας (Andersson & Lundberg, 2013; Rossini et al., 2024). Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη διεθνής τάση σύνδεσης αθλητισμού, υγείας και ευεξίας δημιουργεί νέες δυνατότητες διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου, μέσω της ανάπτυξης υπηρεσιών yoga retreats, fitness tourism, rehabilitation tourism και holistic wellness εμπειριών, οι οποίες απευθύνονται σε αγορές με υψηλή αγοραστική δύναμη και μικρότερη εξάρτηση από την εποχικότητα (Hall, 1992; Froböse & Wallmann-Sperlich, 2012; Alexandris et al., 2023). Η διαφοροποίηση αυτή θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς επιτρέπει στον προορισμό να μεταβεί από το παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος και θάλασσα» σε ένα πολυδιάστατο μοντέλο εμπειρικού και θεματικού τουρισμού, ενισχύοντας τη διεθνή ανταγωνιστικότητά του (Gammon & Robinson, 1997; Ritchie & Adair, 2002; Sobry et al., 2016).

Ιδιαίτερα κρίσιμη διάσταση που αναδείχθηκε από την έρευνα αφορά την ανάγκη ανάπτυξης διεθνών συνεργασιών με αθλητικές ομοσπονδίες, επαγγελματικούς συλλόγους, διεθνή αθλητικά δίκτυα και εξειδικευμένους tour operators, οι οποίοι μπορούν να λειτουργήσουν ως στρατηγικοί εταίροι για την ενίσχυση της διεθνούς αναγνωρισιμότητας της Ρόδου. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η διεθνοποίηση των δικτύων συνεργασίας αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας στον αθλητικό τουρισμό, καθώς διευκολύνει τη σταθερή ροή αθλητικών αποστολών, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του προορισμού στις διεθνείς αγορές (Standeven & De Knop, 1999; Schwark, 2016; Van Rheenen et al., 2017). Η ανάπτυξη αυτών των συνεργασιών συνδέεται άμεσα με την ανάγκη δημιουργίας ισχυρού destination brand, το οποίο θα τοποθετεί τη Ρόδο ως εξειδικευμένο κέντρο αθλητικής προετοιμασίας και wellness τουρισμού στη Μεσόγειο. Οι Hemmonsbey και Tichaawa (2019) υποστηρίζουν ότι η αποτελεσματική στρατηγική

branding αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη διαφοροποίηση ενός αθλητικού προορισμού σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, ενώ οι Schwarzenberger και Hyde (2013) επισημαίνουν ότι τα αθλητικά brands συνδέονται άμεσα με τη δημιουργία εμπιστοσύνης και συναισθηματικής ταύτισης των επισκεπτών με τον προορισμό. Στο πλαίσιο αυτό, η αξιοποίηση ψηφιακού marketing, πλατφορμών e-tourism και στοχευμένων καμπανιών προβολής καθίσταται καθοριστικής σημασίας για την προσέγγιση εξειδικευμένων αγορών και την ενίσχυση της διεθνούς προβολής της Ρόδου (Buhalis & Law, 2008; Funk et al., 2008).

Η έρευνα ανέδειξε ότι η βελτίωση της αεροπορικής συνδεσιμότητας και η δημιουργία ανταγωνιστικών και προβλέψιμων πακέτων κόστους αποτελούν βασικούς παράγοντες ενίσχυσης της προσβασιμότητας και της ανταγωνιστικότητας του προορισμού. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι η επιτυχία των προπονητικών προορισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης, τη μείωση του μεταφορικού κόστους και τη διασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών logistics για αθλητικές ομάδες και αποστολές (Preuss, 2012; Ramos et al., 2022). Η ύπαρξη αξιόπιστων αεροπορικών συνδέσεων, εξειδικευμένων μεταφορικών υπηρεσιών και οργανωμένων travel packages μπορεί να μειώσει σημαντικά τα λειτουργικά εμπόδια συμμετοχής και να αυξήσει τη συχνότητα επαναλαμβανόμενων επισκέψεων. Η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πακέτων που θα συνδυάζουν διαμονή, προπονητικές εγκαταστάσεις, διατροφή, αποκατάσταση και wellness υπηρεσίες δημιουργεί προστιθέμενη αξία για τους αθλητικούς επισκέπτες και ενισχύει την εμπειρία φιλοξενίας, στοιχείο που σύμφωνα με τους Shonk και Chelladurai (2008) επηρεάζει άμεσα την ικανοποίηση και την πρόθεση επαναλαμβανόμενης επίσκεψης των αθλητικών τουριστών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν ότι η βιώσιμη επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η συνολική ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο δεν μπορούν να επιτευχθούν χωρίς περιβαλλοντικά υπεύθυνο σχεδιασμό, κοινωνική συμμετοχή και ισορροπημένη αναπτυξιακή στρατηγική. Η σχετική βιβλιογραφία αναφέρει ότι η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές πιέσεις στους φυσικούς πόρους, στις τοπικές υποδομές και στην κοινωνική συνοχή των τοπικών κοινοτήτων (Fyall & Jago, 2009; Choi & Sirakaya, 2006). Για τον λόγο αυτό, η ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης ανάπτυξης, η χρήση πράσινων και ενεργειακά αποδοτικών υποδομών και η εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης αποτελούν αναγκαίες

προϋποθέσεις για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του μοντέλου ανάπτυξης (Hobson & Essex, 2001; Ruiz-Molina et al., 2010; Blackman & Bauld, 2015). Παράλληλα, η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη λήψη αποφάσεων και η διάχυση των οικονομικών και κοινωνικών ωφελειών σε ευρύτερα τμήματα του πληθυσμού θεωρούνται κρίσιμες για τη διασφάλιση κοινωνικής αποδοχής και κοινωνικής βιωσιμότητας (Taks, 2013; Gibson & Fairley, 2022 McCullough & Trail, 2023). Συνεπώς, η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο θα πρέπει να βασιστεί σε ένα ολιστικό και πολυδιάστατο μοντέλο βιώσιμης τουριστικής διακυβέρνησης, το οποίο θα συνδυάζει οικονομική ανταγωνιστικότητα, περιβαλλοντική προστασία και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζοντας τη μακροχρόνια ανθεκτικότητα και διεθνή αναγνωρισιμότητα του προορισμού.

Κεφάλαιο 5^ο : Συμπεράσματα και Προτεινόμενο Επιχειρηματικό Μοντέλο

5.1 Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε ότι η Ρόδος διαθέτει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης στον τομέα του προπονητικού τουρισμού, καθώς συνδυάζει ένα ισχυρό πλέγμα φυσικών, κλιματικών και τουριστικών πλεονεκτημάτων που μπορούν να υποστηρίξουν τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού και βιώσιμου προορισμού αθλητικής προετοιμασίας και wellness τουρισμού. Το ήπιο μεσογειακό κλίμα, η υψηλή ηλιοφάνεια, η γεωμορφολογία του νησιού, η διεθνής αναγνωρισιμότητα της Ρόδου και η ανεπτυγμένη τουριστική της υποδομή δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την προσέλκυση αθλητικών ομάδων, επαγγελματιών αθλητών, fitness groups και επισκεπτών που αναζητούν ολοκληρωμένες εμπειρίες άθλησης, ευεξίας και αποκατάστασης. Παράλληλα, η αυξανόμενη διεθνής τάση σύνδεσης αθλητισμού, υγείας και βιωματικού τουρισμού ενισχύει τη δυνατότητα διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου, επιτρέποντας τη μετάβαση από το παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος και θάλασσα» σε ένα περισσότερο πολυδιάστατο και εξειδικευμένο αναπτυξιακό πρότυπο. Επιπλέον, η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, στη μείωση της εποχικότητας και στη δημιουργία σταθερότερων οικονομικών ροών για την τοπική οικονομία, ενισχύοντας τη συνολική ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα του προορισμού.

Η έρευνα κατέδειξε ότι η Ρόδος αντιμετωπίζει σοβαρές διαρθρωτικές και στρατηγικές προκλήσεις που περιορίζουν την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του προπονητικού τουρισμού. Η έλλειψη σύγχρονων και πιστοποιημένων αθλητικών εγκαταστάσεων διεθνών προδιαγραφών, η περιορισμένη ύπαρξη εξειδικευμένων υπηρεσιών αποκατάστασης και επιστημονικής υποστήριξης, καθώς και η απουσία ολοκληρωμένων προπονητικών και εργομετρικών κέντρων αποτελούν βασικά εμπόδια για την προσέλκυση αθλητικών αποστολών υψηλού επιπέδου. Παράλληλα, η περιορισμένη διεθνής προβολή της Ρόδου ως εξειδικευμένου προπονητικού και wellness προορισμού, η απουσία ενιαίας στρατηγικής branding και η ανεπαρκής συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δημιουργούν κατακερματισμό στις παρεχόμενες υπηρεσίες και μειώνουν την ανταγωνιστικότητα του προορισμού στη διεθνή αγορά αθλητικού τουρισμού. Τα

ευρήματα της έρευνας ανέδειξαν ότι η βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή σε ζητήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, κοινωνικής ισορροπίας και προστασίας των φυσικών πόρων, ώστε η μελλοντική τουριστική ανάπτυξη να μην επιβαρύνει την ποιότητα ζωής της τοπικής κοινωνίας και τη φέρουσα ικανότητα του νησιού.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι η επιτυχής ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο προϋποθέτει την υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου, συνεργατικού και βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου, το οποίο θα συνδυάζει επενδύσεις σε σύγχρονες αθλητικές και wellness υποδομές, ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, ενίσχυση της διεθνούς προβολής και εφαρμογή στρατηγικών συνεργασιών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η δημιουργία ενός ισχυρού destination brand, η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων marketing, η ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών με αθλητικούς οργανισμούς και η θεσμική οργάνωση της διαχείρισης του προορισμού μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Ρόδου. Παράλληλα, η ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης ανάπτυξης, περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής συμμετοχής θεωρείται απαραίτητη για τη μακροχρόνια επιτυχία του μοντέλου ανάπτυξης. Συνεπώς, η Ρόδος διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις ώστε να εξελιχθεί σε ένα διεθνώς αναγνωρισμένο κέντρο προπονητικού και wellness τουρισμού στη Μεσόγειο, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστεί ένας στρατηγικός, συντονισμένος και μακροχρόνια βιώσιμος σχεδιασμός ανάπτυξης.

5.2 Προτάσεις

Ο επιχειρηματικός καμβάς του προπονητικού και ευεξιακού (wellness) τουρισμού στη Ρόδο συγκροτεί ένα ολοκληρωμένο και πολυεπίπεδο επιχειρηματικό οικοσύστημα, στο οποίο η αθλητική δραστηριότητα, η τουριστική φιλοξενία, η επιστημονική υποστήριξη της άσκησης και η βιώσιμη ανάπτυξη συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν συστηματικά. Η βασική λογική του μοντέλου βασίζεται στη δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, διεθνών αθλητικών οργανισμών και εξειδικευμένων παρόχων υπηρεσιών, με στόχο τη διαμόρφωση ενός διεθνώς ανταγωνιστικού προορισμού αθλητικής προετοιμασίας και αποκατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό, οι κυριότεροι συνεργάτες περιλαμβάνουν ξενοδοχειακές μονάδες και εξειδικευμένα sports resorts, αθλητικές

ομοσπονδίες και συλλόγους του εξωτερικού, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης όπως ο Δήμος Ρόδου και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, καθώς και tour operators που δραστηριοποιούνται στον εξειδικευμένο τουρισμό. Παράλληλα, κρίσιμο ρόλο διαδραματίζουν αεροπορικές και μεταφορικές εταιρείες που διασφαλίζουν τη διεθνή προσβασιμότητα, φυσιοθεραπευτικά και εργομετρικά κέντρα που υποστηρίζουν την αθλητική απόδοση, καθώς και πανεπιστημιακοί και επιστημονικοί φορείς που συμβάλλουν στην τεκμηρίωση και αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Συμπληρωματικά, η συμμετοχή wellness providers, ναυταθλητικών ομίλων, ιππικών κέντρων, προμηθευτών αθλητικού εξοπλισμού και εταιρειών ψηφιακού marketing συγκροτεί ένα πολυδιάστατο δίκτυο υποστήριξης, το οποίο ενισχύει τη λειτουργική και εμπορική βιωσιμότητα του μοντέλου.

Οι κυριότερες επιχειρησιακές δραστηριότητες του μοντέλου επικεντρώνονται στη διοργάνωση και διαχείριση προπονητικών camps, αθλητικών αποστολών και διεθνών προετοιμασιών ομάδων, καθώς και στην παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αποκατάστασης, ευεξίας και αθλητικής επιστημονικής υποστήριξης. Παράλληλα, αναπτύσσεται ένα οργανωμένο πλαίσιο διαχείρισης αθλητικών εγκαταστάσεων και sports resorts, με στόχο τη βέλτιστη αξιοποίηση των υποδομών υψηλών προδιαγραφών που διαθέτει η Ρόδος, όπως το αθλητικό συγκρότημα Καλλιπάτειρα, τα στάδια στίβου, οι κολυμβητικές εγκαταστάσεις, τα ναυταθλητικά κέντρα, οι ποδηλατικές διαδρομές, τα σκοπευτήρια και τα ιππικά κέντρα. Η δραστηριότητα επεκτείνεται στη δημιουργία εξατομικευμένων προπονητικών πακέτων, στη διοργάνωση διεθνών αθλητικών events και τουρνουά, καθώς και στη συστηματική ψηφιακή προβολή του προορισμού ως ολοκληρωμένου sport and wellness destination. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση και πιστοποίηση προσωπικού, στην ενσωμάτωση αρχών βιωσιμότητας και πράσινων υποδομών, καθώς και στην επιστημονικά τεκμηριωμένη υποστήριξη της προπονητικής διαδικασίας μέσω εργομετρικής αξιολόγησης και φυσιολογικής παρακολούθησης.

Σε επίπεδο πόρων, το επιχειρηματικό μοντέλο αξιοποιεί έναν συνδυασμό υλικών, ανθρώπινων, φυσικών και άυλων πόρων που συγκροτούν τη βάση της ανταγωνιστικής του ταυτότητας. Οι υλικοί πόροι περιλαμβάνουν τις υφιστάμενες αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών, όπως κλειστά και ανοικτά στάδια, πισίνες 25 μέτρων, γήπεδα πολλαπλών αθλημάτων, καθώς και εξειδικευμένες υποδομές αποκατάστασης και ευεξίας.

Οι φυσικοί πόροι σχετίζονται με το ευνοϊκό μεσογειακό κλίμα, την υψηλή ηλιοφάνεια και τη γεωγραφική θέση της Ρόδου, που επιτρέπει τη λειτουργία προπονητικών δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι ανθρώπινοι πόροι περιλαμβάνουν εξειδικευμένο προσωπικό όπως προπονητές, φυσιοθεραπευτές, διατροφολόγους και επιστήμονες αθλητισμού, ενώ οι άυλοι πόροι αφορούν το διεθνές brand της Ρόδου ως αναδυόμενου αθλητικού προορισμού, τις ψηφιακές πλατφόρμες κρατήσεων και marketing, καθώς και τα διαθέσιμα επενδυτικά κεφάλαια και χρηματοδοτικά εργαλεία που υποστηρίζουν την ανάπτυξη του κλάδου.

Η προτεινόμενη αξία του επιχειρηματικού μοντέλου εδράζεται στην παροχή ολοκληρωμένων, εξατομικευμένων και επιστημονικά τεκμηριωμένων πακέτων υπηρεσιών που συνδυάζουν προπονητική διαδικασία, αποκατάσταση, φιλοξενία και ευεξία. Η Ρόδος προσφέρει τη δυνατότητα προπόνησης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, αξιοποιώντας το σταθερό κλιματικό της περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα παρέχει υψηλού επιπέδου αθλητικές εγκαταστάσεις και εξειδικευμένη επιστημονική υποστήριξη. Η αξία αυτή ενισχύεται από την ενσωμάτωση του τουρισμού υγείας και ευεξίας, δημιουργώντας ένα υβριδικό προϊόν που συνδυάζει sport tourism, wellness tourism και health tourism. Η εμπειρία των πελατών χαρακτηρίζεται από ασφάλεια, υψηλή ποιότητα υπηρεσιών, εξατομίκευση και αυθεντική μεσογειακή εμπειρία, ενώ ενσωματώνει αρχές βιωσιμότητας και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας.

Οι σχέσεις με τους πελάτες διαμορφώνονται μέσα από ένα μοντέλο προσωποποιημένης εξυπηρέτησης, το οποίο βασίζεται στη συνεχή επικοινωνία, στη χρήση συστημάτων CRM και ψηφιακής διαχείρισης πελατών, καθώς και στην ανάπτυξη μακροχρόνιων συνεργασιών με αθλητικούς συλλόγους, ομοσπονδίες και οργανωμένες ομάδες. Παράλληλα, αξιοποιούνται loyalty programs, after-sales υποστήριξη και μηχανισμοί αξιολόγησης εμπειρίας, με στόχο τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι ομάδες πελατών περιλαμβάνουν επαγγελματικές και ερασιτεχνικές αθλητικές ομάδες, αθλητές υψηλών επιδόσεων, ακαδημίες, ομάδες ποδοσφαίρου, βόλεϊ, κολύμβησης, ποδηλασίας και τριάθλου, καθώς και wellness travelers, yoga retreats και επισκέπτες υψηλού εισοδήματος από αγορές κυρίως της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης.

Τα κανάλια διανομής και προώθησης του επιχειρηματικού μοντέλου βασίζονται κυρίως σε ψηφιακές τεχνολογίες και διεθνή δικτύωση, περιλαμβάνοντας επίσημες πλατφόρμες κρατήσεων, websites και mobile εφαρμογές, καθώς και στοχευμένες καμπάνιες

social media και digital marketing. Συμπληρωματικά, αξιοποιούνται συνεργασίες με tour operators, συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις αθλητικού και ευεξιακού τουρισμού, καθώς και συνεργασίες με influencers του χώρου του fitness και του wellness. Η δομή κόστους περιλαμβάνει σημαντικές επενδύσεις σε συντήρηση και αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων, ανάπτυξη εργομετρικών και recovery centers, μισθοδοσία εξειδικευμένου προσωπικού, ψηφιακές υποδομές, καθώς και κόστη διεθνούς marketing και λειτουργίας. Τέλος, η δομή εσόδων διαφοροποιείται μέσω προπονητικών camps, πακέτων φιλοξενίας, υπηρεσιών αποκατάστασης και ευεξίας, διοργάνωσης αθλητικών events, συνδρομητικών συνεργασιών με συλλόγους, premium εξατομικευμένων υπηρεσιών, καθώς και μέσω χορηγιών, επενδύσεων και ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων, διασφαλίζοντας τη μακροχρόνια οικονομική βιωσιμότητα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του προορισμού.

Πίνακας 8 : Επιχειρηματικός καμβάς

1. Κυριότεροι Συνεργάτες / Προμηθευτές	2. Κυριότερες Δραστηριότητες	3. Κυριότεροι Πόροι
• Ξενοδοχειακές μονάδες και sports resorts		
• Αθλητικοί οργανισμοί και σύλλογοι εξωτερικού		
• Δήμος Ρόδου και Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου		
• Tour operators αθλητικού και wellness τουρισμού		
• Αεροπορικές και μεταφορικές εταιρείες		
• Φυσιοθεραπευτικά και εργομετρικά κέντρα		

• Wellness providers και αθλητικοί επιστήμονες	• Διοργάνωση προπονητικών camps και αθλητικών αποστολών	
• Παροχή υπηρεσιών αποκατάστασης και wellness		
• Διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων		
• Δημιουργία εξατομικευμένων πακέτων προπόνησης και φιλοξενίας		
• Διοργάνωση αθλητικών events και retreats		
• Ψηφιακή προώθηση της Ρόδου ως sport & wellness destination	• Αθλητικές εγκαταστάσεις και sports facilities	
• Wellness και recovery facilities		
• Ξενοδοχειακές υποδομές υψηλής ποιότητας		
• Ήπιο μεσογειακό κλίμα και υψηλή ηλιοφάνεια		
• Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό		
• Ψηφιακές πλατφόρμες κρατήσεων και marketing		

4. Προτεινόμενη Αξία (Value Proposition)	5. Σχέσεις με Πελάτες	6. Ομάδες Πελατών
• Ολοκληρωμένα πακέτα αθλητικής προετοιμασίας, φιλοξενίας και αποκατάστασης		

• Συνδυασμός sport tourism, wellness και health tourism		
• Προπονήσεις όλο τον χρόνο λόγω ήπιου κλίματος		
• Υψηλού επιπέδου εγκαταστάσεις και επιστημονική υποστήριξη		
• Εξατομικευμένες υπηρεσίες για επαγγελματικές και ερασιτεχνικές ομάδες		
• Συνδυασμός αθλητισμού, αποκατάστασης και ποιοτικής φιλοξενίας	• Προσωποποιημένη εξυπηρέτηση αθλητικών ομάδων και επισκεπτών	
• CRM και ψηφιακή διαχείριση πελατών		
• Συνεχής επικοινωνία μέσω social media και digital support		
• Μακροχρόνιες συνεργασίες με συλλόγους και ομοσπονδίες		
• Παροχή υποστήριξης πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την παραμονή	• Επαγγελματικές αθλητικές ομάδες	
• Ερασιτεχνικοί σύλλογοι και ακαδημίες		
• Αθλητές υψηλών επιδόσεων		
• Fitness και wellness travelers		
• Yoga και rehabilitation tourism groups		

• Tour operators ειδικού τουρισμού		
• Αγορές Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης		

7. Κανάλια (Channels)	8. Δομή Κόστους	9. Δομή Εσόδων
• Επίσημη ψηφιακή πλατφόρμα κρατήσεων		
• Website και social media marketing		
• Συνεργασίες με tour operators και αθλητικές ομοσπονδίες		
• Συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις sport & wellness tourism		
• Διοργάνωση camps και διεθνών events	• Συντήρηση και αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων	
• Μισθοδοσία εξειδικευμένου προσωπικού		
• Κόστη marketing και branding		
• Ψηφιακές τεχνολογίες και online πλατφόρμες		
• Λειτουργικά κόστη εγκαταστάσεων και διοργανώσεων	• Έσοδα από προπονητικά camps και sports packages	
• Πακέτα διαμονής και φιλοξενίας αθλητικών αποστολών		

• Wellness, spa και recovery services		
• Υπηρεσίες φυσιοθεραπείας και εργομετρικής αξιολόγησης		
• Διοργάνωση αθλητικών διοργανώσεων και retreats		
• Χορηγίες και στρατηγικές συνεργασίες		

5.3 Για Μελλοντική έρευνα

Η παρούσα μελέτη, αναγνωρίζοντας τους περιορισμούς της και τα συμπεράσματα που εξήχθησαν, θέτει τις βάσεις για περαιτέρω ερευνητική διερεύνηση στο πεδίο του προπονητικού τουρισμού. Κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια ποσοτικών μελετών σε διευρυμένα και στατιστικά αντιπροσωπευτικά δείγματα, προκειμένου να ελεγχθεί η δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων που προέκυψαν από την τρέχουσα ποιοτική προσέγγιση. Επιπλέον, η υιοθέτηση ενός σχεδιασμού μικτών μεθόδων προκρίνεται ως ιδανική στρατηγική, καθώς επιτρέπει την ολιστική πλαisiώση του φαινομένου μέσω του συνδυασμού της ερμηνευτικής βάθους των ποιοτικών δεδομένων με τη στατιστική ισχύ και την τεκμηρίωση των ποσοτικών μετρήσεων.

Η επέκταση της ερευνητικής δραστηριότητας σε ετερογενή γεωγραφικά πλαίσια, εντός και εκτός της ελληνικής επικράτειας, θα επέτρεπε τη διενέργεια συγκριτικών αναλύσεων για την ανάδειξη βέλτιστων πρακτικών στον τομέα του προπονητικού τουρισμού. Σημαντική προοπτική παρουσιάζει η μετατόπιση του ερευνητικού ενδιαφέροντος προς την πλευρά της ζήτησης, μέσω της διερεύνησης των αναγκών και των προσδοκιών των αθλητικών συλλόγων και των αθλητών. Τέλος, η αξιολόγηση εξειδικευμένων επιχειρηματικών μοντέλων και στρατηγικών σχεδιασμού κρίνεται απαραίτητη, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση ενός ολιστικού και βιώσιμου πλαισίου ανάπτυξης που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις της τοπικής και διεθνούς αγοράς.

Βιβλιογραφία

- Adeoye-Olatunde, O. A., & Olenik, N. L. (2021). Research and scholarly methods: Semi-structured interviews. *Journal of the american college of clinical pharmacy*, 4(10), 1358-1367.
- Alejziak, W. (1999). *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*. Albis.
- Alexandris, K., Girginov, V., & Scheerder, J. (2023). *Running events: Policies, marketing and impacts*. Routledge.
- Andersson, T. D., & Lundberg, E. (2013). Commensurability and sustainability: Triple impact assessments of a tourism event. *Tourism Management*, 37, 99–109.
- Blackman, A., & Bauld, S. (2015). Education for sustainability in tourism: coaching tourism businesses. In *Education for sustainability in tourism: A handbook of processes, resources, and strategies* (pp. 155–170). Springer Berlin Heidelberg.
- Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research. *Tourism Management*, 29(4), 609–623.
- Castleberry, A., & Nolen, A. (2018). Thematic analysis of qualitative research data: Is it as easy as it sounds?. *Currents in pharmacy teaching and learning*, 10(6), 807-815.
- Cernat, L., & Gourdon, J. (2012). Paths to success: Benchmarking cross-country sustainable tourism. *Tourism Management*, 33(5), 1044–1056.
- Chersulich Tomino, A., Perić, M., & Wise, N. (2020). Assessing and considering the wider impacts of sport-tourism events: A research agenda review of sustainability and strategic planning elements. *Sustainability*, 12(11), 4473.
- Choi, H. C., & Sirakaya, E. (2006). Sustainability indicators for managing community tourism. *Tourism Management*, 27(6), 1274–1289.

- Cooper, J. A., & Alderman, D. H. (2021). Cancelling March Madness exposes opportunities for a more sustainable sports tourism economy. In *Global tourism and COVID-19* (pp. 71–81). Routledge.
- Dehnavi, A., Amiri, M., DehKordi, P. H., & Heidary, A. (2012). On the multidimensionality of sport tourism: Challenges and guidelines. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6, 105–110.
- Fredline, L., Raybould, M., Jago, L., & Deery, M. (2005, July). Triple bottom line event evaluation: A proposed framework for holistic event evaluation. In J. Allen (Ed.), *Proceedings of the International Event Research Conference*.
- Freyer, W. (2011). *Tourismus: Einfuehrung in die Fremdenverkehrsoekonomie* (10th rev. ed.). Oldenbourg Verlag.
- Froböse, I., & Wallmann-Sperlich, B. (2012). *Wie gesund lebt Deutschland: DKV-Report*. Zentrum für Gesundheit der Deutschen Sporthochschule Köln.
- Funk, D., Alexandris, K., & McDonald, H. (2008). *Consumer behaviour in sport and events*. Routledge.
- Fyall, A., & Jago, L. (2009). Sustainability in sport & tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 14(1), 77–81.
- Gammon, S., & Robinson, T. (1997). Sport and tourism: A conceptual framework. *Journal of Sport Tourism*, 4(3), 11–18.
- Gerring, J. (2017). Qualitative methods. *Annual review of political science*, 20, 15–36.
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29, 403–428.
- Gibson, H. J. (1998). Sport tourism: A critical analysis of research. *Sport Management Review*, 1, 45–76.

- Gibson, H. J. (2004). Moving beyond the “what is and who” of sport tourism to understanding “why.” *Journal of Sport & Tourism*, 9(3), 247–265.
- Gibson, H. J., Kaplanidou, K., & Kang, S. J. (2012). Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review*, 15(2), 160–170.
- Gibson, H. J. (Ed.). (2013). *Sport tourism*. Routledge.
- Gibson, H. (2013). Sport tourism: Concepts and theories. An introduction. In *Sport tourism* (pp. 1–9). Routledge.
- Gibson, H. J., & Fairley, S. (2022). Sport, tourism, and social impacts. In *The Oxford handbook of sport and society* (p. 357). Oxford University Press.
- Gkarane, S., Vassiliadis, C., Kotzaivazoglou, I., Fragidis, G., & Vrana, V. (2025). Combating seasonality in regional tourism: A call to action through sport events and practitioner insights. *Tourism and Hospitality*, 6(2), 66.
- Glyptis, S. A. (1991). Sport and tourism. In C. Cooper (Ed.), *Progress in tourism, recreation and hospitality management* (pp. 165–183). Belhaven.
- Goodwin, D., Mays, N., & Pope, C. (2020). Ethical issues in qualitative research. *Qualitative research in health care*, 27-41.
- Grabowski, H. (1984). *Teoria wychowania fizycznego*. AWF.
- Hall, C. M. (1992). Adventure, sport and health tourism. In B. Weiler & C. M. Hall (Eds.), *Special interest tourism* (pp. 141–158). Belhaven Press.
- Hemmonsby, J. D., & Tichaawa, T. M. (2019). Strategic planning of sport tourism events on destination brands: Examining the role of home-grown sport. *GeoJournal of Tourism and Geosites*.
- Higham, J. (Ed.). (2005). *Sport tourism destinations: Issues, opportunities and analysis*. Elsevier.

- Higham, J. (2007). Sport tourism destinations: Issues, opportunities and analysis. In *Sport tourism destinations* (pp. 1–13). Routledge.
- Higham, J., & Hinch, T. (2018). *Sport tourism development* (Vol. 84). Channel View Publications.
- Hinch, T. D., & Higham, J. E. S. (2001). Sport tourism: A framework for research. *International Journal of Tourism Research*, 3, 45–58.
- Hinch, T., & Higham, J. (2011). *Sport tourism development* (2nd ed.). Channel View Publications.
- Hobson, K., & Essex, S. (2001). Sustainable tourism: A view from accommodation businesses. *Service Industries Journal*, 21(4), 133–146.
- Kaganek, K. (2015). Różnorodność pojęć w zakresie aktywnego uprawiania turystyki. In A. Stasiak, J. Śledzińska, & B. Włodarczyk (Eds.), *Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej* (pp. 26–38). Wyd. PTTK „Kraj”.
- Kirstges, T. H. (2011). *Management von Tourismusunternehmen: Organisation, Personal- und Finanzwesen* (3rd rev. ed.). Oldenbourg Verlag.
- Lebedeva, S. A. (2021). Sports tourism: sport or type of tourism activity? *Экономика и управление в спорте*, (1).
- Łobożewicz, T. (2001). Miejsce turystyki w naukach o kulturze fizycznej. *Zeszyty Naukowe AWF Kraków*, 81, 13–20.
- McCullough, B. P., & Trail, G. T. (2023). Assessing key performance indicators of corporate social responsibility initiatives in sport. *European Sport Management Quarterly*, 23(1), 82–103.
- Mokras-Grabowska, J. (2015). Turystyka aktywna – zagadnienia terminologiczne i klasyfikacje. In A. Stasiak, J. Śledzińska, & B. Włodarczyk (Eds.), *Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej* (pp. 11–25). Wyd. PTTK „Kraj”.

- Mousavi, R., Najafabadi, M. O., Mirdamadi, S. M., & Hosseini, S. J. F. (2022). Rural sports and local games: missing link between sports tourism development and sustainability. *Journal of Sport & Tourism*, 26(3), 201–223.
- Opaschowski, H. W. (2001). *Das gekaufte Paradies: Tourismus im 21. Jahrhundert*. Germa Press.
- Opaschowski, H. W. (2004). *Deutschland 2020: Wie wir morgen leben – Prognosen der Wissenschaft*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Pigeassou, C. (2004). Contribution to the definition of sport tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 9(3), 287–289.
- Preuss, H. (2012). Sportreisen deutscher Haushalte. In R. Roth & J. Schwark (Eds.), *Wirtschaftsfaktor Sporttourismus*. Erich Schmidt Verlag.
- Ramos, J. R., Paniagua, S. G., Carmona, R. M., Muñoz, A. V., Redondo, F. M., Becerra, M. J. G., & Martín, J. M. (2022). Descriptive analysis of sports tourists in Spain. *e-Motion: Revista de Educación, Motricidad e Investigación*, 18.
- Ritchie, B. W. (2004). Sport tourism: An introduction. In *Sport tourism: Interrelationships, impacts and issues* (Vol. 14, p. 1).
- Ritchie, B., & Adair, D. (2002). The growing recognition of sport tourism. *Current Issues in Tourism*, 5, 1–6.
- Ruiz-Molina, M. E., Gil-Saura, I., & Moliner-Velázquez, B. (2010). Good environmental practices for hospitality and tourism: The role of information and communication technologies. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 21(4), 464–476.
- Rossini, L., Falese, L., Andrade, A., & Federici, D. (2024). Exploring the socio-economic impact of small and medium-sized sports events on participants, tourism and local communities: A systematic review of the literature. *Journal of Sport & Tourism*, 28(4), 197–220.

- Schwark, J. (2016). *Handbuch Sporttourismus*. UVK Verlagsgesellschaft.
- Schwarzenberger, V., & Hyde, K. (2013). The role of sports brands in niche sports subcultures. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 15(1), 35–51.
- Sherwood, P. (2008). *A triple bottom line evaluation of the impact of special events: The development of indicators* (Doctoral dissertation, Victoria University).
- Shonk, D. J., & Chelladurai, P. (2008). Service quality, satisfaction, and intent to return in event sport tourism. *Journal of Sport Management*, 22(5), 587–602.
- Singh, T. V. (Ed.). (2015). *Challenges in tourism research* (Vol. 70). Channel View Publications.
- Singh, S., Dash, T. R., & Vashko, I. (2016). Tourism, ecotourism and sport tourism: The framework for certification. *Marketing Intelligence & Planning*, 34(2), 236–255.
- Size, M. V. M. (2020). Share & trends analysis report. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/automated-guided-vehicle-agv-market>.
- Standeven, J., & De Knop, P. (1999). *Sport tourism*. Human Kinetics.
- Sobry, C., Liu, X., & Li, J. (2016). Sport tourism: Contribution to a definition and categorization. *Acta Turistica*, 28(1), 7–26.
- Suri, H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative research journal*, 11(2), 63–75.
- Taks, M. (2013). Social sustainability of non-mega sport events in a global world. *European Journal for Sport and Society*, 10(2), 121–141.
- Van Rheenen, D., Cernaianu, S., & Sobry, C. (2017). Defining sport tourism: A content analysis of an evolving epistemology. *Journal of Sport & Tourism*, 21(2), 75–93.
- Vrondou, O. P. (2017). Revisiting sport tourism: A review of definitions. *International Journal of Cultural and Digital Tourism*, 4, 66–72.

Weed, M. E., & Bull, C. J. (1997). Influences on sport-tourism relations in Britain: The effects of government policy. *Tourism Recreation Research*, 22(2), 5–12.

Weed, M., & Bull, C. (2009). *Sports tourism: Participants, policy and providers* (2nd ed.). Elsevier.

Winiarski, R. (1989). *Wstęp do teorii rekreacji (ze szczególnym uwzględnieniem rekreacji fizycznej)*. AWF.

Διαδικτυακό υλικό

Κουσούνης, Σ. (2022, 1 Φεβρουαρίου). Ρόδος: Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού για διεύρυνση της σεζόν. Travel.gr. <https://www.travel.gr>

Ρόδος (2026). Αθλητικός τουρισμός. Δήμος Ρόδου. <https://www.rhodes.gr>

Παράρτημα Α: Οδηγός Συνέντευξης(Ημιδομημένη)

1. Εισαγωγικό μέρος

1. Θα μπορούσατε να μας πείτε λίγα λόγια για τον ρόλο σας στον τομέα του τουρισμού/αθλητισμού/τοπικής αυτοδιοίκησης;
2. Ποια είναι η εμπειρία σας σχετικά με τον αθλητικό ή προπονητικό τουρισμό στη Ρόδο;
3. Πώς αντιλαμβάνεστε γενικά την έννοια του προπονητικού τουρισμού;

2. Υφιστάμενη κατάσταση στη Ρόδο

1. Πώς αξιολογείτε σήμερα την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο;
2. Ποια υποδομή θεωρείτε ότι υποστηρίζει ήδη ή θα μπορούσε να υποστηρίξει τον προπονητικό τουρισμό;
3. Ποιες ομάδες ή αθλητικές αποστολές επισκέπτονται ήδη τη Ρόδο για προπονητικούς σκοπούς;
4. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα βασικά εμπόδια/αδυναμίες για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου είδους τουρισμού;

3. Παράγοντες ανάπτυξης και προοπτικές

1. Ποιοι παράγοντες πιστεύετε ότι μπορούν να ενισχύσουν την ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο;
2. Πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν:
 1. το κλίμα
 2. οι αθλητικές εγκαταστάσεις
 3. η τουριστική εμπειρία του νησιού
 4. Άλλοι λόγοι;
3. Θεωρείτε ότι η Ρόδος μπορεί να αποτελέσει διεθνή προορισμό προπονητικού τουρισμού; Αν ναι, γιατί. Αν ναι τι απαιτείται; Αν όχι, γιατί;

4. Ανάγκες και προσδοκίες εμπλεκόμενων φορέων

1. Ποιες ανάγκες θεωρείτε ότι έχουν οι αθλητικές ομάδες/αθλητές που επιλέγουν έναν προορισμό για προπόνηση;
2. Ποιες υπηρεσίες θεωρείτε απαραίτητες (π.χ. διαμονή, διατροφή, αποκατάσταση, εξειδικευμένες εγκαταστάσεις);
3. Πόσο σημαντική είναι η συνεργασία μεταξύ ξενοδοχειακών μονάδων, αθλητικών εγκαταστάσεων και τοπικών φορέων;
4. Υπάρχει σήμερα επαρκής συνεργασία μεταξύ αυτών των φορέων στη Ρόδο;

5. Επιχειρηματικό μοντέλο (Business Model Canvas – BMC)

1. Ποιες υπηρεσίες θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο πακέτο προπονητικού τουρισμού;
2. Ποιοι θα πρέπει να είναι οι βασικοί συνεργάτες (key partners) σε ένα τέτοιο μοντέλο;

6. Στρατηγική ανάπτυξης και βιωσιμότητα

1. Ποιες στρατηγικές θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού στη Ρόδο;
2. Πώς μπορεί να επιμηκυνθεί η τουριστική περίοδος μέσω του προπονητικού τουρισμού; Αν μπορεί πρώτα και μετά πως;
3. Υπάρχουν περιβαλλοντικές ή κοινωνικές προκλήσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη;

7. Κλείσιμο

1. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της Ρόδου για τον προπονητικό τουρισμό;
2. Ποια είναι η βασική σας πρόταση για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα;
3. Υπάρχει κάτι ακόμη που θεωρείτε σημαντικό και δεν έχει αναφερθεί;

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.